

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ο ΕΝΑΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ
ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΙΑΜΑΤΙΚΟ
ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ-ΑΥΣΤΡΙΑΣ-ΕΛΒΕΤΙΑΣ.**

Σπουδαστές:

ΚΩΝΣΤΑ ΜΑΡΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ

Εποπτεύων καθηγήτρια: **ΣΤΑΦΥΛΙΔΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ**

ΠΑΤΡΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
Εισαγωγή	4
1. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ	6
1.1 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα	7
1.1.1 Τουρισμός περιπέτειας	7
1.1.2 Θρησκευτικός τουρισμός	13
1.1.3 Γεωτουρισμός	14
1.1.4 Αγροτουρισμός	15
1.1.5 Πολιτιστικός Τουρισμός	16
1.1.6 Αρχαιολογικός τουρισμός	17
1.1.7 Συνεδριακός Τουρισμός	19
1.1.8 Οικοτουρισμός	21
1.1.9 Αθλητικός τουρισμός	24
1.1.10 Θεματικά Πάρκα	32
1.1.11 Γαστρονομικός – Οινοποιητικός τουρισμός	33
1.1.12 Εθνικά Πάρκα	37
1.1.13 Ιαματικός Τουρισμός	38
2. ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	39
2.1 Ιστορικά στοιχεία για τις ιαματικές πηγές και την υδροθεραπεία στον Ελληνικό χώρο	39
2.2 Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας	41
2.3 Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι	42
2.4 Ιαματικές Πηγές Τουριστικής Σημασίας –Υδροθεραπευτήρια	44
2.5 Ιαματικές πηγές ιδιοκτησίας Ε.Ο.Τ. – Υδροθεραπευτήρια	49
2.6 Οι ιαματικές πηγές και τα λουτρά της Μήλου	56
3. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΗΓΩΝ - ΛΟΥΤΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	60
3.1 Ο τουρισμός Υγείας ανά τον κόσμο	60
3.2 Ο θεραπευτικός τουρισμός στην Ελλάδα	65
3.2.1 χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς	66

3.2.2. Κατευθύνσεις πολιτικής για την ανάπτυξη του τομέα	68
3.3 Νέες ευκαιρίες ανάπτυξης από το 2009	75
4. Ο ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΓΕΡΜΑΝΙΑ – ΑΥΣΤΡΙΑ – ΕΛΒΕΤΙΑ	77
4.1. Γερμανία	77
4.1.1 Ο Ιαματικός τουρισμός της Γερμανίας	77
4.1.2 Υπεύθυνοι για την πληρωμή των εξόδων ενός ιαματικού κέντρου	79
4.1.3 Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού (GNTO): Προωθητικές Ενέργειες μέχρι το 2010	80
4.1.4 Γνωστά spa της Γερμανίας	82
4.2 ΑΥΣΤΡΙΑ	84
4.2.1 Ιστορική αναδρομή στα spa της Αυστρίας	84
4.2.2 Λίγα λόγια για κάποιες από τις λουτροπόλεις της Αυστρίας	85
4.2.3 Ανταγωνισμός	87
4.2.4 Βασικές παράμετροι για την αγορά της Αυστρίας	88
4.3 ΕΛΒΕΤΙΑ	91
4.3.1 Ο Ιαματικός τουρισμός της Ελβετίας	91
4.3.2 Η πόλη του Baden	92
4.3.2 Θερμαλλιστικά κέντρα	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	95
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	133
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	136

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην συγκεκριμένη εργασία γίνεται μια έρευνα επάνω στον εναλλακτικό τουρισμό και τα είδη του στην χώρα μας. Αναλύουμε τον Ιαματικό τουρισμό της Ελλάδας και τον συγκρίνουμε με των Γερμανόφωνων χωρών Γερμανίας – Αυστρίας Ελβετίας.

Ο τουρισμός υγείας, αποτελεί έναν από τους πλέον σύγχρονους τρόπους διακοπών που βρίσκει ολοένα και περισσότερους θαυμαστές. Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων πέφτει σημαντικά, ενώ το οικονομικό τους επίπεδο ανεβαίνει. Ο Ιαματικός τουρισμός περιλαμβάνει και ένα πλήθος άλλων δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε ανθρώπους που ακολουθούν □ συστηματικά ή όποτε τους δίνεται η ευκαιρία, έναν φυσικό τρόπο ζωής, προσέχοντας τη διατροφή τους ,την υγεία τους και τη φυσική τους κατάσταση . Οι πελάτες αυτής της κατηγορίας, λόγω της γενικότερης στάσης ζωής που ακολουθούν, απαιτούν και στη διάρκεια των διακοπών να βρουν δραστηριότητες και εγκαταστάσεις που ταιριάζουν με αυτή τη φιλοσοφία. Γι' αυτό το λόγο επιλέγουν προορισμούς και επιχειρήσεις με την ανάλογη υποδομή. Η γενικότερη αυτή τάση για έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής , περιορισμό της φαρμακοθεραπείας , προσεκτικότερη διατροφή, αθλητισμό και αγάπη για το περιβάλλον , δημιούργησε την ανάγκη για όλο και περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις να αρχίζουν να προσανατολίζονται προς αυτή τη κατεύθυνση και να εντείνουν την προσφορά ανάλογων υπηρεσιών.

Ο τουρισμός υγείας οποίος συνεχώς εξελίσσεται, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες που έχουν σχέση με την υγεία, όπως τον ιατρικό έλεγχο(medical check-ups),την ειδική διαιτητική(special diets),τη θεραπεία με βιταμίνες, τις βοτανοθεραπείες , τη γυμναστική ,τις ειδικές θεραπείες όπως αντικαπνιστική, θεραπεία κατά του άγχους, ψυχοθεραπεία, κινησιοθεραπεία, χαλάρωση, εκμάθηση ύπνου. έρευνα της σωστής γραμμής του σώματος, αισθητική, ιαματικά λουτρά, εισπνοθεραπείες, λασποθεραπείες, θεραπείες για αρθροίτηδες – δερματίτηδες κλπ.

Εισαγωγή

Η Ελλάδα αποτελεί εδώ και χρόνια ένα καθιερωμένο τουριστικό προορισμό που παρά την όποια ύφεση παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, συνεχίζει να προσελκύει τουρίστες απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Η τουριστική ανάπτυξη που γνώρισε η χώρα μας βασίζεται στο μοντέλο 3s (sun – sand – sea) [dspace.lib.ntua.gr] σε αστικά και ημιαστικά κέντρα, σε αυτό βέβαια βοηθά και η ύπαρξη πολλών νησιών.

Ο ελληνικός τουρισμός έχει μπει σε ανοδική τροχιά από το 2004 με την Ίδρυση Υπουργείου Τουρισμού. Γι' αυτό ο τουρισμός είναι δύναμη ανάπτυξης που δημιουργεί θέσεις απασχόλησης, φέρνει εισόδημα, δίνει πνοή και ζωντάνια στην ελληνική περιφέρεια. Ανάπτυξης που δεν ασελγεί πάνω στο περιβάλλον και τους ανθρώπους αλλά σέβεται τους φυσικούς πόρους, αφομοιώνει και αναδεικνύει τη φυσική ομορφιά της πατρίδας μας.

Ο τουρισμός είναι παράλληλα και δύναμη πολιτισμού. Δύναμη οικοδόμησης σχέσεων εμπιστοσύνης και αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ κρατών με παρόμοια αλλά και διαφορετικά πολιτιστικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Η τάση του ανθρώπου να επαναπροσδιορίσει τη σχέση του με τη φύση, όταν εκδηλώνεται με τη μορφή τουριστικής δραστηριότητας, ονομάζεται στην ψυχολογία “τουριστικό σύμπλεγμα του Ανταίου” [eyploia.aigaio-net.gr]. Ο μύθος αναφέρει ότι ο Ανταίος ήταν γίγαντας, γιος του Ποσειδώνα και της Γαίας. Νικούσε κάθε αντίπαλο του στην πάλη, αντλώντας δύναμη από την επαφή του με την γη. Ηττήθηκε και σκοτώθηκε κατά την διάρκεια πάλης με τον Ηρακλή. Ο Ανταίος έχασε την δύναμη του, όταν ο Ηρακλής τον κράτησε ψηλά, έτσι ώστε να μην ακουμπά στη γη. Ο μύθος αυτός συμβολίζει την άρρηκτη σχέση της ύπαρξης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και την “αναγέννηση” που του προσφέρει η επαφή του με αυτό. Έτσι τα τελευταία χρόνια έχει κάνει πιο έντονη την εμφάνιση του στη χώρα μας και ο εναλλακτικός τουρισμός, που βρίσκει πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης. Με σκοπό τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, των πόρων του τουριστικού προορισμού αλλά και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας με ήπια μορφή, εμφανίστηκαν τα τελευταία χρόνια οι Εναλλακτικές Μορφές Τουριστικής Ανάπτυξης. Αυτές αποτελούν μια εναλλακτική πρόταση τουρισμού, σε αντιδιαστολή προς τον μαζικό τουρισμό, προσφέροντας μια διέξοδο για το ελληνικό τουριστικό προϊόν, το οποίο έχει καταστεί ιδιαίτερα ακριβό

και χαρακτηρίζεται, σε πολλές περιπτώσεις, από χαμηλό επίπεδο υπηρεσιών και υποδομών. Η Ελλάδα με τα μαγευτικά της τοπία, τις πιο καθαρές θάλασσες στον κόσμο, τα χιλιάδες νησιά, με μία εκπληκτική ποικιλία από οικοσυστήματα, ορεινούς όγκους με πανέμορφες βουνοκορφές, παλιά δάση, υδροβιότοπους, γόνιμες κοιλάδες, λίμνες, ποτάμια που διασχίζουν μαγικά τοπία, χιλιάδες μνημεία, σπήλαια, με ήπιο κλίμα όλο τον χρόνο, μπορεί να γίνει ιδανικός προορισμός για εναλλακτικό τουρισμό και ταξίδια περιπέτειας. Είναι ιδανικός προορισμός εναλλακτικού τουρισμού προσφέρει αμέτρητες επιλογές και την ευκαιρία στους επισκέπτες της να εκμεταλλευτούν την ποικιλία αυτή των επιλογών που πηγάζει από την εκπληκτική γεωγραφική της θέση και τις ιδανικές καιρικές συνθήκες.

Στην παρούσα εργασία λοιπόν, θα παρουσιάσουμε όλες τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσονται στην Ελλάδα και θα σταθούμε ιδιαίτερα στην ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού. Η εργασία μας αυτή είναι μια συγκριτική μελέτη του ιαματικού τουρισμού όπως αυτός αναπτύσσεται στην Ελλάδα και στις γερμανόφωνες χώρες Γερμανία, Αυστρία και Ελβετία και μας οδηγεί στο να βγάλουμε συμπεράσματα για το πώς μπορεί να προωθηθεί ο ιαματικός τουρισμός στην χώρα μας. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μας θα αναλύσουμε όλες τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα και σε ποιες περιοχές συναντάμε το κάθε είδος. Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλύσουμε τον ιαματικό τουρισμό στην Ελλάδα. Στο τρίτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τον ιαματικό τουρισμό σε Ελλάδα και εξωτερικό και τις προσπάθειες για περαιτέρω ανάπτυξη του. Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τον ιαματικό τουρισμό στις χώρες της Γερμανίας, Αυστρίας και Ελβετίας.

1. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ

Εναλλακτικός τουρισμός είναι εκείνες οι μορφές τουριστικής δραστηριότητας που ξεφεύγουν από τις παραδοσιακές μορφές του τουρισμού αναψυχής και οι οποίες σχετίζονται με τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής, ενώ σε μερικές μορφές υπάρχει έντονο το στοιχείο της περιπέτειας. Ο εναλλακτικός τουρισμός αποσκοπεί στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε 12 μήνες και την εκμετάλλευση του δυναμικού κάποιων περιοχών οι οποίες δεν συνδέονται στενά με δραστηριότητες παραδοσιακών μορφών τουρισμού. Ο εναλλακτικός τουρισμός στοχεύει στην διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων, στην ανάπτυξη των τοπικών κυρίως αγροτικών κοινωνιών, προσφέρει λύσεις στα προβλήματα εποχικότητας και αναδεικνύει την πολιτιστική κληρονομιά. Δεν είναι τυχαίο ότι η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. ανακήρυξε το 2002 σαν Διεθνές Έτος Οικοτουρισμού αλλά και η 14η Γενική Συνέλευση του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού γιορτάζοντας την Παγκόσμια ημέρα τουρισμού, το μοναδικό θέμα ήταν: Οικοτουρισμός το κλειδί για την βιώσιμη ανάπτυξη, αναγνωρίζοντας τις δυνατότητες του Οικοτουρισμού ιδιαίτερα αλλά και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού να συμβάλλουν στην διαδικασία βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι πάρα πολλές σε αριθμό και δεν μπορούν στην καμία των περιπτώσεων να αντικαταστήσουν το μαζικό τουρισμό, με την έννοια του παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού. Ωστόσο δρούν συμπληρωματικά προς αυτόν συμβάλλοντας κατά κύριο λόγο στην οικονομική και κοινωνικά ανάπτυξη των περιοχών της περιφέρειας.

1.1 Μορφές εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα

1.1.1 Τουρισμός περιπέτειας

Είναι το σύνολο εκείνων των δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζονται από το έντονο στοιχείο της περιπέτειας και στηρίζεται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο πραγματοποιείται [www.draketravel.com.gr].

🕒 **trekking:** είναι πεζοπορία μέσα σε μονοπάτια και διαδρομές στο βουνό, με συνοδεία επαγγελματιών οδηγών βουνού. Στην Ελλάδα συναντάται στις περιοχές **Ευρυτανία** - **Αγραφα**, **Χελιδόνα**, **Καλλιακούδα**, **Κρέντης** ,

Καστοριά – **Καταρράκτες**, **Τζουμέρκα** - **Καλαρύτες** , **Πελοπόννησος** - **Φαραγγι Λούσιου**, **Ταύγετος**, **Χελμός**, **Κρήτη** - **Φαράγγι Σαμαριάς**, **Φαράγγι Αγ. Ειρήνης**, νότια παράλια, **Λευκά Όρη**, **Ψηλορείτης**, **Λασιθιώτικα Όρη**, **Κυκλάδες**, **Ιθάκη**, **Ζαγοροχώρια** - **Φαράγγι Βίκου**, **Βοϊδομάτης**, **Βραδέτο**, **Όρος Γκαμήλα**, **Δρακόλιμνη**, **Όλυμπος**, **Γρεβενά** - **Βάλια Κάλντα**, **Ορλιακας**, **Λίμνες Φλέγγας**, **Κέρκυρα** - **Λίμνη Κορισίων**, **Χελμός**, **Καλάβρυτα** - **Φαράγγι Βουραϊκού**, **Ορεινή Πέλλα**- **Καιμακτσαλάν**, **Τζένα Πίνοβο**, **Ξάνθη**- **Καταρράκτης Λειβαδίτη**, **Στενά Νέστου**, **Κούλα**, **Γυφτόκαστρο**, **Δράμα** – **Φαλακρό όρος**, **περιοχή Παρανεστίου**, **Δάσος Φρακτού**, **Δάσος Ελατίας**, **Μονοπάτι Ε 6**, **Μενοίκιο όρος**.

🕒 **river trekking:** Πεζοπορία στις όχθες και σε ορισμένα σημεία μέσα στα ποτάμια. Οι πεζοπορίες αυτές πραγματοποιούνται τους καλοκαιρινούς μήνες. Μέρη στα οποία μπορεί κανείς να κάνει trekking ποταμού: **Ευρυτανία** – πάντα βρέχει, **Πελοπόννησος** – **Νέδα**, **Όλυμπος**

– **Ενιπέας**, **Ορεινή Πέλλα** - **Φαράγγι Ράμινο Μπορ (Λουτρά Πόζαρ)**, **Φαράγγι Γεροποτάμου (Καιμακτσαλάν)**, **Ξάνθη** - **Κόσυνθος**, **Κομφάτος**

🕒 **kayak ποταμού:** Κατάβαση ποταμού με καγιάκ και συνοδεία επαγγελματία οδηγού. Διαδρομές καγιάκ υπάρχουν: **Πελοπόννησος** - Λούσιος & Αλφειός (βαθμός δυσκολίας II-III), **Ευρυτανία** - Αχελώος (βαθμός δυσκολίας I), **Ταυρωπός** (βαθμός δυσκολίας II), **Τρικεριώτης**

(βαθμός δυσκολίας III), **Μετέωρα** - Ασπροπόταμος (βαθμός δυσκολίας III), **Αλιάκμονας** (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-5), **Γρεβενά** - Βενέτικος (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-5), **Μυλεοπόταμος** (βαθμός δυσκολίας IV), **Κίσαβος** - Πηνειός (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-3), **Ζαγοροχώρια** - Βοϊδομάτης (βαθμός δυσκολίας I-II), **Δράμα** - Αγγίτης (βαθμός δυσκολίας 3), **Νέστος**(βαθμός δυσκολίας 2), **Καστοριά** - Νεστόριο (βαθμός δυσκολίας II), **Τζουμέρκα** - Καλαρύτικος, (βαθμός δυσκολίας IV) **Άραχθος** (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-4), **Ορεινή Ναυπακτία** - Εύηνος (βαθμός δυσκολίας II), **Ορεινή Πέλλα** - Μογλενίτσας, **Εδεσσαίος**, **Ξάνθη**- Νέστος (βαθμός δυσκολίας 1-3).

🕒 **rafting:** Κατάβαση ποταμού με φουσκωτές βάρκες. Το πλήρωμα αποτελείται από 6-8 κωπηλάτες και έναν επαγγελματία οδηγό ποταμού. **Πελοπόννησος** - Λούσιος & Αλφειός (βαθμός δυσκολίας II-III), **Λάδωνας**, **Ευρυτανία** - Αχελώος (βαθμός δυσκολίας I),

Ταυρωπός (βαθμός δυσκολίας II), **Τρικεριώτης** (βαθμός δυσκολίας III), **Μετέωρα** - Ασπροπόταμος (βαθμός δυσκολίας III), **Αλιάκμονας** (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-5), **Γρεβενά** - Βενέτικος (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-5), **Μυλεοπόταμος** (βαθμός δυσκολίας IV), **Κίσαβος** - Πηνειός (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-3), **Ζαγοροχώρια** - Βοϊδομάτης (βαθμός δυσκολίας I-II), **Σέρρες** - Αλλιστράτη, **Αγγίτης** (βαθμός δυσκολίας II), **Καστοριά** - Νεστόριο (βαθμός δυσκολίας II), **Τζουμέρκα** - Καλαρύτικος, (βαθμός δυσκολίας IV) **Άραχθος** (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-4), **Ναυπακτία** - Εύηνος (βαθμός δυσκολίας II), **Ορεινή Πέλλα** - Μογλενίτσας, **Εδεσσαίος**, **Ξάνθη** - Νέστος (βαθμός δυσκολίας 1-3), **Δράμα** - Αγγίτης (βαθμός δυσκολίας 3), **Νέστος**(βαθμός δυσκολίας 2)

🔄 **monocraft:** Κατάβαση ποταμού με μονοθέσιες φουσκωτές βάρκες. Επαγγελματίας οδηγός ποταμού συνοδεύει 5-6 βάρκες.

.Πελοπόννησος - Λούσιος & Αλφειός (βαθμός δυσκολίας II-III), **Ευρυτανία** - Αχελώος (βαθμός δυσκολίας I), **Ταυρωπός** (βαθμός δυσκολίας II),

Τρικεριώτης (βαθμός δυσκολίας III), **Μετέωρα** - Ασπροπόταμος (βαθμός δυσκολίας III), **Αλιάκμονας** (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-5), **Γρεβενά** - Βενέτικος (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-5), **Μυλεοπόταμος** (βαθμός δυσκολίας IV), **Κίσαβος** - Πηνειός (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-3), **Ζαγοροχώρια** - Βοϊδομάτης (βαθμός δυσκολίας I-II), **Δράμα** - Αγγίτης (βαθμός δυσκολίας II), **Νέστος** (βαθμός δυσκολίας II), **Καστοριά** - Νεστόριο (βαθμός δυσκολίας II), **Τζουμέρκα** - Καλαρύτικος, (βαθμός δυσκολίας IV) **Αραχθος** (διάφοροι βαθμοί δυσκολίας από 1-4), **Ναυπακτία** - Εύηνος (βαθμός δυσκολίας II), **Ορεινή Πέλλα** - Υγροβιότοπος Άγρα, **Λίμνη Βεγορίτιδα**, **Ξάνθη** - Νέστος (βαθμός δυσκολίας 1-3)

🔄 **Canoe - Kayak:** Περιήγηση σε λίμνη σε διαθέσιμα canoe - Kayak με τη συνοδεία επαγγελματία οδηγού. **Θεσσαλία** - Λίμνη Πλαστήρα, **Καστοριά** - Λίμνη Καστοριάς, **Δράμα** - Νέστος, **Ευρυτανία** - Λίμνη Κρεμαστών, **Χελμός** - Λίμνη Τσιβλού, **Γρεβενά** -

Λίμνη Αώου, **Κρήτη** - Λίμνη Κουρνά, Λίμνη Αγιάς, **Ορεινή Πέλλα** - Μογλενίτσας, **Εδεσσαίος**, **Ξάνθη** - Νέστος, **Βιστωνίδα**

🔄 **Αναρρίχηση:** Ανάβαση σε βράχους και αναρριχητικά πεδία με καθοδήγηση έμπειρων συνοδών. **Ολυμπος**, **Γκιώνα Αττική** - **Βαρυμπόμπη**, **Φιλοπάππου**, **Κακιά Θάλασσα**, **Θεσσαλία** - **Μετέωρα**, **Βαρδούσια**, **Δράμα** - **Αναρριχητικά πεδία Φαλακρού όρους**, **Ορεινή Πέλλα** - **Λουτρά Πόζαρ**, **Ξάνθη** - **Στενά Νέστου**

☺ **canyoning:** Διάσχιση φαραγγιών χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο εξοπλισμό καταρρίχησης σε κάθετους καταρράκτες. **Αττική** –Γκούρα, **Θεσσαλία** -Μέγα Ρέμα Μουζακίου, **Πήλιο** – Μυλοπόταμος, **Γρεβενά** –Σπήλαιο, **Ευρυτανία** -Βίνιανη, Βόθωνας, **Ηπειρος** –Βικάκης, **Κρήτη** -Σε όλα τα φαράγγια, **Θράκη** -Ροδόπη, Μαρώνεια, **Ορεινή Πέλλα** - Φαράγγι του Χάους

☺ **mountain bike:** Ποδηλασία σε δασικές διαδρομές, καθόλη την διάρκεια του χρόνου, με ποδήλατα 28 ταχυτήτων με δισκόφρενα και πλήρη ανάρτηση με συνοδεία επαγγελματία οδηγού. Μέρη που μπορεί κανείς να κάνει: **Αττική** - Πάρνηθα, Βαρυμπόμπη, **Θεσσαλία** - Μετέωρα, Λίμνη Πλαστήρα, **Πελοπόννησος** - κοιλάδα Λούσιου, Χελμός, **Ναυπακτία** - Όχθες Ενήνου, **Τζουμέρκα**, **Δράμα** - Φαλακρό όρος, περιοχή Παρανεστίου, Δάσος Ελατιάς, Δάσος Φρακτού, Μεινοίκιο όρος, **Γρεβενά** - Λίμνη Αώου, **Κέρκυρα** - Σε όλο το νησί, αλλά ειδικά στη βουνοπλαγιά Παντοκράτωρ. **Ορεινή Πέλλα** - Μαύρο Δάσος, Γαβαλιώτισσα, **Ξάνθη** - Οροπέδιο Λειβαδίτη, Νεστοχώρια.

☺ **jeep safari:** Οδήγηση με 4x4 σε δασικές διαδρομές με συνοδεία επαγγελματιών οδηγών. Μέρη που μπορεί κανείς να επιδοθεί σε jeep safari: **Πελοπόννησος** - Λίμνη Τσιβλού, **Ορεινή** Αρκαδία, Λυκαίων Ορος, **Ορεινή Ναυπακτία**, **Παρνασσός**, **Ευρυτανία** -Αγραφα, Διάσχιση Τρικεριώτη, **Ηπειρος** -Ζαγόρια, Τζουμέρκα, **Δράμα** - Φαλακρό όρος, περιοχή Παρανεστίου, Δάσος Ελατιάς, Δάσος Φρακτού, Μεινοίκιο όρος, **Ορεινός Όγκος**

Πίνδου, **Κρήτη** -Ορεινός Όγκος Λευκών Ορέων, **Θράκη** -Ροδόπη, Μαρώνεια, **Ορεινή Πέλλα** - Μαύρο Δάσος, Καιμακτσαλάν, **Ξάνθη** - Ερύμανθος-Σμίνθη, Τοζότες-Κομνηνά, Μαύρη Πέτρα.

☺ **ιστιοπλοΐα** : Πλεύση στην θάλασσα χρησιμοποιώντας πανιά εκμεταλλευόμενα τη δύναμη του ανέμου. **Σποράδες, Νησιά Ιονίου, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα.** Η ιστιοπλοΐα είναι ένα άθλημα που συνδέεται άρρηκτα με τον ελληνικό λαό, μέσα από τη μακρόχρονη ιστορία της χώρας και τη μακραίωνη θαλασσίνη παράδοσή της. Σήμερα, είναι ένα από τα δημοφιλέστερα αθλήματα και χιλιάδες Έλληνες ασκούνται συστηματικά (ως πρωταθλητές ή απλοί αθλητές) σε όλους τους τύπους ιστιοπλοϊκών σκαφών.

☺ **windsurf**: Πλεύση με την βοήθεια του ανέμου πάνω σε σανίδα με την επίβλεψη εκπαιδευτών. Η ιστιοσανίδα (windsurfing) είναι ένα συναρπαστικό άθλημα για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου. Δεν απαιτεί ιδιαίτερη σωματική δύναμη, τουλάχιστον στην αρχή, τον κυριότερο ρόλο παίζει η σωστή τεχνική, ένταση ανέμων κ.λπ.) το άθλημα έχει γνωρίσει θεαματική ανάπτυξη και ολοένα και περισσότεροι Έλληνες ασχολούνται συστηματικά με αυτό. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια, κατά

τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, πραγματοποιούνται σε διάφορα σημεία της χώρας ευρωπαϊκοί και παγκόσμιοι αγώνες (τουρνουά) και πρωταθλήματα, μερικοί από τους οποίους είναι από τους σημαντικότερους διεθνώς. Στις περισσότερες οργανωμένες παραλίες της χώρας, έχετε τη δυνατότητα να χαρείτε το άθλημα της ιστιοσανίδας ή να πάρετε μαθήματα από εξειδικευμένους εκπαιδευτές. Ενδεικτικά (και μόνο) σημεία, όπου μπορεί κάποιος να κάνει οργανωμένα windsurfing είναι: **Αττική**- στις παραλίες Αναβύσσου, Βάρκιζας, Λαυρίου, Λούτσας, Ραφήνας, Σχοινιά (Μαραθώνα) και Γαλάζια Ακτή (Μαραθώνα), **Κυκλάδες**- στην **Πάρο** (παραλίες Χρυσή Ακτή, Νέα Χρυσή Ακτή, Τσουκαλιά, Σάντα Μαρία και Πούντα), στη **Μύκονο** (παραλίες Φτελιά και Καλαφάτης), στη **Νάξο** (παραλίες Άγιος Γεώργιος και Μικρή Βίγλα), στην **Το** (παραλία Μυλόποτας), στη **Σαντορίνη** κ.α., **Δωδεκάνησα**- στη **Ρόδο** (παραλίες Τριάντα, Φανές, Πρασονήσι και Θεολόγος), στην **Κάρπαθο** (Όρμος του Διαβόλου), στην **Κω** κ.α., **Πάτρα**- στις παραλίες Δρέπανο και Ζαχάρω, **Ιόνια νησιά**- στη **Λευκάδα**

(παραλία Βασιλική), στη **Ζάκυνθο, Κρήτη, Σποράδες** - στην **Σκιάθο, Μακεδονία**- στο νομό **Θεσσαλονίκης** (παραλίες Αγία Τριάδα και Νέα Μηχανιώνα και στη λίμνη Βόλβη), στη **Χαλκιδική** (παραλία Sunny Beach)

👉 **καταδύσεις:** υποβρύχιες εξερευνήσεις με τον απαραίτητο εξοπλισμό και την συνοδεία εκπαιδευτή – δύτη. Υπάρχουν τέσσερις μέθοδοι κατάδυσης: η κατάδυση με κράτημα της αναπνοής (ελεύθερη κατάδυση), η κατάδυση με βαθυσκάφος, η κατάδυση με συμπιεσμένο αέρα που παρέχεται από την επιφάνεια, και η αυτοκατάδυση. Η ιδιαίτερη καθαρότητα των ελληνικών θαλασσών και ο τεράστιος πλούτος του βυθού, αποτελούν πόλο έλξης

για όσους αναζητούν τη μαγεία της υποβρύχιας εξερεύνησης. Με μάσκα επιτρέπεται παντού η ελεύθερη κατάδυση, αλλά η κατάδυση με τη χρήση φιαλών ατμοσφαιρικού αέρα (80% άζωτο + 20% οξυγόνο) απαγορεύεται σε περιοχές με υποθαλάσσιες αρχαιότητες. Μέρη που μπορεί κανείς να κάνει: **Ιόνιο** - Κέρκυρα, Παξοί, Κεφαλλονιά, Ζάκυνθος, Λευκάδα, **Κυκλάδες** - Μύκονος, Σαντορίνη, Πάρος, Μήλος, Σύρος, Τήνος, **Πελοπόννησος** - Καλαμάτα, Λουτράκι, Κιάτο, Πόρτο Χέλι, Ερμιόνη **Δωδεκάνησα** - Ρόδος, Κώς, Πάτμος, Λέρος, Κάλυμνος. **Λέσβος, Χίος, Εύβοια** - Χαλκίδα, **Πάργα** - Σίβωτα, **Μακεδονία** - Χαλκιδική, Κατερίνη, Θεσσαλονίκη. **Θράκη** - Καβάλα, **Κρήτη**, **Αττική, Νησιά Αργοσαρωνικού**.

👉 **ιππασία:** Ιππασία με εκπαιδευμένα άλογα ακολουθώντας προκαθορισμένες δασικές διαδρομές με τη συνοδεία επαγγελματιών εκπαιδευτών. **Ευρυτανία** - Κορυσχάδες, **Ναύπακτος** - Όχθες Ευήνου, **Ηπειρος** - Λάζαινα, **Πήλιο** - Κατηγιώργης, Αργαλαστή. **Δράμα** - Βόλακας, **Κέρκυρα** - Κάτω Κορακιανά/Κοιλιάδα Ρόπα, Βουνό Παντοκράτωρ. **Κρήτη**, **Ορεινή Πέλλα** - Λουτράκι, Αγ. Αθανάσιος, Καισαριανά. **Ξάνθη**- Σταυρούπολη, Άβδηρα, Βιστωνίδα. **Κατερίνη** - Άνω Σκοτίνα Πιερίας και σε άλλα μέρη της Ελλάδας...

1.1.2 Θρησκευτικός τουρισμός

Θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο εκείνο των τουριστικών δραστηριοτήτων το οποίο επικεντρώνεται γύρω από τα μνημεία και χώρους θρησκευτικής σημασίας [Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Δυτ.Ελλάδας].

Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς μας και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών. Οι βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες, στις πόλεις και στα χωριά, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα ξωκλήσια και τα προσκυνήματα της υπαίθρου, τα μοναστήρια, τα μετόχια και οι σκήτες, η μοναδική μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους με την αξιόλογη εικονογράφηση τους, με ψηφιδωτά, τοιχογραφίες και εικόνες, μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και στην στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με την θρησκευτική λατρεία. Οι ευσεβείς περιηγητές, οι φιλέρευνοι τουρίστες αλλά και οι θαυμαστές της βυζαντινής τέχνης θα βρουν, μέσα από πολιτιστικά οδοιπορικά στον ελληνικό χώρο, τους δρόμους της επαφής με την πνευματικότητα της ορθοδοξίας. Σε πολλές περιοχές θα συναντήσει κανείς κτίσματα και μνημεία λατρείας διαφορετικών δογμάτων και θρησκειών να συνυπάρχουν σε ένα διαρκή διάλογο, αποδεικνύοντας την πολυπολιτισμικότητα του ελληνικού χώρου. Τα μέρη που μπορεί να επισκεφτεί ο “ θρησκευτικός τουρίστας ” στην Ελλάδα είναι αναρίθμητα. Το υπουργείο Πολιτισμού προτείνει εν μέσω πολλών:

- Άγιον Όρος
- Παναγία της Τήνου
- Άγιος Σπυρίδωνας Κερκύρας
- Άγιος Διονύσιος Ζακύνθου
- Μονή Αγίου Ματθαίου στο Ηράκλειο
- Όσιος Παταπιοσ
- Αη Γιάννης ο Ρώσος στο Προκόπι Ευβοίας
- Όσιος Λουκάς Βοιωτίας
- Μονή Προυσσού Ευρυτανίας
- Μονή Αγάθωνος Φθιώτιδας
- Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου

- Βήμα Αποστόλου Παύλου
- Παναγία Σουμελά
- Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθήνας
- Κρύπτη Αγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης
- Μονής Χρυσοπηγής στο Μυστρά
- Νέα Μονή Χίου
- Μονή Τοπλού
- Αγία Τριάδα Τζαγκαρόλων στην Μονεμβασιά
- Μονή Πρεβέλης
- Μονή Αρκαδίου
- Ιερός Ναός Παναγίας Αντιβουνιώτισσας Κερκύρας

1.1.3 Γεωτουρισμός

Ο γεωτουρισμός θεωρείται ως μια μορφή πολιτιστικο-περιβαλλοντικού τουρισμού, που μπορεί να αναπτυχθεί σε περιοχές που διαθέτουν σημαντικά γεωλογικά μνημεία, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος [Δρ. Δημήτρη Τερζάκη, Καθηγητή του Τ.Ε.Ι. Κρήτης]. Κύριος στόχος του γεωτουρισμού είναι η σύνδεση των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος με τη γεωλογική κληρονομιά κάθε τόπου, τα πολιτιστικά μνημεία και τις παραδόσεις του. Αν και είναι νέος όρος στην ορολογία της τοπικής ανάπτυξης, ο γεω-τουρισμός εφαρμόζεται ήδη σε πολλές περιοχές στην Ευρώπη με σημαντικές προοπτικές δυναμικής συνέχειας και διάδοσης.

Ο Ελλαδικός χώρος ευρισκόμενος στο μέτωπο σύγκρουσης της ευρασιατικής και της αφρικανικής πλάκας (Ελληνικό τόξο) είναι μια από τις πιο ενεργές περιοχές του γήινου φλοιού, τόσο από τεκτονική όσο και από σεισμική άποψη. Παράλληλα, αρκετά στοιχεία της ελληνικής μυθολογίας σχετίζονται με τα γεωλογικά φαινόμενα.

Γεώτοποι χαρακτηρίζονται ηφαίστεια, σπήλαια, φαράγγια, απολιθωματοφόρες θέσεις, μεγάλα γεωλογικά ρήγματα, αρχαία μεταλλεία και λατομεία, γεωμορφές και τοπία που σκάλισαν στη διάρκεια των γεωλογικών αιώνων οι δυνάμεις της φύσης. Οι θέσεις αυτές έχουν ξεχωριστή επιστημονική και αισθητική αξία και μπορούν να αποτελέσουν περιοχές με αξιόλογο τουριστικό ενδιαφέρον.

Κυριότερο παράδειγμα γεωτουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αποτελεί το απολιθωμένο δάσος της Λέσβου με πλήθος δραστηριοτήτων να αναπτύσσονται σε αυτό όπως το μουσείο Φυσικής Ιστορίας, τα φαράγγια του Βίκου και του Αώου στην Ήπειρο και της Σαμαριάς στην Κρήτη, τα σπήλαια της Αλιστράτης και των Πετραλώνων στη Μακεδονία, του Δυρού και των Λιμνών την Πελοπόννησο, οι γεωμορφές των Μετεώρων, τα ηφαίστεια της Σαντορίνης και της Νισύρου, απολιθωματοφορες θέσεις στο Πικέρμι Αττικής, στην Τήλο, τη Σάμο. Πρόσφατα εκδόθηκε από το Υπουργείο Αιγαίου ο Ατλαντας των Γεωλογικών μνημείων του Αιγαίου, που περιλαμβάνει 400 θέσεις γεωλογικών μνημείων από όλα τα νησιά και την παράκτια ζώνη που βρέχεται από το Αιγαίο.

1.1.4 Αγροτουρισμός

Αγροτουρισμός ονομάζεται η εναλλακτική μορφή τουρισμού η οποία αναπτύσσεται σε μη τουριστικά κορεσμένες αγροτικές περιοχές και συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες, οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους οικοδεσπότες όσο και στους επισκέπτες των περιοχών αυτών να υφίστανται αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες [www.visitgreece.gr]. Ως δραστηριότητα αναπτύσσεται από τους μόνιμους κατοίκους των περιοχών του πρωτογενούς τομέα, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τον αγροτουρισμό για να αυξήσουν το εισόδημα τους.

Κοιτώντας λίγο πίσω στην ιστορία θα δούμε ότι η πρώτη εμφάνιση του αγροτουρισμού τοποθετείται στον 19^ο αιώνα. Σαν συγκροτημένη εναλλακτική μορφή τουρισμού κάνει την εμφανισή της στις αρχές της δεκαετίας του '60 στις Η.Π.Α. (FARM/RANCH TOURISM). Στη χώρα μας οι πρώτες μορφές αγροτουριστικής δραστηριότητας έλαβαν χώρα το 1984, με την ίδρυση των πρώτων γυναικείων αγροτουριστικών

συνεταιρισμών.

Τα είδη αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι τα εξής:

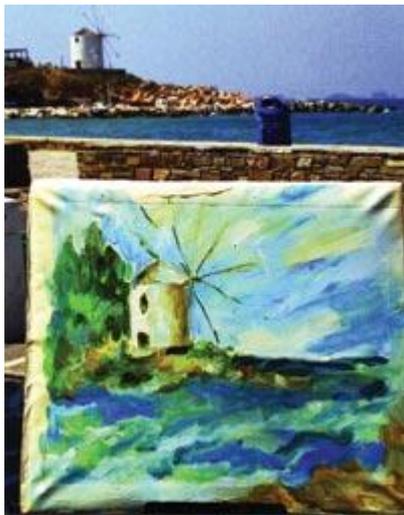
- Μικρές ξενοδοχειακές μονάδες – ξενώνες.
- Ενοικιαζόμενα δωμάτια στα σπίτια αγροτικών οικογενειών.
- Ανεξάρτητες αγροτικές κατοικίες παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
- Κάμπινγκ σε αγροκτήματα, τα οποία δεν είναι διαδεδομένα όμως στην Ελλάδα σε αντίθεση με ορισμένες περιοχές της Ευρώπης.

Περιοχές στις οποίες υπάρχει η δυνατότητα αγροτουρισμού αναφορικά είναι: Νάξος, Σύρος, Κύθηρα, Πόρος, Ημαθία, Θάσος, Θεσπρωτία, Λέσβος, Λευκάδα, Μαγνησία, Μεσσηνία, Πρέβεζα, Ρέθυμνο, Χίος, Χανιά, Σάμος, Αιτωλοακαρνανία κτλ

Η απαιτούμενη υποδομή του αγροτουρισμού είναι μικρής κλίμακας σε σχέση με εκείνη του μαζικού τουρισμού. Ο αγροτουρισμός δεν απαιτεί εξελιγμένη τουριστική υποδομή, παράλληλα η προσφορά των αγροτικών προϊόντων είναι άφθονη καθώς αυτά είναι κατά κύριο λόγο ελεύθερα αγαθά.

1.1.5 Πολιτιστικός Τουρισμός

Ως πολιτιστικός τουρισμός αναφέρεται το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που επικεντρώνονται γύρω από τα μνημεία πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς [www.n-skiathos.gr].

Οι ενασχολούμενοι με τον τουρισμό στην Ελλάδα σε κάθε ευκαιρία αναφέρονται στον πολιτιστικό τουρισμό στον οποίο αποδίδεται το μεγαλύτερο συγκριτικό μας πλεονέκτημα έναντι των άλλων χωρών. Η Ελλάδα έχει πανέμορφη φύση και πολύ ενδιαφέρουσα κουλτούρα. Οι εναλλακτικές διακοπές ενσωματώνουν την ψυχαγωγία, τη χαλάρωση και τη μόρφωση, ταυτόχρονα φέρνοντας πιο κοντά ενδιαφέροντες ανθρώπους από κάθε γωνιά της γης. Η φιλοσοφία που ακολουθείται σε αυτό το είδος τουρισμού είναι η ενεργή συμμετοχή σε σεμινάρια και εργαστήρια κάτω από την επίβλεψη τοπικών ειδικών και επαγγελματιών που μοιράζονται τα μυστικά τους δουλειάς τους με τους επισκέπτες και τους καθοδηγούν σε αυτήν την

υπέροχη εμπειρία. Όλα αυτά λαμβάνουν χώρα σε ένα μοναδικό περιβάλλον όπως αυτό της Ελλάδας, σε πανέμορφες τοποθεσίες, όπως αναπαλαιωμένα σπίτια και κήπους, παλιές βίλλες ή γραφικούς ελαιώνες. Εκεί θα μπορέσετε με όλες σας τις αισθήσεις να ζήσετε μια αξέχαστη εμπειρία και να έλθετε σε επαφή με πλευρές της Ελληνικής κουλτούρας και παράδοσης, όπως βυζαντινή αγιογραφία, φωτογραφία, κεραμική, γλυπτική, τοιχογραφία, κατασκευή μουσικών οργάνων, γιόγκα, διαλογισμό, εκμάθηση παραδοσιακών μουσικών οργάνων. Οι Δελφοί, η Δωδώνη, η Επίδαυρος και άλλοι αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν διαύλους μέσω των οποίων μπορεί να προβληθεί η κλασική παιδεία και το πρότυπο του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.

Η άκρατη και εντατική εκμετάλλευση των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων ενέχει τον κίνδυνο της βλάβης στα μνημεία και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Γι' αυτό η επισκεψιμότητα και η προσβασιμότητα στους χώρους αυτούς θα πρέπει να γίνεται υπό συνθήκες προστασίας. Η ανάδειξη, συντήρηση και προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι ένα θέμα που αφορά όχι μόνο το κράτος, τους τοπικούς φορείς και τους διάφορους οργανισμούς, αλλά όλους εμάς τους κληρονόμους και τους επισκέπτες.

1.1.6 Αρχαιολογικός τουρισμός

Ο αρχαιολογικός τουρισμός σχετίζεται με την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, καθώς και με την οργάνωση δικτύου περιπάτων αρχαιολογικών περιοχών [www.ithacos.gr].

Με μια ιστορία 4000 ετών, η Ελλάδα θεωρείται ως κοιτίδα του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Είναι η χώρα που γέννησε μοναδικούς φιλοσόφους, όπως ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων, ηγέτες όπως ο Περικλής, στρατηλάτες όπως ο Μέγας Αλέξανδρος. Είναι η χώρα όπου αναπτύχθηκαν και μεγαλούργησαν πολιτισμοί όπως ο Κυκλαδικός, ο Μυκηναϊκός, ο Μινωικός, ο Σπαρτιατικός, ο Μακεδονικός, ο Αθηναϊκός και ο Κορινθιακός. Είναι η πατρίδα της Μυθολογίας, του Παρθενώνα, των Δελφών, (όπου βασιλιάδες και άρχοντες από όλο τον κόσμο της αρχαιότητας

προσέρχονταν στο μαντείο για να συμβουλευτούν την Πυθία), της Αρχαίας Ολυμπίας όπου διεξήχθησαν οι πρώτοι Ολυμπιακοί αγώνες και της Κρήτης.

Η Ελλάδα έχει άπειρα αρχαία μνημεία, συναρπαστικά μουσεία και θεαματικούς αρχαιολογικούς χώρους, όπως το Δίον και η Πέλλα, προσφέροντας την ευκαιρία για μια ιστορική περιπλάνηση στους αιώνες, την πιθανότητα για μια νοερή αναδρομή στο μύθο, την ιστορία και την κουλτούρα από τους κλασσικούς χρόνους έως τις ημέρες μας.

Πολλά τουριστικά γραφεία οργανώνουν θαυμάσιες περιηγήσεις με αρχαιολογικό ενδιαφέρον, ομιλίες και συνέδρια από διακεκριμένους ανθρώπους των γραμμάτων, επισκέψεις σε χώρους ανασκαφών και συναντήσεις με κατοίκους για συμμετοχή των επισκεπτών σε κοινές πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Στον αρχαιολογικό τουρισμό θα μπορούσαμε ίσως να εντάξουμε και τα κάστρα της Ελλάδας. Η ιστορία της οχυρωματικής τεχνικής στην Ελλάδα χάνεται στα βάθη της προϊστορίας. Ήδη από τα Νεολιθικά χρόνια οι προϊστορικές κοινότητες είχαν οργανώσει την άμυνα των οικισμών τους, όπως φαίνεται στην τειχισμένη προϊστορική ακρόπολη του Διμηνιού, στη Θεσσαλία. Στα Μυκηναϊκά χρόνια οι οχυρωμένες ακροπόλεις αποτελούσαν το διοικητικό και οικονομικό κέντρο, και πίσω από τα κυκλώπεια τείχη τους, έβρισκε προστασία ο πληθυσμός σε περίπτωση εχθρικής επιδρομής. Από τον 3ο αι. μ.Χ., όμως, οι βαρβαρικές επιδρομές και αργότερα οι μεγάλοι πόλεμοι στους οποίους ενεπλάκη το Βυζαντινό κράτος έκαναν αναγκαία την ανέγερση νέων οχυρώσεων. Μετά το 1204, οι Φράγκοι και οι Ενετοί ανεγείρουν νέες οχυρώσεις για να προφυλάξουν τις κτήσεις τους στην Ελλάδα, τόσο από τις επιθέσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Εξαιρετικά παραδείγματα κάστρων συναντάμε στην πόλη της Κέρκυρας και λίγο πάνω από την Παλαιοκαστρίτσα βλέπουμε το Κάστρο των Άγγλων ("Αγγλόκαστρο"). Τα τείχη του Ηρακλείου και της Μεθώνης είναι δείγματα των τελειοποιημένων ενετικών οχυρώσεων. Στην μαγευτική Έδεσσα, η ακρόπολη χρονολογείται από το 800 π.Χ. Στην Πιερία, υπάρχει ένα πολύ σημαντικό κάστρο του 13ου αιώνα στον Πλαταμώνα, ενώ στην Θεσσαλία η τειχισμένη προϊστορική ακρόπολη του Διμηνιού. Η Μάνη δεν κατακτήθηκε ποτέ ούτε και στους πρόσφατους αιώνες από του Οθωμανούς και αυτό οφείλεται κυρίως στα κάστρα άμυνας και εποπτείας που διαθέτει. Το περίφημο Κάστρο των Ιπποτών στην Ρόδο έχει και αυτό την δική του μοναδική ιστορία. Ένα εξαιρετικό δείγμα Γοτθικής και αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής που χρονολογείται

από το 1309 όταν εγκαταστάθηκαν στην περιοχή οι ιππότες του Αγίου Ιωάννη. Τα κάστρα που στο παρελθόν συνδέθηκαν με θρύλους και παραδόσεις, σήμερα αποτελούν σύμβολα ασφάλειας αλλά και στρατιωτικής ισχύος μιας άλλης εποχής. Πολλά από αυτά χρησιμοποιούνται ως χώροι πολιτιστικών και άλλων εκδηλώσεων, πάντοτε θυμίζοντας τα χρόνια που πρωταγωνιστούσαν οι βασιλιάδες, οι ιππότες και οι αγαπημένες τους.

1.1.7 Συνεδριακός Τουρισμός

Ως συνεδριακός τουρισμός ορίζεται ο τουρισμός ο οποίος συνδέεται με την παρακολούθηση συνεδρίων, εκθέσεων κ.λ.π. [www.nomarxia-artas.gr]. Ο συνεδριακός τουρισμός αντιπροσωπεύει μια σημαντική αγορά σε διεθνές επίπεδο. Από τα αποσπασματικά στοιχεία που υπάρχουν, συνάγεται ότι ο συνεδριακός

τουρισμός καλύπτει το 3-4% του αριθμού των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών διεθνώς και το 6-7% της συνολικής εισροής τουριστικού συναλλάγματος. Σε αρκετές όμως από τις μικρότερες βορειοευρωπαϊκές και σε ορισμένες κεντροευρωπαϊκές χώρες καθώς και σε πολλές από τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες ή μεγαλουπόλεις, η οικονομική σημασία του

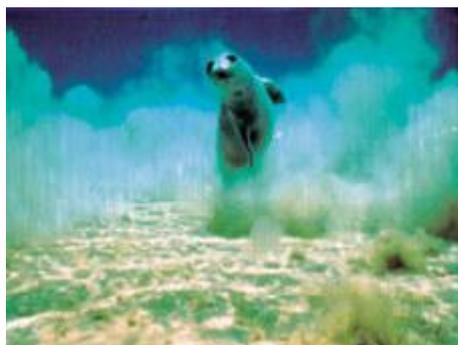
συνεδριακού τουρισμού σε σχέση με τον τουριστικό τομέα ως σύνολο φαίνεται να υπερβαίνει αρκετά τους διεθνείς μέσους όρους που προαναφέρθηκαν. Από άποψη εξειδίκευσης στο συνεδριακό τουρισμό, με βάση τα στοιχεία της περιόδου 1987-99, η χώρα μας φαίνεται να κατέχει μια από τις τελευταίες θέσεις στην Ευρώπη (1-2% του συνολικού αριθμού των συνεδριακών εκδηλώσεων που καταγράφονται από την International Meetings Association (ICCA) τα πρόσφατα χρόνια). Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι ο βαθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα είναι μέτριος. Ο συνεδριακός τουρισμός παρουσιάζει γενικά μικρότερο βαθμό εποχικότητας από το τουρισμό συνολικά καθώς και εποχική συμπληρωματικότητα με τη μεγάλη μάζα του γενικού τουρισμού. Περίοδος αιχμής της συνεδριακής κίνησης στην Ελλάδα είναι το τρίμηνο Απριλίου-Ιουνίου (με περισσότερο από 40%). Ακολουθεί το τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου (με 35% περίπου) και το τρίμηνο Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου (με 15 % περίπου). Η κίνηση το τρίμηνο Ιανουαρίου-

Μαρτίου είναι χαμηλή, με μερίδιο συγκρίσιμο με εκείνο του γενικού τουρισμού. Η ύπαρξη και η ικανοποιητική λειτουργία τόσο της γενικής υποδομής όσο και της ειδικής υποδομής και του κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού - που συναρτώνται και με το γενικότερο επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας ή μιας περιοχής - διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προσέλκυση συνεδριακού τουρισμού. Αυτό γίνεται σαφές και από τη γεωγραφική κατανομή του διεθνώς. Η Ελλάδα, που ως γνωστό θέλει να υπερηφανεύεται για τα αποτελέσματα και την ανάπτυξη του τουριστικού της προϊόντος, έχει πλήρως αγνοήσει τις προοπτικές και τη δυναμική του Συνεδριακού και Επαγγελματικού Τουρισμού και βέβαια όταν λέμε η Ελλάδα δεν εννοούμε δυστυχώς μόνο το Δημόσιο. Μοναδική επιδίωξη των φορέων και επαγγελματιών - όπως το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Ανάπτυξης, ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Επαγγελματιών Οργανωτών Συνεδρίων (HAPCO) - είναι η προβολή της ανταγωνιστικότητας της χώρας μας, η ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, η δημιουργία γραφείων πληροφόρησης για τον Συνεδριακό Τουρισμό που δημιουργούνται στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, όπως είναι το γραφείο Επισκεπτών και Συνεδρίων Θεσσαλονίκης (TCVB), το γραφείο Επισκεπτών και Συνεδρίων Αθήνας (ACVB), το Κέντρο Πληροφόρησης Συνεδρίων και Επισκεπτών Έδεσσας, και αναμένονται αντίστοιχα γραφεία στην Ρόδο, Κρήτη και Πάτρα.

Συνεδριακοί χώροι υπάρχουν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, είτε ως μεμονωμένοι χώροι είτε μέσα σε ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Αναφορικά: GRAND HOTEL PALACE – Θεσσαλονίκη, HILTON ATHENS, GRANDE BRETAGNE – Αθήνα, HYYAT REGENCY – Θεσσαλονίκη, MINOA PALACE RESORT&SPA – Κρήτη, PARK HOTEL – Βόλος, SANI RESORT –Χαλκιδική, THE LINDOS BAY – Λίνδος, THRAKI PALACE HOTEL&CONFERENCE CENTER – Αλεξανδρούπολη, RODOS PALACE RESORT HOTEL&CONVENTION CENTER – Ρόδος, HELLEXPO ATTICA EXCIBITION&CONGRESS CENTER – Αθήνα, ARTS CENTER at ACS – Αθήνα, POLIS CONVENTION CENTER S.A – Θεσσαλονίκη.

1.1.8 Οικοτουρισμός

Ο οικοτουρισμός ορίζεται ως «ταξίδι σε φυσικές περιοχές με υπευθυνότητα απέναντι στην προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση της ευημερίας των τοπικών πληθυσμών» (Διεθνής Εταιρία για τον Οικοτουρισμό 1992, Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση, 1994). Είναι αποδεκτό ότι ο οικοτουρισμός είναι, ακόμη, μία περιορισμένη δραστηριότητα με μεγάλες όμως προοπτικές, καθώς απευθύνεται σε μία ταχέως αναπτυσσόμενη, εξειδικευμένη αγορά υψηλών απαιτήσεων για ποιοτικά προϊόντα και υπηρεσίες, διατεθειμένη και ικανή να δαπανήσει υψηλά ποσά.

Σύμφωνα με απόφαση του Συνεδρίου στο Κεμπέκ του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (WTO). Ο οικοτουρισμός "αγκαλιάζει" τις αρχές του βιώσιμου τουρισμού... και τις ακόλουθες αρχές, που τον διακρίνουν από την ευρύτερη έννοια του βιώσιμου τουρισμού:

1. να συμβάλει ενεργά στη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, να περιλαμβάνει τις τοπικές και γηγενείς κοινότητες στον προγραμματισμό του, την ανάπτυξη και λειτουργία που συμβάλλουν στην ευημερία τους, να ερμηνεύει τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του προορισμού στον επισκέπτη,
2. να παραχωρεί καλύτερες υπηρεσίες στους ανεξάρτητους ταξιδιώτες, καθώς επίσης και στους οργανωμένους, για τις μικρές ομάδες μεγέθους».

Ο οικοτουρισμός, δηλαδή ο τουρισμός που αξιοποιεί τους πολιτιστικούς πόρους και τους πόρους του φυσικού περιβάλλοντος, αποτελεί μία ταχύτατα αναπτυσσόμενη και οικονομικά αποδοτική αγορά του τομέα του τουρισμού στην Ευρώπη.

Ο τουρισμός βρίσκεται σε στενή εξάρτηση από το φυσικό περιβάλλον και μάλιστα σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις σε ποσοστό 90%. Αυτό σημαίνει ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί βασική παράμετρο της τουριστικής ανάπτυξης μιας περιοχής, ή διαφορετικά το «κεφάλαιό» της, το οποίο ο τουρισμός καλείται να αναδείξει και να αξιοποιήσει, με σκοπό να παραχθούν οικονομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Χαρακτηριστικό η υπερσυγκέντρωση τουριστών και η σημαντική περιβαλλοντική επιβάρυνση ορισμένων περιοχών, οι οποίες

αναπτύχθηκαν επιλεκτικά και μονομερώς, σε αντίθεση με άλλες περιοχές εξίσου αξιόλογες που παρέμειναν αναξιοποίητες και περιβαλλοντικά «άθικτες». Η υπερσυγκέντρωση τουριστών σε ορισμένες περιοχές και η κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών ζήτησης συνοδεύτηκε από αύξηση των επεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον με αποτέλεσμα την εμφάνιση σοβαρών περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων και απωλειών. Την κρισιμότητα της κατάστασης μπορούμε να την κατανοήσουμε αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι σε επίπεδο χώρας υφίσταται ήδη ένα υψηλό ανταγωνιστικό δυναμικό μεταξύ του τουρισμού και του φυσικού περιβάλλοντος.

ΧΩΡΑ	ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ	ΠΙΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
ΒΕΛΓΙΟ	μέση	μέση	μεσαίο
ΔΑΝΙΑ	μέση	μέση	χαμηλό
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	μέση	μέση	μεσαίο
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλό
ΓΑΛΛΙΑ	υψηλή	υψηλή	υψηλό
ΕΛΛΑΔΑ	υψηλή	υψηλή	υψηλό
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλό
ΙΤΑΛΙΑ	υψηλή	υψηλή	υψηλό
ΜΑΛΤΑ	υψηλή	Πολλή υψηλή	υψηλό
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	μέση	μέση	μεσαίο
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	μέση	υψηλή	μεσαίο
ΙΣΠΑΝΙΑ	υψηλή	υψηλή	υψηλό
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	μέση	υψηλή	μεσαίο

Πιν.1 Πηγή: World Conservation Monitoring Centre, 1994

Η ηπειρωτική χώρα διαθέτει ένα ανεκτίμητο πλούτο: το φυσικό περιβάλλον. Το έντονο ανάγλυφο, οι γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, το πολύμορφο του τοπίου και το ευρύ φάσμα υψομετρικών διαφορών διαμορφώνουν αναρίθμητες οπτικές εικόνες και μεγάλη ποικιλία βιοτόπων απaráμιλλης ομορφιάς. Σε συνδυασμό δε με τη

γεωγραφική θέση και το κλιματικό περιβάλλον, δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες όπου αναπτύσσεται πολυποίκιλη και μοναδική χλωρίδα και ενδαιιτάται πλούσια και σπάνια πανίδα αμφιβίων, ερπετών, πτηνών, μικρών και μεγάλων θηλαστικών. Όλα αυτά παρέχουν πολυάριθμες ευκαιρίες παρατήρησης, θαυμασμού και απόλαυσης του τοπίου και της άγριας ζωής, δίνοντας στον επισκέπτη την ευκαιρία να ζήσει ανεπανάληπτες εμπειρίες. Η δασική βλάστηση, έτσι καθώς ξεδιπλώνεται από τις παραλιακές περιοχές μέχρι την αλπική ζώνη και από την Κρήτη ως τη Ροδόπη, με το πολυάριθμο των ειδών της και το πολυποίκιλο των μορφών, δομών και εναλλαγών των χρωματισμών της αποτελούν αντικείμενα μελέτης, παρατήρησης, θαυμασμού και αναψυχής. Η ποικιλία της χλωρίδας της χώρας μας είναι πλούσια. Αριθμεί περισσότερα από 6.000 είδη, το 1/10 των οποίων είναι ενδημικά, και κατατάσσει τη χώρα μας στη δεύτερη θέση από άποψη βιοποικιλότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πρόκειται για ένα πολύτιμο φυσικό κεφάλαιο, μια ανεκτίμητη φυσική κληρονομιά, όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για ολόκληρη

την Ευρώπη. Μεταξύ των βιοτόπων ξεχωριστή θέση κατέχουν οι υγροβιότοποι. Πάνω από 400 λίμνες, λιμνοθάλασσες, έλη, υγρολίβαδα, εκβολές ποταμών και κάθε είδους υγροτοπικές εκτάσεις, πρόσκαιρες ή μόνιμες, φυσικές ή ανθρωπογενείς, δημιουργούν ένα ιστό

μοναδικής οικολογικής και αισθητικής αξίας. Τα πολυάριθμα είδη χλωρίδας και πανίδας ιδιαίτερα δε της πτηνοπανίδας, οι παραδοσιακές ασχολίες των κατοίκων (ψάρεμα, κτηνοτροφία, κ.λπ.) σε συνδυασμό με το πανέμορφο τοπίο τους μπορούν να αποτελέσουν μοχλό οικοτουριστικής ανάπτυξης για αρκετές περιοχές. Ειδικού οικοτουριστικού ενδιαφέροντος είναι επίσης οι προστατευόμενες φυσικές περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται για τη μοναδικότητα της χλωρίδας, της πανίδας, των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών και των υδάτων που περιέχουν. Η χώρα μας διαθέτει ένα σχετικά μεγάλο φάσμα τέτοιων περιοχών: 10 εθνικούς δρυμούς, 19 αισθητικά δάση (όπως το Φοινικόδασος Βαΐ στην Κρήτη, η Κοιλιάδα των Τεμπών, τα δάση της Σκιάθου, τα στενά του ποταμού Νέστου, κ.ά), τα ανεπηρέαστα από ανθρώπινες επεμβάσεις παρθένα δάση στη Ροδόπη, καθώς και 51 διατηρητέα μνημεία της φύσης (το δάσος Χαϊντού Ξάνθης, το απολιθωμένο δάσος της Λέσβου, το δάσος δενδρωδών αειφύλλων πλατυφύλλων στη νήσο Σαπιέντζα κ.ά.). Αυτό το δίκτυο των προστατευόμενων φυσικών περιοχών, με τη μοναδικότητα των φυσικών

χαρακτηριστικών, παρέχει θαυμάσιες ευκαιρίες για οικοτουρίστες και μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς της οικοτουριστικής ανάπτυξης. Όλα τα ανωτέρω αποτελούν στοιχεία παρατήρησης, ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης και στοχασμού, αλλά και επιστημονικής, ιστορικής και λαογραφικής ομορφιάς και αξίας. Συνιστούν ένα μοναδικό κεφάλαιο για τη χώρα μας και συγχρόνως το συγκριτικό της πλεονέκτημα, που παραμένει «ανέγγιχτο», παρά το ότι αυτό είναι το επιζητούμενο στην οικοτουριστική αγορά. Κατά συνέπεια η χώρα μας διαθέτει ένα ευρύ φάσμα αξιόλογων οικοτουριστικών αντικειμένων και προορισμών και μπορεί να ικανοποιήσει ποικιλία ενδιαφερόντων των οικοτουριστών είτε αυτοί ανήκουν σε φανατικούς λάτρεις της φύσης και της παράδοσης των τόπων, είτε είναι ομάδες επιστημόνων που αποζητούν τον εμπλουτισμό των παραστάσεων και των γνώσεών τους, είτε είναι απλοί επισκέπτες με κίνητρα την παρατήρηση, την εκτίμηση της φύσης και την απόκτηση εμπειριών.

1.1.9 Αθλητικός τουρισμός

Ο Αθλητικός Τουρισμός είναι μια ειδική μορφή ποιοτικού τουρισμού η οποία μας δίδει την ευκαιρία να επενδύσουμε σε μία τεράστια δυναμική αγορά αλλά και ταυτόχρονα να επιτύχουμε μια προστιθέμενη αξία στο τουριστικό μας προϊόν μέσω της ανάπτυξης, της διαφοροποίησης και της αναβάθμισης του [www.nomarxia-artas.gr].

Η Ελλάδα, χώρα όπου γεννήθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, είναι ιδανική για την ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων καθώς και για τέλεση αθλητικών αγώνων (αθλητικός τουρισμός). Τις τελευταίες δεκαετίες, στη χώρα μας φιλοξενούνται όλο και συχνότερα μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις σε πολλά σπορ (παγκόσμια πρωταθλήματα, πανευρωπαϊκοί αγώνες, σημαντικά διεθνή τουρνουά κ.α.), με κορυφαίο γεγονός τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, στην Αθήνα. Με τα σημάδια της "νέας Ελλάδας" πολύ εμφανή, η χώρα έβαλε μια Ολυμπιακή σφραγίδα στην μεταμόρφωση της τα τελευταία χρόνια. Ένα χειροπιαστό

κληροδότημα των Αγώνων είναι η εντυπωσιακή σειρά έργων υποδομής που άλλαξαν, όχι μόνο το πρόσωπο της Αθήνας, αλλά και άλλες περιοχές της Ελλάδας. Στα έργα αυτά περιλαμβάνεται η εκπληκτική μεν αλλά πολλή ακριβή για τους διέρχοντες γέφυρα του Ρίου-Αντίρριου που ενώνει την Δυτική Στερεά Ελλάδα με την Πελοπόννησο και είναι η μεγαλύτερη κρεμαστή γέφυρα στον κόσμο, έντεκα νέες αθλητικές εγκαταστάσεις, ένα συγκρότημα πέντε σταδίων, ένα Ολυμπιακό χωριό και ένα ολοκληρωμένο σύστημα μεταφορών που αποτελείται από νέες γραμμές του μετρό, τραμ, και το νέο διεθνές αεροδρόμιο στην Αθήνα.

Επιπλέον, επενδύθηκαν πάνω από 910 εκατομμύρια δολάρια για υποδομές αθλητισμού και μεταφορών στις Ολυμπιακές πόλεις: Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο Κρήτης, και Βόλο, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται έργα αναβάθμισης σε 123 λιμάνια -επιβατηγά και φορτίων- με μεγάλη έμφαση στα λιμάνια των πέντε Ολυμπιακών πόλεων και του Πειραιά.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 ήταν ένα καταλύτης για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού στην Ελλάδα, καθώς η χώρα έχει τώρα μια τελευταίας τεχνολογίας υποδομή στον τομέα του αθλητισμού, της ψυχαγωγίας, των μεταφορών και της ασφάλειας, με έμφαση στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, αποδεικνύοντας την ικανότητα της να οργανώσει μεγάλες αθλητικές συναντήσεις και διοργανώσεις.

Τα Δημοσιογραφικά Χωριά, το Κέντρο Κωπηλασίας, το Κέντρο Canoe-Slalom, τα γήπεδα Beach Volley, Το Κέντρο Ιστιοπλοΐας, το Ολυμπιακό Κέντρο Ιππασίας, είναι ένα μέρος της κληρονομιάς που μας άφησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Επίσης, οι Αγώνες συνεισέφεραν στην καταρτισμένη εκπαίδευση και στην απόκτηση εμπειρίας του ανθρώπινου δυναμικού που εργάστηκε για την επιτυχή αυτή διοργάνωση, χρηματοδοτώντας και διοικώντας τομείς για την φιλοξενία σημαντικών αθλητικών εκδηλώσεων.

Με το θαυμάσιο κλίμα και τις Ολυμπιακές υποδομές, η Ελλάδα είναι το ιδανικό μέρος για κάθε διοργάνωση, αθλητική και μη, καθώς επίσης και για "Ολυμπιακές" εκδρομές σε όλες τις ιστορικές τοποθεσίες που σχετίζονται με τον αθλητισμό στην αρχαία Ελλάδα.

Ας δούμε μερικά από τα αθλήματα στα οποία μπορεί κανείς να επιδοθεί επισκεπτόμενος την Ελλάδα.

Ø Γκολφ: Είναι ένα από τα αθλήματα, που τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται ραγδαία στην Ελλάδα και αποκτούν ολοένα και περισσότερους φίλους. Σήμερα, σε όλη τη χώρα λειτουργούν πέντε γήπεδα γκολφ διεθνών προδιαγραφών (18 τρύπες), το Γήπεδο

Γκολφ της Γλυφάδας, ένα πολύ καλά οργανωμένο και κατάφυτο από πεύκα γήπεδο κοντά στην Αθήνα, το Γήπεδο και Country Club του Πόρτο Καρράς στην Βόρεια Ελλάδα, στην περίφημη Σιθωνία της Χαλκιδικής, το Γήπεδο Γκολφ στην περιοχή Αφάντου της ηλιόλουστης Ρόδου, όπου κάθε εξάμηνο διοργανώνεται ένα Διεθνές Πρωτάθλημα, το Γήπεδο Γκολφ της Κέρκυρας, και το Crete Golf Club στην Χερσόνησο της Κρήτης, ένα υπερσύγχρονο γήπεδο 18 τρυπών που είναι ανοιχτό όλο τον χρόνο. Μάλιστα, κοντά στις εγκαταστάσεις του Crete Golf Club, οι γκόλφερς έχουν να επιλέξουν μεταξύ των ξενοδοχείων της αλυσίδας MARIS HOTELS και ένα γήπεδο 9 οπών στην Ελούντα Κρήτης, στα οποία εξασκούνται συστηματικά περισσότεροι από 1.300 παίκτες. Πολλοί ταξιδιωτικοί πράκτορες προσφέρουν στα πακέτα διακοπών τους διάφορα ταξίδια σε περιοχές με γήπεδα γκολφ σε συνδυασμό με επισκέψεις στις κλασσικές περιοχές της Ελλάδας και των Ελληνικών νησιών.

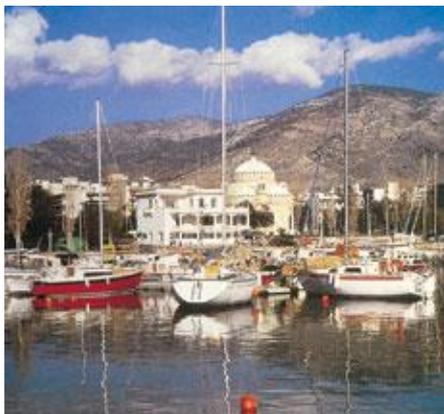
Ø Τένις: Στη σύγχρονη ιστορία του ελληνικού αθλητικού και ολυμπιακού κινήματος ελάχιστα αθλήματα δηλώνουν διαρκώς «παρών» και ανάμεσά τους εξέχουσα θέση κατέχει η αντισφαίριση (τένις). Αρχικά, εμφανίστηκε ως άθλημα της αστικής κοινωνίας στις παραμονές των Α'

Ολυμπιακών Αγώνων του 1896 (Αθήνα), στους οποίους και συμμετείχε συμβάλλοντας ενεργά στην αναγέννησή τους, αλλά σήμερα, είναι ένα εξαιρετικά δημοφιλές άθλημα και εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες ασκούνται σ' αυτό σε ερασιτεχνική ή επαγγελματική βάση. Το ήπιο κλίμα της χώρας βοηθά σημαντικά στην εξάσκηση του σπορ, ενώ εκτός από τα γήπεδα που διαθέτουν οι κατά τόπους σύλλογοι αντισφαίρισης, πολλές ξενοδοχειακές μονάδες έχουν, επίσης, ειδικές εγκαταστάσεις για τένις.

Ø Ιππασία: Το άθλημα της ιππασίας ξεκίνησε στην Ελλάδα λίγο πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με πρωτοβουλία μιας ομάδας ανωτέρων αξιωματικών του στρατού και απλών «φιλίππων», όταν ιδρύθηκε ο Ελληνικός Ιππικός Όμιλος (Ε.Ι.Ο.) σε ένα κτήμα στον

Χολαργό Αττικής. Μεταπολεμικά, ο Ε.Ι.Ο. μετακινήθηκε σε νέες εγκαταστάσεις στον Παράδεισο Αμαρουσίου (Αττικής), συγκεντρώνοντας το ενδιαφέρον πολλών Αθηναίων που διέθεταν τις προϋποθέσεις να ασχοληθούν με την ιππασία. Αποτέλεσε, έτσι, τον πρώτο σημαντικό πυρήνα ανάπτυξης της αγωνιστικής ιππασίας στην Ελλάδα. Από τότε μέχρι τις μέρες μας, η ιππασία αναπτύσσεται συνεχώς στη χώρα και θεωρείται ένα από τα ανερχόμενα αθλήματα, με μεγάλη απήχηση στον κόσμο και κυρίως στην νεολαία. Κάθε χρόνο νέοι όμιλοι ιδρύονται, νέα μέλη εγγράφονται και νέοι ιππείς εμφανίζονται στους αγωνιστικούς στίβους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, σήμερα, λειτουργούν πάνω από 50 περίπου ιππικοί όμιλοι (και σχολές ιππασίας), από τους οποίους οι 46 είναι αναγνωρισμένοι από την Ελληνική Ομοσπονδία Ιππασίας. Εκτός από την αγωνιστική ιππασία, μπορεί κάποιος να συμμετάσχει και σε προγράμματα ιππασίας τόσο για αρχάριους όσο και για εμπειρότερους αναβάτες, τα οποία πραγματοποιούνται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους και αγροκτήματα (ιππικά κέντρα), που βρίσκονται σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Εκεί, ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό με εκπαιδευμένα άλογα θα σας αποκαλύψει τα πρώτα βασικά μυστικά της ιππασίας, τηρώντας όλους τους κανόνες ασφάλειας, ενώ έχετε την ευκαιρία να κάνετε και ιππικές διαδρομές, διάρκειας μερικών ωρών, σε φυσικά μονοπάτια και πανέμορφους ορεινούς όγκους.

Ø Yachting: Τα τελευταία είκοσι χρόνια οι κρουαζιέρες στις Ελληνικές θάλασσες έχουν γίνει πολύ δημοφιλείς, και η ενοικίαση θαλαμηγών έχει αναπτυχθεί σε “μεγάλη βιομηχανία”, προσφέροντας πάνω από 20.000 θαλαμηγούς και διαδρομές που ταιριάζουν και στον πιο απαιτητικό θαλασσινό ταξιδιώτη.

Η Ελλάδα έχει να προσφέρει πάρα πολλά στους ιδιοκτήτες θαλαμηγών, όχι μόνο επειδή έχει υπέροχα φυσικά τοπία στο Αιγαίο και στο Ιόνιο πέλαγος, αλλά και χάρη στις άμεσα διαθέσιμες προμήθειες από τα γύρω νησιά και την Στερεά Ελλάδα. Επιπλέον, η χώρα περιλαμβάνει πάνω από 2.000 νησιά προς εξερεύνηση, μια ευκαιρία να επισκεφτείτε ερημικές παραλίες και να δείτε πάνω από 20.000 γλμ γοητευτικής ακτογραμμής.

Υπάρχουν τρεις κύριες κατηγορίες θαλαμηγών: επανδρωμένες με πλήρωμα, προς ενοικίαση χωρίς πλήρωμα, και στολίσκοι. Οι περισσότερες από αυτές βρίσκονται στις μαρίνες γύρω από την ακτογραμμή της Αθήνας και του Πειραιά, αλλά και στην Ρόδο (Νότιο Αιγαίο), και Κέρκυρα (Ιόνιο πέλαγος), στην Θεσσαλονίκη και Χαλκιδική (Βόρεια Ελλάδα), καθώς επίσης και σε πολλά άλλα κύρια νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου.

Τα περισσότερα λιμάνια και μαρίνες προσφέρουν υποδομές και υπηρεσίες για δεξαμενισμό, προσάραξη και συντήρηση των θαλαμηγών. Πολλοί πράκτορες στο λιμάνι του Πειραιά και κατά μήκος της παραλιακής οδού μέχρι την περιοχή της Γλυφάδας, διαθέτουν πλοιάρια και θαλαμηγούς προς ενοικίαση ή μίσθωση.

Καθώς οι ανάγκες γίνονται πιο απαιτητικές και η χώρα αντιμετωπίζει μια ταχεία ανάπτυξη στον τομέα του yachting, ολοένα και περισσότερα ολοκληρωμένα προγράμματα θέτονται υπό ανάπτυξη για την δημιουργία ενός σημαντικού αριθμού νέων λιμένων και υπηρεσιών για θαλαμηγούς και κρουαζιέρες, για να υποστηρίξουν την υπάρχουσα υποδομή. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν την κατασκευή νέων μαρίνων, μικρότερων λιμανιών με πρότυπες εγκαταστάσεις και σταθμούς δεξαμενισμού έκτακτης ανάγκης.

Παρόλο που ο καιρός δεν αποτελεί πρόβλημα παρά μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις υπάρχουν καταφύγια σε εύκολα προσβάσιμες περιοχές. Οι καιρικές συνθήκες στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται γενικά από λαμπερή λιακάδα και λίγες βροχοπτώσεις, αλλά και οι άνεμοι διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ των μηνών Απριλίου και Οκτωβρίου, η κατεύθυνση και έντασή τους διαφοροποιείται από την μία τοπική ζώνη στην άλλη.

Οι διακοπές με γιωτ στην Ελλάδα είναι ένα όνειρο που μπορεί να γίνει πραγματικότητα. Πραγματικά, η εξερεύνηση των αναρίθμητων κολπίσκων και πορθμών, που βυθίζονται στα πεντακάθαρα, κρυστάλλινα νερά και απλώνονται κάτω από τον καθαρό ουρανό της χώρας μας αποτελεί μια μοναδική εμπειρία.

Κύριες μαρίνες και ξενοδοχειακοί λιμένες στην Ελλάδα

1. Πειραιάς, Αττική, Κόλπος Αργοσαρωνικού

- Μαρίνα Ζέας
- Μαρίνα Φλοίσβου
- Μαρίνα Αλίμου
- Μαρίνα Γλυφάδας
- Μαρίνα Βουλιαγμένης
- Ολυμπιακή Μαρίνα Λαυρίου
- Μαρίνα Μεθάνων

2. Πελοπόννησος

- Μαρίνα Ξυλοκάστρου (Κορινθιακός Κόλπος)
- Μαρίνα Γλυφάδας Πατρών (Πατραϊκός Κόλπος)
- Μαρίνα Καλαμάτας (Μεσσηνιακός Κόλπος)

3. Κρήτη

- Μαρίνα Πόρτο Γούσες, Ηράκλειο (Κρητικό πέλαγος)
- Μαρίνα Αγ. Νικολάου, Λασιθί (Κρητικό Πέλαγος)

4. Δωδεκάνησα

- Μαρίνα Μανδρακίου, Ρόδος (Ν.Α. Αιγαίο)
- Κως Μαρίνα, Κως (Ν.Α. Αιγαίο)
- Μαρίνα "Λάκκι" προστατευόμενος λιμένας, Λέρος (Ν.Α. Αιγαίο)

5. Κυκλάδες

- Ξενοδοχειακός λιμένας "Porto Paros", Πάρος (Ν.Α. Αιγαίο)

6. Κεντρική Μακεδονία

- Μαρίνα Καλαμαριάς Αρετσούς, Θεσσαλονίκη (Θερμαϊκός Κόλπος)
- Μαρίνα "Πόρτο Σάνη", Κασσάνδρα, Χαλκιδική (Θερμαϊκός Κόλπος)
- Μαρίνα "Πόρτο Καρράς", Σιθωνία, Χαλκιδική (Κόλπος Κασσάνδρας)

7. Στερεά Ελλάδα

- Μαρίνα Βουνάκι, Παλέρο, Αιτωλοακαρνανία (Ιόνιο Πέλαγος)
- Μαρίνα Κλεοπάτρας, Άκτιο, Αιτωλοακαρνανία (Αμβρακικός κόλπος)

8. Νησιά Ιονίου

- Μαρίνα Γουβιών, Κέρκυρα (Ιόνιο Πέλαγος)
- Μαρίνα Λευκάδας, Λευκάδα (Ιόνιο Πέλαγος)

Ø Χιονοδρομία – Σκι: Τις τελευταίες δεκαετίες, η χιονοδρομία και το άθλημα του σκι έγιναν εξαιρετικά δημοφιλή στην Ελλάδα. Σήμερα, στο ηπειρωτικό τμήμα της χώρας λειτουργούν, συνολικά, 19 χιονοδρομικά κέντρα σύγχρονων προδιαγραφών, που αποτελούν σημαντικούς πόλους για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων χειμερινού τουρισμού και είναι ιδιαίτερα προσφιλή τόσο στους Έλληνες, όσο και στους ξένους επισκέπτες της χώρας. Σε πολλά από αυτά τα χιονοδρομικά κέντρα

πραγματοποιούνται ειδικά προγράμματα για τους αρχάριους και όσους βρίσκονται σε μέσο στάδιο εκμάθησης και για το λόγο αυτό, προτού επισκεφθείτε κάποιο από αυτά, επικοινωνήστε προηγουμένως με τους υπεύθυνους των κέντρων. Επίσης, εάν δεν διαθέτετε δικό σας εξοπλισμό, στα μεγάλα αστικά κέντρα και στις περιοχές περίξ των χιονοδρομικών κέντρων θα βρείτε εξειδικευμένα καταστήματα με είδη χειμερινών σπορ, ενώ σε ορισμένα από τα χιονοδρομικά κέντρα σας παρέχεται η δυνατότητα να νοικιάσετε μέρος ή το σύνολο του εξοπλισμού.

Νομός	Οροσειρά	Περιοχή – Υψόμετρο
Θράκη&Ανατολική Μακεδονία		
Δράμας	Φαλακρό	<u>Αγιο Πνεύμα</u> 1720 m
Καβάλας	Παγγαίο	<u>Κοιλάδα Ορφέα</u> 1780m
Σερρών	Βροντούς	<u>Λαϊλίας</u> 1847 m
Κεντρική& Δυτική Μακεδονία		
Γρεβενών	Βασιλίτσα	<u>Διάσελο Βασιλίτσας</u> 2110 m
Ημαθίας	Βέρμιο	<u>Τρία Πέντε Πηγάδια</u> 2005 m
Ημαθίας	Βέρμιο	<u>Σέλι</u> 1900 m
Καστοριάς	Βέρνο (Βίτσι)	<u>Οξυά</u> 1880 m
Πέλλας	Βόρας (Καϊμάκτσαλαν)	<u>Βόρας (Καϊμάκτσαλαν)</u> 2040 m
Φλώρινας	Βέρνο (Βίτσι)	<u>Βίγλα</u> 1900 m
Ήπειρος		
Ιωαννίνων	Πίνδος	<u>Προφήτης Ηλίας</u> 1620 m
Ιωαννίνων	Πίνδος	<u>Καρακόλι</u> 1520 m
Θεσσαλία		
Λάρισας	Όλυμπος	<u>Βρυσσπούλες</u> 2450 m
Μαγνησίας	Πήλιο	<u>Αγριολεύκες</u> 1471 m
Τρικάλων	Κοζιάκας	<u>Περτουλιώτικα Λιβάδια</u> 1340 m
Στερεά Ελλάδα		
Βοιωτίας	Παρνασσός	<u>Γεροντόβραχος</u> 2250 m <u>Φτερόλακκα</u> 1800 m <u>Κελλάρια</u> 1950 m
Ευρυτανίας	Τυμφρηστός (Βελούχι)	<u>Διαβολότοπος</u> 2220 m
Πελοπόννησος		
Αρκαδίας	Μέναλο	<u>Οροπέδιο Οστρακίνας</u> 1600 m
Αχαΐας	Χελμός (Αροάνια)	<u>Βαθιά Λάκκα</u> 2340 m

Πίν.2 χιονοδρομικά κέντρα ανά περιοχή και υψόμετρο.

1.1.10 Θεματικά Πάρκα

Με Κοινή Υπουργική Απόφαση, ορίζονται τα θεματικά πάρκα ως εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, όπου προσφέρονται ψυχαγωγικές ή μορφωτικές υπηρεσίες στους επισκέπτες [www.pbs.gr]. Τα τελευταία χρόνια, η βιομηχανία της διασκέδασης στην Ελλάδα έχει χαρακτηριστεί από μια νέα υπό ανάπτυξη δραστηριότητα, τα σύγχρονα θεματικά πάρκα ψυχαγωγίας. Μετά τα πρώτα νέας μορφής πάρκα ψυχαγωγίας που δημιουργήθηκαν στις αρχές του 2ου αιώνα στην

Αμερική, η βιομηχανία των θεματικών πάρκων άρχισε να αναπτύσσεται παγκοσμίως με ραγδαίους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια.

Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται στο ότι: είναι οικογενειακής φύσης και συνήθως προσφέρουν εξυπηρέτηση, συντήρηση και καθαριότητα υψηλών προδιαγραφών, με πολλές δραστηριότητες ώστε να καταφέρουν έναν μέσο

όρο παραμονής του επισκέπτη 5 έως 7 ώρες, και τέλος, σχεδόν πάντα έχουν ίδιες τιμές για όλες τις παρεχόμενες δραστηριότητες. Ο τομέας αυτός των θεματικών πάρκων ψυχαγωγίας περιλαμβάνει πάρκα με δραστηριότητες στο νερό, τεχνολογικά πάρκα με ποικιλία δραστηριοτήτων και υψηλής τεχνολογίας παιχνίδια, όπου η τεχνολογία συναντά την υψηλών προδιαγραφών εξυπηρέτηση από το ανθρώπινο δυναμικό.

Στην Ελλάδα υπάρχουν ήδη αρκετά θεματικά πάρκα ψυχαγωγίας, το ALLOU FUN PARK στην Αθήνα, το MAGIC PARK στην Θεσσαλονίκη, πάρκα - νερουπόλεις όπως η AQUALAND και η HYDROPOLIS στην Κέρκυρα, η WATERLAND στην Θεσσαλονίκη και το WATER PARK στην Ρόδο, το νέο COPA COPANA στην Αθήνα με νεροτσουλήθρες, αλλά και το μεγαλύτερο παγοδρόμιο της Ελλάδας, και πολλά ακόμη -κυρίως μεγάλης εμβέλειας- είναι υπό σχεδιασμό, με στόχο να συνδυάσουν την υψηλή τεχνολογία με τον ανθρώπινο παράγοντα και την ποιότητα στην εξυπηρέτηση.

Ένα καινούργιο και μοναδικό στην Ελλάδα θεματικό πάρκο είναι το VAGONETTO - Μεταλλευτικό Πάρκο Φωκίδας κοντά στην Άμφισσα, που αποτελεί ένα χώρο γνωριμίας με την ιστορία της εξόρυξης του βωξίτη. Η περιήγηση διαρκεί μια ώρα και γίνεται με βαγονέτο.

Στην πλειονότητα τους τα ελληνικά θεματικά πάρκα είναι τουριστικό-κεντρικά, μέρη ενός συνδυασμού ψυχαγωγικών και συνεδριακών εγκαταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των Lux και A κατηγορίας ξενοδοχείων, των εκθεσιακών εγκαταστάσεων, των ψυχαγωγικών και εμπορικών κέντρων, των αθλητικών δραστηριοτήτων όπως το γκολφ, το τένις, οι δραστηριότητες μέσα στο νερό, και των εκδρομών σε κοντινές τουριστικές περιοχές.

1.1.11 Γαστρονομικός – Οινοποιητικός τουρισμός

Οι Έλληνες είναι εκείνοι που πρώτοι έβαλαν τα θεμέλια της γαστρονομικής τέχνης. Η αυθεντική Ελληνική μαγειρική, μοναδική και γεμάτη ζωντάνια όπως και οι κάτοικοι της χώρας, παντρεύει τη γεύση και το άρωμα των φρέσκων προϊόντων που παράγει η Ελληνική γη και η γαλάζια θάλασσα που την αγκαλιάζει. Οι μοναδικές γεύσεις της ελληνικής κουζίνας κάνουν την Ελλάδα να ξεχωρίζει. Σε αντίθεση με την αντίληψη που ο περισσότερος κόσμος έχει για την ελληνική κουζίνα, θα ανακαλύψετε ότι η τελευταία δεν είναι μόνο ο «μουσακάς», το «σουβλάκι» και η «χωριάτικη σαλάτα», αλλά ότι αποτελείται από μία μεγάλη ποικιλία πιάτων που

μπορούν να ικανοποιήσουν πλήρως τις γαστρονομικές αναζητήσεις τόσο των κρεатоφάγων όσο και των χορτοφάγων. Εξάλλου, τα πράγματα δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά στη χώρα που γέννησε τα συμπόσια και τους Επικούρειους φιλόσοφους. Για την ακρίβεια, ο Αρχέστρατος ήταν εκείνος που το 330 π.Χ. έγραψε το πρώτο βιβλίο μαγειρικής στην ιστορία και μας υπενθύμισε ότι η κουζίνα αποτελεί δείγμα πολιτισμού. Η

Ελλάδα έχει γαστρονομική παράδοση περίπου 4.000 ετών. Ωστόσο, όπως συμβαίνει με τις περισσότερες εθνικές κουζίνες, η ελληνική γαστρονομία επηρέασε και επηρεάστηκε από τις γειτονικές της χώρες, τόσο από την Ανατολή όσο και από τη Δύση.

Δροσερά και φρέσκα λαχανικά, παρθένο λάδι ελιάς, μέλι, χυμώδη φρούτα, φρέσκα ψάρια και, φυσικά, εξαιρετικά κρασιά από σταφύλια που ωριμάζουν κάτω από τον υπέροχο Ελληνικό ήλιο. Οι επιστήμονες παγκοσμίως έχουν αναγνωρίσει την αξία

αυτής της διατροφής και την έχουν δεχθεί ως βάση για την υγιή και μακρά διαβίωση του σύγχρονου ανθρώπου. Έτσι εξηγείται και το μικρό ποσοστό καρδιακών νόσων που παρατηρείται στην Ελλάδα

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, για να δώσει την ευκαιρία σε Έλληνες και ξένους επισκέπτες να γευθούν εξαιρετικές γαστρονομικές δημιουργίες που χρονολογούνται από την αρχαιότητα, έχει αναπτύξει ένα νέο σύστημα ταξινόμησης Ελληνικών Παραδοσιακών εστιατορίων. Αυτό αφορά Ελληνική κουζίνα βασισμένη στην παράδοση, στην καλή ποιότητα και την αυθεντικότητα

Η Ελλάδα, πέραν του ότι είναι η γενέτειρα του Διονύσου, του θεού του κρασιού, είναι και η γενέτειρα του πρώτου οίνου Ο.Π.Α.Π. στην ιστορία. Αυτά ήταν τα κρασιά από τα νησιά της Χίου και της Θάσου, φημισμένα σε όλο τον αρχαίο κόσμο. Για ποικίλους ιστορικούς και κοινωνικούς λόγους, καθώς και εξαιτίας διαφόρων φυσικών καταστροφών, η τέχνη της οινοποιίας παραμελήθηκε απ' τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960. Τότε ήταν που οι αρχαίες παραδόσεις της οινοποιίας άρχισαν να αναβιώνουν και σήμερα μπορεί κανείς να βρει πολλά εξαιρετικά ελληνικά κρασιά που παράγονται σε όλη τη χώρα. Όταν δοκιμάζετε το ελληνικό κρασί, λάβετε υπόψη σας ότι πρόκειται για ένα προϊόν εξαιρετικής σοδειάς που παράγεται από ποικιλίες σταφυλιού άγνωστες στους φίλους του κρασιού της Δύσης.

- Τα ελληνικά κρασιά χωρίζονται σε 4 κατηγορίες:
- Οίνος με ονομασία προελεύσεως ελεγχόμενη
 - Οίνος με ονομασία προελεύσεως ανωτέρας ποιότητας
 - Οίνος τοπικός
 - Οίνος επιτραπέζιος

Οίνοι με ονομασία προελεύσεως ελεγχόμενη: Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται μόνο γλυκά κρασιά, όπως η Μαυροδάφνη της Κεφαλονιάς και της Πάτρας, το Μοσχάτο της Πάτρας, της Λήμνου, της Κεφαλονιάς, της Ρόδου καθώς και το Γλυκό της Σάμου.

Η κατηγορία Ο.Π.Α.Π. (Ονομασία Προέλευσης Ανωτέρας Ποιότητας). Περιλαμβάνει πολλά από τα καλύτερα κρασιά της Ελλάδας. Υπάρχουν 20 περιοχές ως τώρα που έχουν δικαίωμα Ονομασίας Προέλευσης. Στη Βόρεια Ελλάδα, υπάρχουν

οι ονομασίες Ζίτσα, Αμυνταίο, Γουμένισα και Νάουσα. Στη Χαλκιδική η Ονομασία Πλαγιές Μελιτονά, στη Θεσσαλία ο Αγκιάλος και το Ραψάνη. Κοντά στην Αθήνα, υπάρχει η ονομασία της Κάντζας, στην Πελοπόννησο, οι ονομασίες της Πάτρας, Μαντινεία και Νεμέα. Στα Ιόνια νησιά, υπάρχει το Ρόμπολα Κεφαλονιάς και στα νησιά της Πάρου, της Λήμνου, της Ρόδου και της Σαντορίνης υπάρχουν το Πάρος, το Λήμνος, το Ρόδος, το Σαντορίνη. Τέλος, στην Κρήτη υπάρχουν οι ονομασίες Προέλευσης Αρχάνες, Πεζιά, Σητεία και Δάφνες.

Τέλος, οι άλλες 2 κατηγορίες, των τοπικών και επιτραπέζιων οίνων κρύβουν πολλές ευχάριστες και μεθυστικές εκπλήξεις για τον λάτρη του κρασιού.

Στην όμορφη Μακεδονική γη, εκεί που η φύση και οι άνθρωποι συνυπάρχουν αρμονικά, σε αμπελώνες κυκλωμένους από ειδυλλιακά τοπία ευλογημένα με ένα προνομιούχο κλίμα, παράγεται σε αφθονία, ο οίνος, βασικό και πανταχού παρόν στοιχείο της Ελληνικής κουλτούρας.

"Οι Δρόμοι κρασιού της Μακεδονίας", δημιουργήθηκαν από τις συντονισμένες προσπάθειες των μελών της Ένωσης Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της Μακεδονίας, και αποτελούν ένα πρωτοποριακό σχέδιο που περιλαμβάνει δρόμους κρασιού που ξεκινούν από τον επιβλητικό Όλυμπο στην Βυζαντινή Θεσσαλονίκη και την Χαλκιδική, από το συνοριακό χωρίο του Αμύνταιου μέχρι την μακρινή Θράκη.

Στοχεύοντας στην αναζήτηση λύσεων προσαρμοσμένων σε αγροτικές περιοχές, το πρόγραμμα αυτό συμβάλλει στην ανάπτυξη και υλοποίηση ανάλογων προοδευτικών ενεργειών για οινοπαραγωγικές περιφέρειες μέσω της ίδρυσης λαογραφικών μουσείων, την έκδοση βιβλίων και την διοργάνωση ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων άρρηκτα συνδεδεμένες με την ιστορία, τις τοπικές γιορτές τα έθιμα και την ελληνική παράδοση

Επιχειρώντας ένα πολύπλευρο σχέδιο με την υποστήριξη του Κοινοτικού Προγράμματος Leader II, η Ε.Ν.Ο.Α.Μ. συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας οικολογικής εκπαίδευσης μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων όπως; χαρτογράφηση τουριστικών διαδρομών της Μακεδονίας, καθορίζοντας τα σημεία οικολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, εκπαίδευση επαγγελματιών που σχετίζονται με το κρασί (εστιατόρων, ξενοδόχων, ειδικών ξεναγών κλπ.), συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και επιχειρήσεις του χώρου, χορηγίες σε γαστρονομικά και πολιτιστικά δρώμενα και συνέδρια, συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό προωθώντας τα τουριστικά προϊόντα των Δρόμων του Κρασιού.

Τα μέλη οινοποιείες που συμμετέχουν στους Δρόμους του Κρασιού της Μακεδονίας είναι:

1. Αιδαρίνης Χρίστος, Οινοποιία (Γουμένισσα)
2. ΕΑΣ Αμυνταίου (Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών)
3. Κτήμα Γεροβασιλείου (Επανωμή)
4. Οινοποιία Δαλαμάρα (Νάουσα)
5. Κτήμα Κατσαρού (Κρανιά Λάρισας)
6. Σ. Κεχρής & ΣΙΑ Ο.Ε. (Καλοχώρι Θεσ/νίκης)
7. Κτήμα Κώστα Λαζαρίδη Α.Ε. (Δράμα)
8. Θ. Λιγάς Ε.Π.Ε., (Γιαννιτσά)
9. Α. Μπαμπατζίμ Ο.Ε. (Αγχίαλος-ΟΣΣΑ)
10. Μπουτάρη Α.Ε., (Νάουσα - Γουμένισσα)
11. "Κτήμα Καρρά", Πόρτο Καρράς ΑΤΤΒΕ (Σιθωνία Χαλκιδικής)
12. Ε. Τσάνταλης Α.Ε. (Ραψάνη, Νάουσα, Άγιος Παύλος Χαλκιδικής)
13. Κτήμα Χρυσοχόου, Ι & Ε. Χρυσοχόου Ο.Ε. (Νάουσα)
14. Κτήμα Φούντη (Νάουσα)
15. Κτήμα Κυρ - Γιάννη Α.Ε. (Νάουσα)
16. Βεγορίτις Α.Ε., (Άγιος Παντελεήμονας Αμύνταιο)
17. Vaeni Naoussa ΑΑΟΣ (Νάουσα)
18. Κτήμα Βογιατζή (Βελβέντο Κοζάνης)
19. Κτήμα Τέχνη Οίνου, Μικροχωριού (Δράμα)
20. Κτήμα Διαμαντάκου (Νάουσα)
21. Μαρώνεια Α.Ε. (Ροδόπη)

22. Κτήμα Τάτση (Γουμένισα)
23. Κτήμα Αλφα (Αμύνταιο)
24. Κτήμα Μανωλεσάκη (Αδριανή Δράμας)
25. Οινοπεδιον Α.Ε. (Κοκκινοχώρι Καβάλας)
26. Κτήμα Παυλίδη (Δράμα)

1.1.12 Εθνικά Πάρκα

Τα εθνικά πάρκα είναι φυσικές περιοχές μεγάλης οικολογικής σπουδαιότητας εξαιτίας της σπανιότητας της πανίδας και της χλωρίδας, καθώς και της βιοποικιλότητας, όπως επίσης των γεωμορφολογικών σχηματισμών του εδάφους, του νερού, της ατμόσφαιρας, του περιβάλλοντος και των σχηματισμών γενικότερα [www.comeniusnationalparks.org].

Παρά την σχετικά μικρή της έκταση, η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετικά πλούσια φύση, με μεγάλη ποικιλία τοπίων, βιοτόπων, πανίδας, χλωρίδας και βλάστησης. Στην ηπειρωτική Ελλάδα ψηλά βουνά, χαράδρες φαράγγια και κάμποι εναλλάσσονται με ποτάμια, λίμνες και λιμνοθάλασσες, βραχώδεις ή αμμώδεις ακτές, δέλτα ποταμών και παραθαλάσσιους υγρότοπους. Παρόμοια είναι η εικόνα και στη νησιωτική Ελλάδα: μικρά κα μεγάλα νησιά, ακατοίκητες βραχονησίδες και σκόπελοι προβάλλουν παντού, στο Αιγαίο και στο Ιόνιο.

Αποτέλεσμα αυτής της ποικιλομορφίας στο τοπίο, στο κλίμα και στους βιότοπους είναι ο μεγάλος αριθμός πανίδας και χλωρίδας. Εντυπωσιακοί είναι οι αριθμοί που αφορούν την ορνιθοπανίδα: από τα 433 είδη πουλιών

ολόκληρης της Ευρώπης, τα 410 συναντώνται στην χώρα μας έχουν καταγραφεί 800 είδη ενδημικών φυτών της Ελλάδας, που δεν υπάρχουν σε καμία άλλη χώρα του κόσμου.

Η ανάγκη προστασίας της φύσης οδήγησε το 1938 στην ίδρυση των δύο πρώτων ελληνικών Εθνικών Δρυμών, στα βουνά Όλυμπος και Παρνασσός. Χρειάστηκε να περάσουν πάνω από 60 χρόνια για να φτάσουν οι κηρυγμένοι με προεδρικά

διατάγματα Εθνικοί Δρυμοί τους δεκατρείς.

Οι περιοχές που προστατεύονται ως Εθνικά Πάρκα παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για τους λάτρεις της φύσης και όχι μόνο. Ακόμη κι αν δεν είναι κανείς ειδικός, δεν μπορεί παρά να εντυπωσιαστεί από την πολυχρωμία των λουλουδιών της Οίτης. Στον Κόλπο του Λαγανά στην Ζάκυνθο γεννά τα αυγά της η θαλάσσια χελώνα *caretta-caretta*, ενώ στα γαλανά νερά του Θαλάσσιου Πάρκου Σποράδων βρίσκεται καταφύγιο η χαριτωμένη μεσογειακή φώκια. Το Φαράγγι της Σαμαριάς αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τους λάτρεις της πεζοπορίας. Βάλτοι, λιμνοθάλασσες, καλαμιώνες και υδρόβια δάση συνθέτουν το τοπίο στο Εθνικό Πάρκο Έβρου, όπου ξεχειμωνιάζουν πάνω από 145 είδη υδρόβιων πουλιών, πάπιες, χήνες και πελαργοί.

1.1.13 Ιαματικός Τουρισμός

Ο θεραπευτικός – ιαματικός τουρισμός είναι μια επιλεκτική μορφή τουρισμού με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα. Είναι η μορφή τουρισμού που υφίσταται τις λιγότερες αρνητικές επιδράσεις από τυχόν δυσμενείς συγκυρίες και μπορεί να δώσει δωδεκάμηνη τουριστική περίοδο.

Περισσότερα όμως για τον ιαματικό τουρισμό θα πούμε στο επόμενο κεφάλαιο.

2. ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η φύση εκτός από σπάνια τοπία και ιδιαίτερες φυσικές ομορφιές, «χάρισε» στην Ελλάδα και πηγές με σημαντικές θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά λουτρά αποτελούν μέρος του εθνικού πλούτου της χώρας, ενώ οι θεραπευτικές τους ιδιότητες ήταν γνωστές, ήδη, από τους αρχαίους χρόνους.

Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στην ελληνική επικράτεια, ενώ τα νερά των συγκεκριμένων πηγών διαφέρουν από τα συνηθισμένα, είτε λόγω της υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών. Τα νερά αυτά χαρακτηρίζονται ως μεταλλικά εξαιτίας της θερμοκρασίας ή της γενικής τους χημικής σύστασης. Εκτός από τις ψυχρές μεταλλικές πηγές υπάρχουν και οι θερμοπηγές, με τις οποίες οικοδομήθηκε ένας κλάδος θεραπευτικής αγωγής, η ιαματική υδροθεραπεία (θερμαλισμός).

Η γεωγραφική κατανομή των πηγών δεν είναι τυχαία, καθώς συνδέεται είτε με τεκτονικά γεγονότα, όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις των πηγών του Καιάφα, της Κυλλήνης και του Λαγκαδά, είτε με ηφαιστειακές δραστηριότητες όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις των πηγών των Μεθάνων, της Μήλου, της Λέσβου, της Σαμοθράκης και της Λήμνου.

2.1 Ιστορικά στοιχεία για τις ιαματικές πηγές και την υδροθεραπεία στον Ελληνικό χώρο

Παρ' όλες τις δυσκολίες η πρώτη κυβέρνηση του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους ασχολήθηκε με την εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών. Στο πλαίσιο αυτό, το 1830, συγκροτήθηκε για πρώτη φορά, επιστημονική επιτροπή με σκοπό την ανάλυση και αξιολόγηση των ιαματικών πηγών. Η Προσέγγιση του θερμαλισμού ξεκίνησε από την Κύθνο με την φροντίδα των Χ.Χάνσεν και Α.Ρος. Το 1845 η βασίλισσα Αμαλία εκδήλωσε το ενδιαφέρον της, καθώς μετέβαινε για λουτροθεραπεία στο νησί, και έτσι κτίστηκε ειδικό κτήριο λουτρών. Έκτοτε και μέχρι το 1935 κατασκευάστηκαν και οργανώθηκε η λειτουργία σημαντικών λουτροπόλεων της χώρας μας (Λουτράκι

Περαχώρα, Μέθανα, Αιδηψός, Κυλλήνη, Υπάτη, Καϊάφας, Μανδράκι, Νισύρου, Σμόκοβο, Νέα Απολλωνία, Θέρμη Λέσβου, Καμένα Βούρλα, Λαγκαδάς, Πλατύστομο, Ελευθερές Καβάλας, Θέρμα Ικαρίας, Θερμοπύλες).

Το 1918 δημιουργήθηκε από την πολιτεία, για πρώτη φορά, κλάδος ιαματικών πηγών στην υπηρεσία «Ξένων και Εκθέσεων» του υπουργείου εθνικής οικονομίας. Το 1920 έχουμε τη δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου για τις ιαματικές πηγές και τη λουτροθεραπεία καθώς και σημαντικό ερευνητικό έργο από διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Ο διευθυντής του νεοϊδρυθέντες χημείου του κράτους, Μ Περτέσης, μελέτησε από το 1925 μέχρι το 1937 τον φυσικοχημικό χαρακτήρα των πηγών, δίνοντας νέα διάσταση στην εξέλιξη της ιαματικής υδροθεραπείας στη χώρα μας. Το 1936 η αρμοδιότητα των ιαματικών πηγών μεταβιβάστηκε στο νεοσύστατο υφυπουργείο τύπου και τουρισμού.

Το 1938 η Διεύθυνση Ιαματικών Πηγών και Εκθέσεων με διευθυντή τον Ν. Λέκκα δημοσιοποίησε μία σπουδαία έρευνα-καταγραφή γνωστή ως «Οι 750 μεταλλικές πηγές της Ελλάδος». Την ίδια χρονιά δημιουργήθηκε στο πανεπιστήμιο της Αθήνας έδρα Κλινικής Υδροθεραπείας και Ιατρικής Κλιματοθεραπείας, η οποία και καταργήθηκε το 1952. Το 1945 οι πηγές πέρασαν στη Γενική Γραμματεία Τουρισμού, ενώ το 1950 η αρμοδιότητα των πηγών πέρασε στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού. Τέλος το 1983 ιδρύθηκε στα Καμένα Βούρλα ο Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών πηγών Ελλάδας, με σκοπό την μέριμνα για την αξιοποίηση, εκσυγχρονισμό και γενικά την βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των Ιαματικών Πηγών της Χώρας και την εκμετάλλευση αυτών από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Ιστορικά δοκίμια, κτίσματα, έργα τέχνης κ.α φθάνουν δια μέσου των αιώνων στις μέρες μας και αποτελούν ζωντανή μαρτυρία ενός πολιτισμού με φιλοσοφία και αρχές για τη φροντίδα της ανθρώπινης υγείας. Σε κάθε ιστορική περίοδο οι αντιλήψεις για τη χρήση του ιαματικού νερού ήταν ανάλογες με τις αντιλήψεις που επικρατούσαν για τον άνθρωπο και σύμφωνες με την οργάνωση των κοινωνιών τους.

Οι λουτρότοποι της Ελλάδας και το θερμαλιστικό περιβάλλον των ιαματικών πηγών, στάθηκαν στους αιώνες χώρος συνάντησης, επικοινωνίας, θεραπείας, αναψυχής, ψυχαγωγίας, ευεξίας και χαλάρωσης. Φιλοξένησαν γενιές ανθρώπων που φρόντισαν την προσωπική τους υγεία και που με ευχαρίστηση πειραματίστηκαν σε υγιεινές συνήθειες, συμπεριφορές και στάσεις ζωής.

Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, στα θερμαλιστικά κέντρα οι επισκέπτες οφείλουν να

αξιοποιούν και να αυξάνουν τις ατομικές τους ικανότητες και αν εξασκούν με γνώση και συνείδηση τις επιλογές που αφορούν στην ίδια τους την σωματική και ψυχική υγεία.

2.2 Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας

Ο Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας είναι Πανελλήνιος Φορέας του Α΄ Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Μέλη του είναι 59 Δήμοι και 1 Κοινότητα απ' όλη τη χώρα με ιαματικές πηγές στα διοικητικά τους όρια. Είναι επίσης μέλος από το 1995 της Ευρωπαϊκής Ένωσης Λουτροπόλεων (ESPA) κατέχοντας μάλιστα την Β΄ Αντιπροεδρία της.

Ο Σύνδεσμος από την ίδρυσή του (έτος ιδρύσεως 1983) υπό το πρίσμα σύγχρονων αντιλήψεων που επικρατούν διεθνώς, αλλά και την ανάπτυξη εγχώριας επιστημονικής τεκμηριωμένης γνώσης γύρω από το αντικείμενο, πρότεινε και καθιέρωσε τον όρο «θερμαλισμός», όπου εννοούμε το σύνολο οργανωμένων και αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, το οποίο με τις απαραίτητες υποδομές και υπηρεσίες και με κυρίαρχο στοιχείο τη χρήση του ιαματικού νερού, πηλού στοχεύει στη διατήρηση ή στην αποκατάσταση της σωματικής, της ψυχικής υγείας και της ευεξίας του ανθρώπου. Από την άποψη αυτή ο θερμαλισμός εμπεριέχει τον ιαματικό τουρισμό ως έννοια και συγχρόνως αποτελεί μία μορφή εναλλακτικού τουρισμού, όπως π.χ. ο οικολογικός, ο θρησκευτικός, ο αρχαιολογικός, ο ορειβατικός, ο συνεδριακός, ο χιονοδρομικός κ.λπ.

Κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, πόλεις στις οποίες βρισκόταν και λειτουργούσαν ιαματικές πηγές γνώρισαν μεγάλη τουριστική και οικονομική ανάπτυξη, όπως π.χ. η Αιδηψός, τα Καμένα Βούρλα, η Υπάτη, το Λουτράκι, τα Μέθανα, το Πλατύστομο κ.ά. Η ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού, ωστόσο, κάποια χρόνια αργότερα είχε τρεις αρνητικές επιπτώσεις –τουλάχιστον όσον αφορά τις περιοχές που διέθεταν ιαματικές πηγές:

- Άναρχη ανάπτυξη του τουρισμού.

- Εγκατάλειψη των ιαματικών πηγών.
- Κάθετη οικονομική ύφεση των λουτροπόλεων.

Η υπάρχουσα κατάσταση των ιαματικών πηγών – θερμαλισμού στην Ελλάδα παρουσιάζει σήμερα μία αρνητική εικόνα. Τα βασικότερα προβλήματα είναι:

- Οι επισκέπτες - χρήστες είναι σχεδόν αποκλειστικά πάσχοντες από διάφορες αιτίες, άτομα της τρίτης ηλικίας, ειδικότερα δε των χαμηλότερων (οικονομικά και κοινωνικά) στρωμάτων αυτής της συγκεκριμένης κοινωνικής - ηλικιακής ομάδας.
- Το μεγαλύτερο τμήμα των υποδομών και των εγκαταστάσεων είναι ξεπερασμένο, ακόμη και πεπαλαιωμένο.
- Οι παροχές υπηρεσιών είναι οι ελάχιστες δυνατές, πολλές φορές χωρίς στοιχειώδη ιατρική κάλυψη.
- Η προστασία των ιαματικών πηγών είναι κατά ένα μεγάλο μέρος ανεπαρκής, παρά το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο το οποίο κρίνεται ικανοποιητικό, αλλά δεν τηρείται πάντοτε.

2.3 Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι

Είναι γήινα φυσικά υλικά, που στην αυθεντική τους κατάσταση εμφανίζουν ή και αποδεικνύουν μέσα από την πρακτική εμπειρία του παρελθόντος ή τη σύγχρονη επιστημονική εμπειρία, την ικανότητα να ασκούν ιδιαίτερες βιολογικές δράσεις οι οποίες και αξιοποιούνται στη θεραπεία.

Κατηγορίες των ιαματικών φυσικών πόρων:

Û Υγρά

θερμά ή ψυχρά μεταλλικά νερά πηγών ή γεωτρήσεων.

Û Στερεά

Πηλοειδή ανόργανα, οργανικά ή μεικτά

Û Ιαματική πηγή

Είναι φυσική ανάβλυση ή και άντληση ιαματικού νερού ή και αερίου μαζί με τυχόν υδροληψίας.

Û Ιαματικά νερά και ιαματικά αέρια

Είναι υπόγεια ή πηγαία νερά ή αέρια, που αναβλύζουν με φυσικό τρόπο ή λαμβάνονται με τεχνικό έργο, τα οποία λόγω των φυσικών ή χημικών τους ιδιοτήτων

έχουν ιαματικές ιδιότητες οι οποίες και αναγνωρίζονται βάσει του νομικού πλαισίου που ορίζει η πολιτεία.

Û Θεραπευτικός πηλός

Είναι μείγμα υπέρθεμο ή υπερθερμαινόμενο το οποίο προέρχεται από την αναλογική πρωτογενή ανάμειξη ή πιο συχνά δευτερογενή, ενός στερεού συστατικού κατεξοχήν αργιλικού με φυσικό θερμό νερό και χρησιμοποιείται στις λουτροπόλεις ως μέσο θεραπευτικής αγωγής.

Û Αεριούχα

Είναι σπήλαια υδρατμών, εκπομπές αερίων, εκπομπές υδρατμών, ξηρά σπήλαια.

Û Σύνθετα

Ως σύνθετος ιαματικός φυσικός πόρος θεωρείται το κλίμα τόσο στον τομέα του θερμαλισμού όσο και της θαλασσοθεραπείας.

Û Ιαματικός τουρισμός

Εναλλακτική μορφή τουρισμού η οποία αποσκοπεί στη ίαση-φροντίδα της σωματικής και ψυχικής υγείας.

Û Θερμαλισμός

Το ευρύ πεδίο θεραπευτικών και προληπτικών για την υγεία εφαρμογών, οι οποίες πραγματοποιούνται με τη χρήση φυσικών ιαματικών πόρων.

Û Θερμαλιστικό κέντρο

Χώρος με ιδιαίτερα οικολογικά, ιστορικά, πολιτισμικά χαρακτηριστικά, στον οποίο ο επισκέπτης φροντίζει την προσωπική σωματική και ψυχική του υγεία με τη χρήση ιαματικών φυσικών πόρων.

Στα θερμαλιστικά κέντρα, υιοθετείται μια ευρεία αποδοχή της έννοιας της θεραπείας, όχι μόνο επανορθωτική, ούτε μόνο προληπτική, αλλά βασισμένη σε μία στρατηγική προώθησης της υγείας. Σ' ένα όμορφο και υγιεινό περιβάλλον, λειτουργικό, αισθητικά όμορφο, κοινωνικά και ιστορικά πλούσιο, αρμονικό, γαλήνιο και ασφαλές, με ποιότητα στην παροχή υπηρεσιών ο επισκέπτης φροντίζει την προσωπική του υγεία και με ευχαρίστηση πειραματίζεται σε υγιεινές συνήθειες συμπεριφοράς και στάση ζωής. Ωθείται στην ουσία ο επισκέπτης του θερμαλιστικού κέντρου, να υιοθετήσει ενεργητικό ρόλο και να μην είναι απλά και μόνο παθητικός δέκτης θεραπευτικών μεθόδων. Αντίθετα να αξιολογεί και να αυξάνει τις ατομικές του ικανότητες έτσι ώστε ως άτομο να ασκεί με γνώση, ευθύνη και συνείδηση τις επιλογές και αποφάσεις που αφορούν την ίδια του την υγεία.

Η υδροθεραπεία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αντιμετώπιση πολλαπλών παθήσεων, όπως είναι τα αρθρικά και οι ρευματοπάθειες, και διακρίνεται σε δύο είδη:

εσωτερική, η οποία περιλαμβάνει την *ποσιθεραπεία* (πόση ιαματικών νερών), *εισπνοθεραπεία* (εισπνοή των αερίων ή των σταγονιδίων των μεταλλικών νερών) και τις *πλύσεις* (στοματικές, ρινικές, γυναικολογικές).

εξωτερική, η οποία περιλαμβάνει τα *λουτρά*, τις *καταιωνίσεις* (για ορισμένο χρόνο το σώμα δέχεται το θερμομεταλλικό νερό, που έρχεται με ψηλή ή χαμηλή πίεση) τις *υδρομαλάξεις* (το σώμα δέχεται την πίεση του νερού), την *υδροκινησιοθεραπεία* (συνδυασμός λουτροθεραπείας και κινησιοθεραπείας, όσο το σώμα βρίσκεται στο νερό) και την *πηλοθεραπεία* (εφαρμογή πηλού, που έχει «ωριμάσει», σε σημεία του σώματος με διάφορες παθήσεις).

Για την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού και γενικότερα, του τουρισμού υγείας, λειτουργούν ήδη δύο κέντρα θαλασσοθεραπείας στην Κρήτη, εφοδιασμένα με το ειδικό σήμα λειτουργίας του Ε.Ο.Τ. και είναι υπό κατασκευή άλλα δύο. Σε αυτήν την κατηγορία τουριστικής υποδομής περιλαμβάνονται, επίσης, τα 14 υδροθεραπευτήρια (ιδιοκτησίας Ε.Ο.Τ.), στα οποία εξυπηρετούνται ετησίως περί τα 100.000 άτομα, με 1.400.000 θεραπευτικές αγωγές (λούσεις, κλπ.) καθώς και δεκάδες άλλες ιαματικές πηγές που λειτουργούν από τοπικούς φορείς και προσφέρουν στους επισκέπτες σύγχρονες υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών.

2.4 Ιαματικές Πηγές Τουριστικής Σημασίας – Υδροθεραπευτήρια

ΑΙΔΗΨΟΣ

Νομός: ΕΥΒΟΙΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Τηλ: 22260 23501, 22260 23502

Νομός: ΕΥΒΟΙΑΣ

Ιδιοκτησία: Ιδιωτικό

Φορέας: "Θέρμαι Σύλλα" Spa

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο - Ξενοδοχείο

Τηλ: 22260 22459, 22260 60100, 21021 10601, 21021 10602

Fax: 22260 22055, 21021 10603

Νομός: ΕΥΒΟΙΑΣ

Ιδιοκτησία: Ιδιωτικό

Φορέας: Εντός ξενοδοχείων *Μεμονωμένα*

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗ

Νομός: ΑΤΤΙΚΗΣ

Ιδιοκτησία: ΟΔΔΕΠ

Φορέας: Ιδιώτης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Τηλ: 210 8962237, 210 8962239

Fax : 210 8962531

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ

Νομός: ΚΑΒΑΛΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο - Ξενοδοχείο

Τηλ: 25940 51240, 25940 51486-7

Fax: 25940 51296

ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Νομός: ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο - Ξενοδοχείο

Τηλ: 22310 93301, 22310 93303, 22310 93304 **Fax :** 22310 93111

ΙΚΑΡΙΑ

Νομός: ΙΚΑΡΙΑΣ

Ιδιοκτησία: Δήμος Αγ. Κηρύκου

Φορέας: Δημοτική Επιχείρηση

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Τηλ: 22750 22202

ΚΑΪΑΦΑΣ

Νομός: ΗΛΕΙΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ : 26250 31710, 26250 31705, 26250 31709

Fax : 26250 31709

ΚΑΜΕΝΑ ΒΟΥΡΛΑ

Νομός: ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: "ΑΞΕ - ΑΣΤΗΡ"

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ : 22350 22245, 22350 22247, 2235080501-6

Fax : 22350 22307

ΚΥΘΝΟΣ

Νομός: ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ : 22810 31217, 22810 31001, 22810 31484

Fax : 22810 31000

ΚΥΛΛΗΝΗ

Νομός: ΗΛΕΙΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Ιδιώτης

Εγκαταστάσεις: υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ: 26230 96275, 26230 96270, 26230 96267

Fax : 26230 96474

ΛΑΓΚΑΔΑΣ

Νομός: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Δημοτική Επιχείρηση

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ : 23940 22221, 23940 22488, 23940 22165

Fax : 23940 23090

ΛΟΥΤΡΑΚΙ

Νομός: ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (λειτουργεί μόνο το ποσιθεραπευτήριο)

Τηλ: 27440 22205

Fax: 27440 64858

Νομός: ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ιδιοκτησία: Δήμος Λουτρακίου

Φορέας: ΔΕΤΑΛΠ

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Τηλ: 27440 22215, 27440 22124

ΜΕΘΑΝΑ

Νομός: ΑΤΤΙΚΗΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Τηλ: 22980 92243, 22980 92079

Fax: 22980 92957

Νομός: ΑΤΤΙΚΗΣ

Ιδιοκτησία: Ιδιώτης

Φορέας: ΔΕΤΑΛΠ

Εγκαταστάσεις: υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ: 2298092378

ΝΙΓΡΙΤΑ

Νομός: ΣΕΡΡΩΝ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ: 23220 22893, 23220 22892

Fax: 23220 22047

ΠΛΑΤΥΣΤΟΜΟ

Νομός: ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ: 22360 22519, 22360 22510

Fax: 22360 22513

ΣΜΟΚΟΒΟ

Νομός: ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Κοινοτική Επιχείρηση

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ: 24430 61210

ΥΠΙΑΤΗ

Νομός: ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Ιδιοκτησία: ΕΟΤ

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο – Ξενοδοχείο

Τηλ: 22310 59526, 22310 59528

Fax: 22310 59555

2.5 Ιαματικές πηγές ιδιοκτησίας Ε.Ο.Τ. – Υδροθεραπευτήρια

- **Λουτρόπολη:** Καϊάφας (νομός Ηλείας - Πελοπόννησος)

Σε μικρή σχετικά απόσταση από την πρωτεύουσα του νομού Πύργος, οι ιαματικές πηγές Καϊάφα είναι γνωστές για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες από την αρχαιότητα. Σύμφωνα με τον αρχαίο ελληνικό μύθο, σ' αυτές τις ιαματικές πηγές ο Κένταυρος Νέσσος ξέπλυνε την πληγή του που προκλήθηκε μετά από χτύπημα βέλους από τον

μυθικό ήρωα Ηρακλή.

Θεραπευτικές ενδείξεις: αρθριτικές, δερματικές, γυναικολογικές παθήσεις, χολολιθιάσεις, ηπατίτιδες. Παθήσεις του γαστρεντερικού συστήματος, δυσπεψίες υποτονικές, δυσκοιλότητες ατονικές από χολική ανεπάρκεια.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης) και ξενοδοχείο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

τηλ.: 26250 31.710, 26250 31.705

Fax: 2625031.709

- **Λουτρόπολη:** Κυλλήνη (νομός Ηλείας - Πελοπόννησος)

Παραθαλάσσια λουτρόπολη με εξαιρετικές αμμόδεις παραλίες, σε απόσταση 43 χλμ. βόρεια της πρωτεύουσας του νομού Πύργος. Λόγω της ιδιαιτερότητάς της, στην περιοχή αυτή, μπορεί κάποιος να συνδυάσει θαυμάσια το θεραπευτικό και με το θαλάσσιοτουρισμό.

Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, ασθματικές καταστάσεις, χρόνιες βρογχίτιδες, πνευμονικό εμφύσημα, λαρυγγίτιδες και δερματικές παθήσεις.

Εγκαταστάσεις: Σύγχρονη ξενοδοχειακή εγκατάσταση και υδροθεραπευτήριο για λουτροθεραπεία και εισπνοθεραπεία.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Όμιλος Δασκαλαντωνάκη

τηλ.: 26230 96.275

Fax: 26230 96.474

- **Λουτρόπολη:** Λουτράκι (νομός Κορινθίας - Πελοπόννησος)

Η λουτρόπολη Λουτρακίου βρίσκεται στην βόρεια ακτή του Κορινθιακού κόλπου και είναι ευρύτερα γνωστή κυρίως για την εξαιρετική ποιότητα νερών που ενδείκνυνται για ποσιθεραπεία.

Θεραπευτικές ενδείξεις ποσιθεραπείας: ουρική διάθεση, ποσιθεραπεία, ψαμμιάσεις, νεφρολιθιάσεις, χολολιθιάσεις, μικρές ηπατικές ανεπάρκειες, υποσθενικές δυσπεψίες.

Θεραπευτικές ενδείξεις λουτροθεραπείας: χρόνιες ρευματοπάθειες, μυαλγίες, αρθραλγίες, χρόνια ρευματική αρθροπάθεια, δερματικές φλεγμονές, γυναικολογικές παθήσεις.

Εγκαταστάσεις: Ποσιθεραπευτήριο σε διατηρητέο κτήριο με αξιόλογα ψηφιδωτά. Δεν διαθέτει ξενοδοχείο και η διαμονή γίνεται στα γύρω ξενοδοχεία, που λειτουργούν στη λουτρόπολη.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

Fax: 27440 22. 205

Για λουτροθεραπεία λειτουργεί παράλληλα και υδροθεραπευτήριο, με φορέα λειτουργίας τον Δήμο Λουτρακίου. (τηλ.: 27440 22.215, 27440 22. 124 - φαξ: 27440 21.124)

- **Λουτρόπολη:** Μέθανα (νομός Αττικής)

Οι πηγές της περιοχής είναι γνωστές ήδη από τον 3ο αιώνα μ.Χ., όταν οι ιστορικοί αναφέρουν έκρηξη ηφαιστείου.

Θεραπευτικές ενδείξεις: δερματικές, αρθριτικές, γυναικολογικές παθήσεις, καθώς και παθήσεις των περιφερικών νεύρων.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Υιοί Αποστόλου Παπαϊωάννου Α.Ε. - METHANA VOLCANIC SPA

τηλ. 22980 92.243, 22980 92.079)

- **Λουτρόπολη:** Αιδηψός (νομός Ευβοίας)

Οι θερμές ιαματικές πηγές Αιδηψού είναι γνωστές από την αρχαιότητα. Στην αρχαιολογική συλλογή της πόλης, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να δει σημαντικά εκθέματα, που συνδέονται με την ιστορία της περιοχής και τις πηγές της και χρονολογούνται από την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο. Στην Αιδηψό λειτουργεί μεγάλο σύγχρονο υδροθεραπευτήριο με λουτήρες, υδρομασάζ, δινόλουτρα. Διαθέτει εξωτερική πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων με ανάμικτο ιαματικό και θαλάσσιο νερό, καθώς και δύο εσωτερικές με αμιγώς ιαματικό νερό. Το υδροθεραπευτήριο δεν διαθέτει ξενοδοχείο οπότε η διαμονή γίνεται στα

γύρω ξενοδοχεία που λειτουργούν στην Λουτρόπολη.

Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματισμοί χρόνιοι και υποξείς, παραμορφωτικές αρθρίτιδες, σπονδυλοαρθρίτιδες, νευρίτιδες, ισχιαλγίες, οσφυαλγίες, μετατραυματικές δυσμορφίες και αγκυλώσεις, γυναικολογικές παθήσεις (σαλπγγίτιδα, ενδομητρίτιδα, ωοθηκικές ανεπάρκειες, λευκόρροιες, μερικές μορφές στειρώσεως).

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

τηλ.: 22260 23.501, 22260 23. 502

Fax: 22260 69130

Επίσης, στη λουτρόπολη της Αιδηψού γενικά λειτουργούν πολλά υδροθεραπευτήρια με πισίνες κλπ. Εδώ λειτουργεί και το πολυτελές ιδιωτικό spa **ΘΕΡΜΑΙ ΣΥΛΛΑ** (τηλ: 22260 22.459, 22260 60.100, 210 21.10.601, 210 21.10.602 - φαξ: 22260 22.055, 210 21.10.603), πρότυπο κέντρο ιαματικού τουρισμού, σύμφωνα με τα υψηλότερα διεθνή πρότυπα.

- **Λουτρόπολη:** Θερμοπόλες (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)
Οι πηγές των Θερμοπυλών είναι γνωστές από την αρχαιότητα και βρίσκονται σε απόσταση 15 χλμ. νότια από την πρωτεύουσα του νομού Λαμία. Μεγάλες ποσότητες νερού σχηματίζουν ένα από τα ελάχιστα φαινόμενα ιαματικού καταρράκτη

Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματικές, αρθριτικές, γυναικολογικές, νευρολογικές παθήσεις. Παθήσεις αναπνευστικού συστήματος, ασθματικές καταστάσεις, βρογχίτιδες, πνευμονικό εμφύσημα.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

τηλ.: 22310 93.301, 22310 93.303, 22310 93.304

Fax: 22310 93.111

- **Λουτρόπολη:** Καμένα Βούρλα (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)
Η λουτρόπολη των Καμένων Βούρλων βρίσκεται σε απόσταση 178 χλμ. βόρεια της Αθήνας και είναι μία από τις πιο φημισμένες λουτροπόλεις του ελληνικού χώρου,

καθώς οι θεραπευτικές ιδιότητες των πηγών της είναι γνωστές για πολλούς αιώνες.
Θεραπευτικές ενδείξεις: χρόνιοι ρευματισμοί, παραμορφωτική αρθρίτιδα, ουρική αρθρίτιδα, σπονδυλαρθρίτιδα, νευρίτιδες, ισχιαλγία, οσφυαλγία, διαταραχές ενδοκρινών αδένων.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο για λουτροθεραπεία, πολυτελές spa εντός ξενοδοχείου.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: ΜΗΤΣΗΣ Α.Ε.

τηλ.: 22350 22.245, 22350 22.093

Fax: 22350 22.307

ιστοσελίδα: www.mitsishotel.gr

- **Λουτρόπολη:** Υπάτη (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)

Ήσυχη λουτρόπολη μέσα σε καταπράσινο περιβάλλον 18 χλμ δυτικά της Λαμίας στο δρόμο προς Καρπενήσι. Υπάρχει εύκολη πρόσβαση και καλό οδικό δίκτυο.
Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις και σύνδρομα των αγγείων, αρτηριακές υπερτάσεις, ανεπάρκεια στεφανιαίων αρτηριών καρδιάς, ενδαρτηρίτιδα κάτω άκρων, φλεβίτιδες, παθήσεις της καρδιάς, των βαλβίδων της καρδιάς, μικρές καρδιακές ανεπάρκειες, διαταραχές του νευρικού συστήματος της καρδιάς, ταχυκαρδίες, αρρυθμίες, παθήσεις του δέρματος, έκζεμα, δερματίτιδες, παθήσεις περιφερικών νεύρων και μυών, παραλύσεις, ατροφίες μυών, αρθριτισμός σε ποικίλες μορφές.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο κλασσικού τύπου με φυσικοθεραπευτήριο. Δεν διαθέτει ξενοδοχείο. Η διαμονή γίνεται στα γύρω ξενοδοχεία.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης
τηλ.: 22310 59.526

Fax: 22310 59.555

- **Λουτρόπολη:** Πλατύστομο (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)

Βρίσκεται σε καταπράσινο περιβάλλον 6 χλμ. βόρεια της Μακρακώμης Φθιώτιδας. Σε μικρή απόσταση από τη λουτρόπολη, σώζονται τα ερείπια της αρχαίας Φθίας.
Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις θρέψεως, αρθριτισμός, ψαμμίαση ουρικό-αξαλική (αντενδείκνυται η φωσφορική ψαμμίαση), παχυσαρκία, σακχαρώδης διαβήτης,

παθήσεις ήπατος και χοληφόρων οδών, χολολιθίαση, χολοκυστίτιδα, μικρές ανεπάρκειες ήπατος, παθήσεις ουροφόρων οδών, νευρολιθιάσεις, χρόνιες πυελίτιδες και κυστίτιδες, παθήσεις πεπτικού συστήματος, δυσπεψίες, υπερχλωριδίες, δυσκοιλιότητα από χολική ανεπάρκεια, χρόνιες κολίτιδες. Εκτός από λουτροθεραπεία γίνεται και συστηματική ποσιθεραπεία.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: ΠΛΑΤΥΣΤΟΜΟ Α.Ε.

τηλ.: 22360 22.510, 22360 23.450

- **Λουτρόπολη:** Σμόκοβο (νομός Καρδίτσας - Θεσσαλία)

Βρίσκεται σε υψόμετρο 450 μ. στον ορεινό όγκο των Αγράφων, μέσα σε καταπράσινο περιβάλλον και σε απόσταση 25 χλμ. νοτιοανατολικά της πρωτεύουσας του νομού Καρδίτσα.

Θεραπευτικές ενδείξεις: αρθρικές και ρευματικές παθήσεις, χρόνιοι ρευματισμοί, αρθρίτιδες, οσφυαλγίες, ισχιαλγίες, νευραλγίες, μυαλγίες, παθήσεις αναπνευστικού συστήματος. Εκτός από λουτροθεραπεία, γίνεται και συστηματική εισπνοθεραπεία.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο, ξενοδοχείο, εστιατόριο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Δήμος Μενελεΐδος

τηλ.: 24430 61.210

- **Λουτρόπολη:** Λαγκαδάς (νομός Θεσσαλονίκης - Μακεδονία)

Βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της λίμνης Λαγκαδά, σε απόσταση 19 χλμ. ανατολικά της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις ρευματικές, περιφερικών νεύρων και αρθρικές.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο - ξενοδοχείο (πλήρεις εγκαταστάσεις που λειτουργούν όλο το χρόνο)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Δήμος Λαγκαδά

τηλ.: 23940 22.221, 23940 22.488

Fax: 23940 23.090

- **Λουτρόπολη:** Νιγρίτα (νομός Σερρών – ανατολική Μακεδονία)

Θεραπευτικές ενδείξεις: ποσιθεραπεία για παθήσεις και σύνδρομο θρέψεως, πολλές μορφές αρθριτισμού, παθήσεις ουροποιητικού και γαστρεντερικού συστήματος.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

τηλ.: 23220 22.893

Fax: 23220 20.214

- **Λουτρόπολη:** Ελευθερές (νομός Καβάλας – ανατολική Μακεδονία)

Βρίσκεται σε ωραιότατο, καταπράσινο, φυσικό περιβάλλον σε απόσταση 45 χλμ. δυτικά από την πρωτεύουσα του νομού Καβάλα.

Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματισμοί χρόνιοι και υποξείς, αρθρικές παθήσεις.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Αναπτυξιακή Επιχείρηση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καβάλας (Α.Ε.Ν.Α.Κ.)

τηλ.: 25940 51.296-7, 25940 51.487

Fax: 25940 51.296

- **Λουτρόπολη:** Κύθνος (νομός Κυκλάδων)

Θεραπευτικές ενδείξεις: χρόνιοι ρευματισμοί, παραμορφωτική αρθρίτιδα, ισχιαλγία, μυαλγία, σπονδυλαρθρίτιδα, παραμορφωτική αρθρίτιδα, σαλπγγίτιδα, ενδομητρίτιδα κλπ.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο στο ισόγειο του παλιού «Ξενία». Η διαμονή μπορεί να γίνει στα γύρω ξενοδοχεία της λουτρόπολης.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης

τηλ.: 22810 31.217

2.6 Οι ιαματικές πηγές και τα λουτρά της Μήλου

Στην Μήλο θα συναντήσουμε διάφορες **θερμές πηγές**, κοντά στην επιφάνεια της θάλασσας, μερικές από τις οποίες είναι **ιαματικές**. Οι πηγές αυτές όμως δυστυχώς δεν έχουν αξιοποιηθεί κατάλληλα. Τα λουτρά αυτά του νησιού είναι **γνωστά από την αρχαιότητα** και ο Ιπποκράτης τα αναφέρει στο Ε' Βιβλίο του «Περι επιδημιών». Τέτοιες πηγές μπορούμε να βρούμε:

- Στον Αδάμαντα με θερμοκρασία 33,3ο C μέσα σε ένα σπήλαιο όπου έχουν κατασκευαστεί και χώροι για μπάνιο.

- Στις Αλυκές με 22ο C
- Στην Κάναβα με 50ο C
- Στο Παλιοχώρι με 50ο C
- Στα Μαντράκια με 54ο C
- Στον Αδάμαντα στην περιοχή του Χάρου με 42ο C
- Στον Προβατά
- Στα Τρία πηγάδια
- Στο Ριβάρι
- Στον Καστανά
- Στον Κάναβα
- Στην Πικροπηγή ή Τσιλονέρι
- Στον Μακρινό
- Στον Λάκκο και αλλού

Όλες αυτές οι πηγές θεωρούνται κατάλληλες για **ρευματοειδής αρθρίτιδες**

Εκτός των προαναφερόμενων ιαματικών πηγών και υδροθεραπευτηρίων ιδιοκτησίας Ε.Ο.Τ., σ' όλη τη χώρα υπάρχουν δεκάδες άλλες ιαματικές πηγές, που λειτουργούν από τοπικούς φορείς (Δήμους κ.α.) και προσφέρουν στους επισκέπτες τους σύγχρονες υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών.

Ακολουθεί ενδεικτικός πίνακας με τις πηγές και τις παθήσεις για τις οποίες ενδείκνυται κάθε μία από αυτές.

Ιαματική πηγή	ΠΑΘΗΣΕΙΣ				
	Ρευματικές αρθρίτιδες	Γυναικολογικές	Δερματικές	Νεύρων	Αναπνευστικού
Αγιάσου					
Αγ. Βαρβάρου	✓	✓	✓		
Αγ. Νικολάου	✓	✓	✓		
Αγκίστρου	✓				
Αγραπιδών-Λιμνοχωρίου	✓				✓
Αδάμαντος	✓	✓			
Αιδηψού	✓	✓	✓	✓	
Αμαράντου	✓			✓	✓
Αμμουδάρας	✓		✓		
Ανθεμίων					
Αριδαίας(Λουτρακίου)	✓	✓	✓	✓	
Γενησαίας(ποταμός)	✓	✓	✓		
Γιάννες	✓				
Δρανίτσας-Καϊτσας	✓	✓			
Εκκάρας	✓		✓		
Ελευθερών	✓		✓		
Ευθαλούς	✓	✓	✓	✓	
Θέρμης(δήμου Θέρμης)	✓				
Ιαματική πηγή	ΠΑΘΗΣΕΙΣ				
	Ρευματικές αρθρίτιδες	Γυναικολογικές	Δερματικές	Νεύρων	Αναπνευστικού
Θερμής	✓	✓	✓		
Θερμιών	✓				
Θερμοπυλών	✓	✓	✓	✓	

Θερμών Λήμνου	Υ	Υ			
Θερμών Καλύμνου	Υ	Υ			
Ικαρίας	Υ	Υ	Υ	Υ	
Καβασίων-Πυξαρίας	Υ	Υ	Υ	Υ	
Καΐαφα	Υ	Υ	Υ	Υ	
Καλλιθέας Ρόδου					
Καμένων Βούρλων	Υ	Υ	Υ		
Κιβωτού	Υ		Υ		
Κόκκινου Νερού			Υ		
Κόκκινου Στεφανιού	Υ	Υ	Υ		
Κόλπου Γέρας	Υ		Υ		
Κρεμαστών Βάλτου	Υ		Υ		
Κρηνίδων	Υ	Υ	Υ		
Κύθνου	Υ	Υ	Υ	Υ	
Λαγκαδά	Υ	Υ			
Λουτρακίου	Υ	Υ	Υ		
Λουτροχωρίου	Υ		Υ		Υ
Λουτρών Ωραίας Ελένης	Υ				
Μανδρακίου	Υ	Υ			
Μεθάνων	Υ	Υ	Υ	Υ	
Νέας Απολλωνίας	Υ	Υ	Υ	Υ	Υ
Νιγρίτας(Θερμών)	Υ	Υ	Υ		
Ιαματική πηγή	ΠΑΘΗΣΕΙΣ				
	Ρευματικές αρθρίτιδες	Γυναικολογικές	Δερματικές	Νεύρων	Αναπνευστικού
Ξυνού Νερού	Υ				
Πέτρας	Υ				
Πλάκας	Υ		Υ	Υ	

Πλάκας Σαντορίνης		Υ			
Πλατυστόμου	Υ	Υ	Υ		
Πολυχίτου	Υ	Υ	Υ	Υ	
Πρεβέζης	Υ	Υ	Υ		
Σέδες(λουτρά Θέρμης)	Υ	Υ	Υ	Υ	
Σιδηροκάστρου	Υ	Υ			
Σμοκόβου	Υ	Υ	Υ	Υ	
Σουλαντά	Υ		Υ		
Σουρωτής					
Τραϊανούπολης	Υ	Υ	Υ	Υ	Υ
Υπάτης	Υ		Υ	Υ	
Ψαροθερμών	Υ	Υ	Υ		

3. ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΗΓΩΝ - ΛΟΥΤΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Ο Τουρισμός θεωρείται διεθνώς σημαντικός τομέας της Οικονομίας τόσο για τα συναλλαγματοφόρα οφέλη του όσο και για τον ανθρωποκεντρικό του χαρακτήρα. Ιδιαίτερα, για την Ελλάδα είναι αποφασιστικός παράγοντας διαμόρφωσης του Εθνικού Προϊόντος με καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας.

Με αυτό το δεδομένο ο σχεδιασμός της πολιτικής μας σήμερα στοχεύει στον επαναπροσδιορισμό της Τουριστικής μας ταυτότητας, με αποφασιστική αλλαγή κατεύθυνσης προς τις επιλεκτικές μορφές Τουρισμού όπως.:

Συνεδριακός

Θεραπευτικός

Ορειβατικός

Θρησκευτικός κλπ.

3.1 Ο τουρισμός Υγείας ανά τον κόσμο

Ο Θεραπευτικός Τουρισμός είναι μία επιλεκτική μορφή Τουρισμού με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα. Είναι η μορφή Τουρισμού που υφίσταται τις λιγότερες αρνητικές επιδράσεις από τυχόν δυσμενείς συγκυρίες και μπορεί να δώσει δωδεκάμηνη Τουριστική περίοδο.

Πολλά κέντρα Τουρισμού Υγείας λειτουργούν σήμερα στην Κεντρική Ευρώπη και συγκεκριμένα στην Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Ελβετία, Αυστρία και λιγότερο στο Βέλγιο, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Ολλανδία, Φιλανδία, Σουηδία.

Επίσης λειτουργούν πολλά τέτοια κέντρα στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπου ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό κομμάτι της οικονομίας τους π.χ. Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία, Ρουμανία, Ρωσία, Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία. Στο χώρο της Μεσογείου εκτός της Ιταλίας, Ισπανίας, Ελλάδας και Πορτογαλίας ιαματικό τουρισμό και τουρισμό υγείας έχουν επίσης αναπτύξει το Ισραήλ, η Τουρκία, η Τυνησία, το Μαρόκο και η Κύπρος.

Στη Γερμανία, που διαθέτει 250-300 κέντρα ιαματικού τουρισμού υγείας το έτος 1988 ένας αριθμός 7 εκατ. ατόμων επισκέφθηκαν τα κέντρα αυτά. Εκ των ατόμων αυτών τα 2,3 εκατ. υποβλήθηκαν σε ιαματική θεραπεία (θερμαλισμό) και τα υπόλοιπα άτομα σε θαλασσοθεραπεία, σε κινησιοθεραπεία και σε κλιματοθεραπεία. Το ποσοστό του γερμανικού πληθυσμού που επισκέφθηκε τα κέντρα αυτά κατά την ίδια χρονιά ήταν γύρω στο 10% ενώ οι ξένοι επισκέπτες συνήθως αποτελούν μικρό ποσοστό του συνόλου των επισκεπτών των ιαματικών κέντρων (ήταν μόλις το 3% το έτος 1988).

Στην Ιταλία, που λειτουργούν γύρω στα 200 κέντρα τουρισμού υγείας, κατά το ίδιο έτος 1988 βρέθηκε ότι επισκέφθηκαν τα κέντρα αυτά 2,3 εκατ. άτομα.. Επίσης υπολογίστηκε ότι το 10% (1988) των εισπράξεων από τον αλλοδαπό τουρισμό προερχόταν από τους επισκέπτες των 12 μεγαλύτερων κέντρων τουρισμού υγείας.

Στη Γαλλία λειτουργούν γύρω στα 50 κέντρα τουρισμού υγείας, εκ των οποίων τα περισσότερα εξειδικεύονται στη θαλασσοθεραπεία και περίπου τα 20 τον Ιαματικό Τουρισμό. Το ποσοστό του πληθυσμού που επισκέπτεται τα κέντρα αυτά δεν υπερβαίνει το 1%, ενώ οι ξένοι τουρίστες αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό στο σύνολο των λουόμενων.

Στην Ελβετία, λειτουργούν 22 ιαματικά κέντρα και εξειδικεύονται περισσότερο στην θεραπεία για πρόληψη. Το κλίμα το υψόμετρο της τοποθεσίας όπου βρίσκονται ορισμένα από τα κέντρα αυτά είναι ιδανικά για την προσφορά προϊόντων που προορίζονται για ανάρρωση και χαλάρωση.

Στην Αυστρία, λειτουργούν 100 ιαματικά κέντρα, εκ των οποίων τα 20 είναι αποκλειστικά για υδροθεραπεία. Η Αυστρία έχει αναπτύξει πολύ τον τομέα αυτό ώστε να παρουσιάζεται διεθνώς ως προορισμός αναζωογόνησης κατά της καθημερινής ρουτίνας. Μαζί με την Ελβετία αποτελούν μοναδικές χώρες όπου τα κέντρα τουρισμού υγείας τους εξειδικεύονται στην κλιματοθεραπεία.

Στην Ισπανία, λειτουργούν 92 κέντρα ιαματικού τουρισμού και ένα κέντρο τουρισμού υγείας. Γενικά ο κλάδος του τουρισμού υγείας δεν είναι αναπτυγμένος και δεν προωθείται.

Στην Πορτογαλία, λειτουργούν 40 κέντρα ιαματικού τουρισμού και για τον κλάδο του τουρισμού υγείας συμβαίνει το ίδιο με την Ισπανία, δηλαδή δεν υπάρχουν προοπτικές.

Στο Βέλγιο λειτουργούν λίγα κέντρα ιαματικού τουρισμού ενώ τα κέντρα τουρισμού υγείας είναι περισσότερα. Εκ των επισκεπτών οι περισσότεροι είναι ημεδαποί τουρίστες αφού βρέθηκε ότι επί συνόλου 240.222 διανυκτερεύσεων (1990) στα κέντρα τουρισμού, το 88.88% πραγματοποιήθηκε από Βέλγους και το υπόλοιπο 11,17% από αλλοδαπούς επισκέπτες.

Στην Βόρεια Ευρώπη και συγκεκριμένα στη Σουηδία και τη Φιλανδία τα προϊόντα του τουρισμού υγείας που προσφέρονται είναι πολύ υψηλών προδιαγραφών, τόσο από άποψη κοινωνική όσο και ιατρική.

Στην Αγγλία, οι φάρμες υγείας είναι γνωστές ως τόποι τουρισμού υγείας ενώ τα κέντρα ιαματικού τουρισμού έχουν ατονήσει. Μόνο δύο από τα κέντρα αυτά επαναλειτούργησαν το 1985. Στην Βόρεια Αμερική ο τουρισμός υγείας ο οποίος έχει την έννοια της ξεκούρασης μόνο και όχι και της θεραπείας, προσφέρεται σε ειδικευμένους σταθμούς τα "Health Resorts" ή "Spa Resorts". Είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις που βρίσκονται συνήθως σε πολυτελή ξενοδοχεία με μπάνια, πισίνες και αθλητική υποδομή, κυρίως στην Καλιφόρνια και Φλόριδα.

Επίσης στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες Ρωσία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία κλπ. Ο ιαματικός τουρισμός θεωρείται αναπτυσσόμενος τομέας, αφού ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού των χωρών αυτών αλλά και των ξένων τουριστών επισκέπτεται τα κέντρα τουρισμού υγείας. Έτσι, στην Ουγγαρία η οποία θεωρείται από τις πλέον αναπτυσσόμενες στον τομέα αυτό, αφού διαθέτει 100 - 120 τέτοια οργανωμένα κέντρα με πλήρη εξοπλισμό και υποδομή και γύρω στις 350 ιαματικές πηγές με εγκαταστάσεις, το 10% (1988) περίπου του πληθυσμού της επισκέπτεται τις ιαματικές λουτροπόλεις, ενώ το 22% των ξένων επισκεπτών έχει ως προορισμό τα κέντρα του τουρισμού υγείας.

Στην Τσεχοσλοβακία, η οποία διαθέτει και αυτή οργανωμένα κέντρα τουρισμού υγείας, το 3,5% (1988) του πληθυσμού της βρέθηκε ότι υποβλήθηκε σε ιαματική θεραπεία.

Στη Ρωσία ένας στους δεκαπέντε Ρώσους πηγαίνει σε ιαματικά κέντρα. Σήμερα οι λουτροπόλεις αυτές προσελκύουν νέους και άτομα όλων των ηλικιών εκτός των άλλων και λόγω της στροφής προς τις παραδοσιακές μορφές φυσικής θεραπείας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια. Οι φυσικοί τρόποι θεραπείας ή όπως λέγεται της αφαρμάκου ιατρικής κερδίζουν συνεχώς έδαφος με τα νέα δεδομένα δηλαδή την επιβάρυνση του περιβάλλοντος, το άγχος της καθημερινής ζωής, το κάπνισμα, κλπ.

που θεωρούνται υπεύθυνα για τις περισσότερες ασθένειες και το πρόωρο γήρας. Επιστημονικά έχει αποδειχθεί ότι τα προϊόντα του τουρισμού υγείας αποτελούν προάσπιση για καλή υγεία και έχουν επίσης σημαντική συμβολή στην προληπτική ιατρική. Σημειώνεται εδώ ότι στη Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, η προληπτική ιατρική στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στη υδροθεραπεία από τις μικρές ηλικίες.

Τα πακέτα διακοπών προορισμού σε αυτά τα κέντρα συνδυάζονται τις περισσότερες φορές και με προσφορά άλλων τουριστικών υπηρεσιών αναψυχής, αναζωογόνησης, σπορ (όπως σκι, ιστιοπλοΐα, ιππασία, τένις, κλπ.) και πολιτιστικών δραστηριοτήτων της υψηλής κοινωνικής ζωής (όπως κινηματογράφος, θέατρο, φεστιβάλ μουσικής κλπ.) γιατί απευθύνονται όχι μόνο σε ασθενείς αλλά και στους συνοδούς των ασθενών, καθώς και σε άλλους επισκέπτες συνήθως ανωτέρου εισοδηματικού επιπέδου. Εξάλλου, απαιτείται η μακρά παραμονή των ατόμων σε αυτά τα θέρετρα, μεγαλύτερη από τα συνήθη τουριστικά θέρετρα, προκειμένου να φανούν τα αποτελέσματα μιας ορισμένης θεραπείας στην οποία υποβάλλονται, ιδίως αν πρόκειται για ειδικές θεραπείες (όπως αντικαπνική θεραπεία, θεραπεία του άγχους, ψυχοθεραπεία, κινησιοθεραπεία, χαλάρωση, διαιτητική, εκμάθηση ύπνου, έρευνα της σωστής γραμμής-στάσης του σώματος, αισθητικής κλπ.). Επομένως η αναγκαστική παραμονή των επισκεπτών για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα στα κέντρα του τουρισμού υγείας (π.χ. 21 ημέρες στη Γαλλία, 21-28 ημέρες στη Γερμανία, 12-18 ημέρες στην Ιταλία) απαιτεί να δημιουργηθεί όχι μόνο η κατάλληλη ατμόσφαιρα για την χαλάρωση και την αναζωογόνηση του οργανισμού αλλά και η δημιουργία και άλλων δραστηριοτήτων και τόπων έλξης των τουριστών που θα τους απασχολούν κατά τις ελεύθερες ώρες. Έτσι δημιουργούνται συγκροτήματα που διαθέτουν όλη τη γενική και ειδική υποδομή και το κατάλληλο περιβάλλον που απαιτείται για τον τουρισμό μακράς παραμονής όπως πάρκα πρασίνου, κήποι, ποταμοί, λίμνες, κλινικές, κέντρα θεραπείας, κατάλληλος εξοπλισμός, ειδικευμένοι γιατροί, στέγαση σχετική με τη θεραπεία, ελεγχόμενη δίαιτα κλπ. που βοηθά στην αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης θεραπείας.

Ένα άλλο θέμα που θεωρείται πολύ σημαντικό είναι ο τομέας έρευνας αγοράς και ανάπτυξης των πωλήσεων του τουρισμού υγείας. Ορισμένες χώρες όπως η Αυστρία, η Ελβετία, η Γαλλία κλπ. έχουν προχωρήσει στο θέμα της έρευνας αγοράς και της διαφήμισης και προσφέρουν σε συνεργασία με τις εθνικές τους αεροπορικές εταιρείες "πακέτα διακοπών" για την ομορφιά και καλή φυσική κατάσταση στα κέντρα υγείας

που αποτελούνται από συγκροτήματα ξενοδοχείων με θερμά λουτρά και όλη την υποδομή (γήπεδα τένις, χώρους αθλητισμού κλπ.) σε περιβάλλον ιδανικό (με πάρκα πρασίνου) για θεραπεία και ξεκούραση. Τα τουριστικά αυτά πακέτα διακινούνται από ειδικούς τουριστικούς πράκτορες σε διεθνή κλίμακα και απευθύνονται συνήθως σε πελατεία υψηλού εισοδηματικού επιπέδου.

Βέβαια υπάρχει και η εξειδίκευση των κέντρων αυτών ανάλογα με το χαρακτηρισμό και η θερμοκρασία των ιαματικών νερών τους και την εξειδικευμένη υποδομή που διαθέτουν, το κλίμα κλπ. π.χ. άλλα προσφέρονται για λουτροθεραπεία (Ουγγαρία) ποσιθεραπεία, άλλα για πηλοθεραπεία (ιδίως στην Ιταλία), άλλα για θαλασσοθεραπεία ιδίως αυτά που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα (Γαλλία), άλλα για κλιματοθεραπεία (Ελβετία, Αυστρία) κλπ.

Υπάρχουν, όμως και αμφισβητήσεις για την αξία του θερμαλισμού ως θεραπευτικής μεθόδου που μαζί με τον ανταγωνισμό των άλλων κέντρων οδηγούν σε φθίνουσα διαχρονική τάση του αριθμού των ατόμων που προσέρχονται στ ιαματικά κέντρα. Αναλυτικότερα οι παράγοντες αυτοί αποδίδονται κυρίως,

A) Στον μεγάλο ανταγωνισμό ανάμεσα στα κέντρα τουρισμού υγείας και στα άλλα τουριστικά θέρετρα που βρίσκονται στις παραλίες ή στα όρη των χωρών του εξωτερικού και προσφέρουν φθηνότερα πακέτα διακοπών με εναλλακτικές ευκαιρίες αναψυχής.

B) Στις νέες μεθόδους που εφαρμόζουν οι φαρμακοβιομηχανίες για την χημική θεραπεία των ασθενειών με τη χρήση φαρμάκων και το χαρακτηρισμό της υδροθεραπείας ως απαρχαιωμένης μεθόδου. Στην Αμερική και την Αγγλία οι γιατροί είναι τελείως αρνητικοί για την αποτελεσματικότητα της υδροθεραπείας ως θεραπευτικής μεθόδου ενώ στις άλλες χώρες υπάρχει μια ενδιάμεση κατάσταση.

Γ) Στην παραμελημένη εκπαίδευση της υδρολογίας που δεν διδάσκεται συστηματικά στα περισσότερα πανεπιστήμια.

Δ) Στην απροθυμία του ιατρικού σώματος να αναγνωρίσει την υδροθεραπεία ως ιατρική μέθοδο.

Η Διεθνής Οργάνωση θερμαλισμού λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω εισήγαγε το 1974 νέες αρχές και όρους για το χαρακτηρισμό των θεραπευτικών ιδιοτήτων των ιαματικών νερών και για την ταξινόμηση των θερμών πηγών.

Είναι σημαντικό, όπως αναφέρει η παραπάνω Οργάνωση, ότι ο θερμαλισμός δεν είναι ανταγωνιστικός στις θεραπείες με φάρμακα αλλά συμπληρωματικός στην

κλινική και χειρουργική, αφού μπορεί να προσφέρει στον ασθενή π.χ. ενός ατυχήματος την ανακούφιση και φροντίδα που χρειάζεται για να επανέλθει στην κανονική ζωή.

Όμως η αναγνώριση της υδροθεραπείας ως ιατρικής θεραπευτικής μεθόδου από τον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης σε πολλές χώρες, ιδίως τη Ευρώπη, οδήγησε σε μία σχετικά αυξημένη ζήτηση των κέντρων του ιαματικού τουρισμού, συγκριτικά με τα προηγούμενα.

Η σημαντική αυτή αύξηση στη ζήτηση των προϊόντων που προσφέρονται στα κέντρα του τουρισμού υγείας που παρατηρήθηκε τελευταία, αποδίδεται στη στροφή των ατόμων προς τις παραδοσιακές μεθόδους θεραπείας, όπως προαναφέρθηκε, αλλά και την αυξανόμενη έμφαση που δίδεται από πολλούς στην κατ' επανάληψη επανάκαμψη του οργανισμού που επιτυγχάνεται με την σωματική άσκηση και δοκιμασία και τις ειδικές θεραπείες που ακολουθούνται σε καθαρό και υγιεινό περιβάλλον ενός κέντρου τουρισμού υγείας.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο κλάδος του τουρισμού υγείας να προσελκύσει αρκετές επενδύσεις και σημαντικά κεφάλαια του ιδιωτικού τομέα για την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των κέντρων αυτών, ώστε να προσαρμοστούν στις σύγχρονες απαιτήσεις του τουρισμού υψηλών προδιαγραφών όπως χαρακτηρίζεται ο τομέας αυτός.

3.2 Ο θεραπευτικός τουρισμός στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι πλούσια σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και ενδείκνυνται για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία. Σε όλες τις ιαματικές πηγές που λειτουργούν στην Ελλάδα συναντάται μόνο η μορφή της θεραπείας και όχι η προσφορά υπηρεσιών που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού. Δηλ. Τα κέντρα που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι κέντρα ιαματικού τουρισμού και όχι κέντρα τουρισμού υγείας.

Μορφές υδροθεραπείας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι α.) η λουτροθεραπεία και η πηλοθεραπεία, β) η ποσιθεραπεία και γ) η εισπνοθεραπεία. Η υδροθεραπεία μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική. Η εσωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία, την εισπνοθεραπεία και τις ρινικές, στοματικές, γυναικολογικές πλύσεις. Η εξωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την

λουτροθεραπεία και την πηλοθεραπεία.

Σε ορισμένες από τις ιαματικές πηγές στην Ελλάδα, που έχουν σύγχρονο εξοπλισμό εφαρμόζονται και οι νέες μέθοδοι της λουτροθεραπείας όπως καταιονήσεις, υδρομαλάξεις, υδροκινησιοθεραπεία, ασκήσεις γυμναστικής, φυσιοθεραπεία κλπ.

3.2.1 χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς

Στην Ελλάδα οι θεραπευτικές ιδιότητες ορισμένων πηγών ήταν γνωστές από την αρχαιότητα και μάλιστα συνδεδεμένες με την ιστορία του τόπου όπου βρίσκονται (όπως της Αιδηψού, των Θερμοπυλών, Ικαρίας, Τραιανούπολης κλπ.) η αξιοποίηση και η βαθμιαία οργάνωση των ιαματικών πηγών της χώρας άρχισε από τις αρχές του παρόντα αιώνα. Οι πρώτες πηγές που αναπτύχθηκαν ήταν της Υπάτης, της Αιδηψού, της Κύθνου, Κυλλήνης, Λουτρακίου Καιάφα και ακολούθησαν οι υπόλοιπες πηγές, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν πηγές Τουριστικής Σημασίας. Οι περιοχές πολλών από τις πηγές αυτές λόγω κυρίως της γειννίας τους με την θάλασσα εξελίχθηκαν σε μεγάλες λουτροπόλεις, οι οποίες δέχονται επιπλέον των λουομένων στις ιαματικές πηγές και μεγάλο αριθμό παραθεριστών.

Η ζήτηση για τον ιαματικό τουρισμό στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, ιδίως στις μεγάλες λουτροπόλεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό των λουομένων προσέρχεται κατά πρώτον το μήνα Σεπτέμβριο και ακολουθεί ο μήνας Αύγουστος αντίθετα με ότι συμβαίνει στον υπόλοιπο τουρισμό του οποίου ο μήνας αιχμής είναι ο μήνας Αύγουστος. Από εκτιμήσεις προέκυψε ότι κατά την διάρκεια όλου του εξαμήνου, Μάιος-Οκτώβριος, που λειτουργούν συνήθως οι πηγές, το 40% των λούσεων κατά μέσο όρο πραγματοποιήθηκε κατά τον μήνα Σεπτέμβριο του έτους 1995 στις μεγάλες πηγές, το άλλο 32% κατά μήνα Αύγουστο, το 20% περίπου κατά μήνα Ιούλιο, το 5% τον μήνα Οκτώβριο και μόλις το 3% τον μήνα Ιούνιο ενώ κατά τον μήνα Μάιο το αντίστοιχο ποσοστό ήταν ελάχιστο. Αντίθετα, για τις πηγές Τοπικής Σημασίας τα αντίστοιχα ποσοστά φαίνονται πιο εξομαλυσμένα δηλαδή βρέθηκε ότι το ποσοστό των λούσεων που πραγματοποιήθηκε κατά το μήνα Σεπτέμβριο του 1995 αναλογούσε στο 30% του συνόλου των λούσεων όλου του έτους, το 25% κατά το μήνα Αύγουστο και το 15% κατά το μήνα Ιούλιο, το 15% κατά το μήνα Οκτώβριο, το 10% κατά τον μήνα Ιούνιο και το υπόλοιπο 5% κατά τον μήνα Μάιο. Η διαφορά αυτή που παρατηρήθηκε μεταξύ των πηγών Τουριστικής και

Τοπικής Σημασίας περισσότερο αποδίδεται στον τόπο προέλευσης των λουομένων. Οι μικρές πηγές προτιμούνται περισσότερο από τον τοπικό πληθυσμό και λιγότερο από τον πληθυσμό της υπόλοιπης χώρας γιατί απαιτούν μικρότερη μετακίνηση των ατόμων ενώ τις μεγάλες λουτροπόλεις τις επισκέπτονται συνήθως άτομα από άλλα μέρη της Ελλάδας που συνδυάζουν την υδροθεραπεία με τις καλοκαιρινές διακοπές τους.

Ο μέσος όρος παραμονής των ατόμων είναι γύρω στις 13-14 ημέρες δηλαδή περίπου ότι συμβαίνει και στον υπόλοιπο τουρισμό.

Όσον αφορά την ηλικία και το φύλο των λουομένων παρατηρείται ότι συνήθως είναι άτομα της τρίτης ηλικίας και οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 60-65%) . Ο αριθμός ατόμων που χρησιμοποιεί τις ιαματικές πηγές αναλογεί στο 1,4% (1993) του ελληνικού πληθυσμού, ενώ το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο, γύρω στο 1,7% κατά τα έτη 1961 και 1971.

Η φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα οφείλεται στους ίδιους λόγους που παρατηρούνται και στο εξωτερικό, δηλαδή κυρίως στον ανταγωνισμό που προέρχεται από το χώρο της φαρμακοβιομηχανίας και την απροθυμία των γιατρών να αναγνωρίσουν την υδροθεραπεία ως ιατρική μέθοδο και την περικοπή των νοσηλίων.

Επίσης σημαντικό ρόλο στην φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα έχει παίξει και η έλλειψη της σχετικής διαφήμισης και πληροφόρησης του κοινού από τα μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά κλπ) τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Από το χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης κάθε χρόνο επιδοτούνται προγράμματα που εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση δαπανών για υδροθεραπεία ενός σημαντικού αριθμού ασφαλισμένων.

Έτσι, από το ΙΚΑ κατά τα έτη 1995 και 1996 αποδόθηκαν οι δαπάνες για λουτροθεραπεία σε 58.660 και 59.204 ασφαλισμένους αντίστοιχα που αναλογούσαν στο 43,2% και 41,5% του συνολικού αριθμού των λουομένων. Την πλειοψηφία αυτών των ασφαλισμένων του ΙΚΑ αποτελούν οι συνταξιούχοι, κατά το 88%-90% και το υπόλοιπο 10-12% αφορά τους άμεσα ασφαλισμένους.

Επιχορηγήσεις υπήρξαν, σε μικρότερο βαθμό, και από άλλα ταμεία όπως της ΔΕΗ, των Τραπεζών. Αναλυτικότερα, κατά τα ίδια έτη 1995 και 1996 επιχορηγήθηκαν από τη ΔΕΗ 4.961 και 5.355 ασφαλισμένοι αντίστοιχα για υδροθεραπεία.

3.2.2. Κατευθύνσεις πολιτικής για την ανάπτυξη του τομέα

Ο ιαματικός τουρισμός είναι δυνατό να αποτελέσει και μέσο ξεκούρασης, αναζωογόνησης και ανανέωσης εκτός από μέσο θεραπείας. Έτσι από κοινού ο θερμαλισμός η κλιματοθεραπεία, η θαλασσοθεραπεία και η πηλοθεραπεία που έχουν μεγάλη σχέση μεταξύ τους μπορούν να αποτελέσουν μορφές τουρισμού που θα συμβάλλουν στην πρόληψη, αποκατάσταση της υγείας, ξεκούραση, ομορφιά, δηλαδή ταυτόχρονη ανάγκη για διακοπές και θεραπεία μαζί σε ένα πρότυπο περιβάλλον. Οι ελληνικές λουτροπόλεις μπορούν να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν σε κέντρα τουρισμού υγείας δηλαδή σε κέντρα θεραπειών που να είναι και κέντρα αναψυχής και ηρεμίας για όλες τις ηλικίες για περισσότερους μήνες του έτους, αφού οι περισσότερες βρίσκονται κοντά στη θάλασσα και έχουν καλό κλίμα, βασικά στοιχεία για ποικίλες εφαρμογές στη θαλασσοθεραπεία και την κλιματοθεραπεία.

Η βελτίωση των εγκαταστάσεων των λουτροπόλεων της χώρας με σύγχρονη υποδομή και εξοπλισμό και βελτίωση εξειδικευμένου προσωπικού είναι αναγκαία για την πλήρη αξιοποίηση των ιαματικών ιδιοτήτων των νερών των πηγών. Ταυτόχρονα, η ένταξη των πηγών σε ένα πλέγμα ποικίλων εγκαταστάσεων που να συνδυάζουν και άλλες δραστηριότητες (αθλητισμός για όλες τις ηλικίες, πολιτιστικά, εγκαταστάσεις αναψυχής για νέους και παιδιά, πάρκα πρασίνου) επιτυγχάνεται η ανάδειξη των πηγών σε παραθεριστικά κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής και όλων των ηλικιών.

Επομένως βασικός σκοπός των αναπτυξιακών σχεδιασμών του τομέα του τουρισμού θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη επενδύσεων, ώστε να αναπτυχθούν και στην Ελλάδα σύγχρονα κέντρα τουρισμού υγείας, όπως γίνεται με ταχείς ρυθμούς στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Τα κέντρα αυτά προσφέρονται για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών του τουριστικού προϊόντος και παρουσιάζουν τελευταία αυξημένη ζήτηση. Ήδη έχει επιδειχθεί ενδιαφέρον από ξένους και Έλληνες επενδυτές για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών της Ελλάδας και τη μετατροπή τους σε σύγχρονα κέντρα τουρισμού υγείας. Πρέπει όμως από μεριάς του Ελληνικού κράτους να επενδυθούν χρήματα για την ανάπτυξη λουτροπόλεων που θα είναι στην διάθεση του κάθε εργαζόμενου.

Τα απαιτούμενα έργα υποδομής για τις λουτροπόλεις και γενικά τους τόπους έλξης επισκεπτών καθ' όλη σχεδόν τη διάρκεια του έτους θα πρέπει να είναι μεγάλης κλίμακας γιατί οι χώροι που θα προσφέρονται προορίζονται εκτός της θεραπείας

ιατρικών παθήσεων και τη γενικότερη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και υγείας των επισκεπτών τους.

Όπως επισημαίνουμε, τα κέντρα λουτροθεραπείας που έχουν δημιουργηθεί σε μερικές λουτροπόλεις αποτελούν και κέντρα παραθερισμού συγκεντρώνοντας έτσι και ένα αρκετά μεγάλο αριθμό παραθεριστών. Οι περιοχές με ήδη αναπτυγμένη υποδομή για τις ανάγκες του εποχιακού τουρισμού ξεκινούν με σημαντικό πλεονέκτημα συγκριτικά με περιοχές που δεν έχουν αναδειχθεί σε τουριστικά κέντρα. Τα μη καθιερωμένα τουριστικά κέντρα παρόλα τα φυσικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν αποτελούν " νέους τουριστικούς τόπους" που θα πρέπει να διαθέτουν πολύ καλό εξοπλισμό για να μπορέσουν να ανταγωνιστούν με επιτυχία τα ήδη καθιερωμένα κέντρα.

Βασικό αίτημα είναι η ευχέρεια προσπέλασης δηλαδή οι περιοχές που προορίζονται για κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής πρέπει να βρίσκονται κοντά σε αερολιμένα και να εξυπηρετούνται από καλό οδικό δίκτυο. Γενικότερα, η σωστά οργανωμένη υποδομή μεταφορών εκτός των άλλων συμβάλλει και στην αξιοποίηση του φυσικού δυναμικού των πηγών λόγω της μεγαλύτερης έκτασης και προβολής που θα αποκτήσουν.

Η πλήρης αξιοποίηση μετά από αξιολόγηση της θεραπευτικής ικανότητας αλλά και της δυναμικότητας των ιαματικών πηγών στην Ελλάδα να αποτελέσουν τομέα αναπτυξιακών και επενδυτικών πρωτοβουλιών προς όφελος της οικονομίας σε εθνικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο . Η αξιοποίηση των πηγών από Τα Α ιδιώτες είτε από την Τοπική Αυτοδιοίκηση με τη δημιουργία κοινοτικών επιχειρήσεων αποτελεί και μια μορφή τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Τα οικονομικά οφέλη θα είναι πολλά για την Τοπική Κοινωνία και εφόσον ,με την ανάπτυξη των πηγών θα υπάρξει τόνωση της οικονομίας. Ενδεικτικά αναφέρονται

- εισροή περισσότερου συναλλάγματος εφόσον θα έχουμε τουρισμό μακράς παραμονής.
- νέες θέσεις απασχόλησης με την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της ανάπτυξης των ιαματικών πηγών αλλά και λόγω κατασκευής αρχικής υποδομής όπως είναι η υποδομή υγείας και αθλητικών εγκαταστάσεων (νοσοκομείων, γηπέδων κλπ.),
- ζήτηση για ανάπτυξη υπηρεσιών αγοράς (τράπεζες, καταστήματα, εστιατόρια κλπ.).

- ζήτηση αγαθών για περισσότερους μήνες το χρόνο και εξομάλυνση της εποχικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών - φορολογικά και άλλα έσοδα για τις τοπικές αρχές.
- βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα μεταφορών (αεροδρόμια, οδικές συνδέσεις κλπ.)
- ζήτηση για εγκαταστάσεις και ειδική υποδομή (ιατρική) υψηλού επιπέδου για τον εξοπλισμό των υδροθεραπευτηρίων και των ιατρικών μονάδων.

Επίσης, δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι πριν από κάθε είδους ανάπτυξη για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την προστασία του τοπίου και την εξασφάλιση της ποιότητας του περιβάλλοντος γιατί οι περισσότερες ιαματικές πηγές ευρίσκονται σε περιοχές όπου συνδυάζεται βουνό με θάλασσα κάτω από εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες. Η διατήρηση του γνήσιου φυσικού περιβάλλοντος στα κέντρα παραθερισμού / λουτροπόλεων αποτελεί κύριο μέλημα. Η προστασία των ιαματικών νερών, σημαντικών φυσικών πόρων που εντάσσονται γενικότερα στο υδάτινο δυναμικό της χώρας, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό. Είναι γνωστό ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος πέρα από τη καταστροφή της αρχικής φυσικής ομορφιάς συντελεί και στη μείωση της ανταγωνιστικότητας του συγκεκριμένου θέρετρου στην τουριστική αγορά.

Βασική είναι και η σημασία της έρευνας αγοράς και διαφήμισης, που γίνεται σε χώρες της Ευρώπης θέμα στο οποίο η Ελλάδα υστερεί πολύ, με αποτέλεσμα οι ιαματικές πηγές της Ελλάδος να μην είναι διεθνούς φήμης. Παρόλα αυτά, όμως όπως έχει αναφερθεί σε διεθνή συνέδρια ακόμα και από ξένους ειδικούς, η Ελλάδα έχει πολύ καλές ιαματικές πηγές που μπορούν να συνδυαστούν με το θαλάσσιο τουρισμό και οι λουτροπόλεις της να αποτελέσουν " πρότυπο " για όλες τις σχετικές πόλεις της περιοχής της Μεσογείου.

Επομένως, συμπερασματικά θα λέγαμε για τις ελληνικές λουτροπόλεις ότι ο σημερινός προορισμός τους που είναι κυρίως μόνο για θεραπευτικούς σκοπούς θα έπρεπε να επεκταθεί. Πρωταρχικός σκοπός είναι να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν, ώστε να διευρυνθεί το πεδίο των δραστηριοτήτων τους και να αποτελέσουν κέντρα έλξης τουριστών όλων των ηλικιών για τους περισσότερους μήνες του χρόνου. Οι περισσότερες πηγές συνδυάζουν βουνό, θάλασσα, και θερμό κλίμα. Αυτό αποτελεί ιδανικό προνόμιο με πολλά περιθώρια αξιοποίησης και ανάδειξης τους σε αξιόλογα τουριστικά κέντρα υγείας για τουρισμό μακράς

παραμονής για όλες τις ηλικίες.

Το 2001 με τη συμβολή του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας και του υπουργείου Ανάπτυξης συντάχθηκε προσχέδιο νόμου που θα έλυνε τα χρόνια προβλήματα των ιαματικών πηγών. Το νομοσχέδιο έφτασε στη Βουλή αλλά δεν συζητήθηκε.

Το 2004 ο Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας σε συνάντηση του με το υπουργείο ανάπτυξης είχε προτείνει για την καλύτερη λειτουργία και την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού στη χώρα μας τα εξής:

- Άμεση λύση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, με την παραχώρηση της διαχείρισης των ιαματικών πηγών κατά προτεραιότητα στην Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση.

- Κατάργηση του διαχωρισμού των ιαματικών πηγών σε εθνικής και τοπικής σημασίας.

- Εθνικό σχεδιασμό ανά περιφέρεια της χώρας, των θερμοαισθητικών δράσεων, οι οποίες οφείλουν να είναι αλληλοσυμπληρούμενες και όχι υπονομευτικές, τόσο μεταξύ τους όσο και με τις υπόλοιπες μορφές τουρισμού.

- Εισαγωγή όλων των δυνατών μορφών αξιοποίησης του ιαματικού νερού.

- **Εισαγωγή της ειδικότητας του «υδρολόγου» ιατρού και δημιουργία τμήματος εξειδικευμένου προσωπικού στα ΤΕΙ** (Η μοναδική έδρα Ιατρικής Υδρολογίας, η οποία υπήρχε κάποτε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, έχει καταργηθεί εδώ και χρόνια, ενώ η Ελλάδα αποτελεί ίσως τη μοναδική χώρα στην Ευρώπη χωρίς αντίστοιχα τμήματα σπουδών).

Σκοπός του νομοσχεδίου πρέπει να είναι η δημιουργία προϋποθέσεων και κινήτρων για:

- Την ανάπτυξη στη χώρα του ιαματικού τουρισμού - θερμοαισθητισμού, την εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας υποδομών και προσφερομένων υπηρεσιών και τη δημιουργία εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

- Τη διαχείριση και προστασία των ιαματικών φυσικών πόρων κατά τρόπο που να διασφαλίζονται οι πρωτογενείς ιαματικές τους ιδιότητες.

- Τη διασφάλιση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διαχείριση των ιαματικών φυσικών πόρων.

“Ο ιαματικός τουρισμός στη χώρα μας είναι ένας διαρκώς αναπτυσσόμενος τουριστικός τομέας, που με τις κατάλληλες ενέργειες και την απαιτούμενη προσοχή από την πολιτεία θα μπορέσει να συμβάλει σε τοπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο στην οικονομία της πατρίδας μας”, επισήμαιναν στην πρόταση τους τα μέλη του Συνδέσμου [www.thermalsprings.gr].

Το 2004 κατατέθηκε στην Ελληνική Βουλή νομοσχέδιο για την αλλαγή της ισχύουσας από το 1920 νομοθεσίας για τον ιαματικό τουρισμό. Το Σχέδιο νόμου για την **“Ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού και του θερμαλισμού”**, που κατατέθηκε από το υπουργείο Ανάπτυξης, επιδιώκει να εκσυγχρονίσει την ισχύουσα από το **1920 νομοθεσία** περί ιαματικών πηγών, καθώς και να θέσει τις βάσεις για την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού και του θερμαλισμού.

Στόχος ήταν να υπάρξουν οι **κατάλληλες υποδομές** για την προσέλκυση καταναλωτών **υψηλού εισοδηματικού επιπέδου**, καθώς και εκείνων που επιζητούν βελτίωση της ευεξίας τους. Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαίο να θεσπιστούν προϋποθέσεις και κίνητρα για την προσέλκυση επενδύσεων ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού. Για πρώτη φορά τίθεται **νομικό πλαίσιο για το θερμαλισμό ως ειδική μορφή τουρισμού**, που θα έχει στόχο την αναζωογόνηση και ευεξία του ανθρώπου με χρήση ιαματικών φυσικών πόρων, στη φυσική τους κατάσταση ή μετά από επεξεργασία ή μείξη με κοινό ή θαλασσινό νερό σε ειδικές εγκαταστάσεις. Μέχρι σήμερα ο ιαματικός τουρισμός αφορούσε κατά κανόνα στο νερό. Με το σχέδιο νόμου παρέχεται η δυνατότητα αναγνώρισης, σύμφωνα με τα επιστημονικώς παραδεκτά, οποιουδήποτε ρευστού ως ιαματικού φυσικού πόρου, όπως λχ. πηλού κατάλληλου για πηλοθεραπεία. Παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα αναγνώρισης ευρύτερων περιοχών, στις οποίες αφθονούν υδροθερμικοί φυσικοί πόροι και συντρέχουν και άλλοι παράγοντες, όπως φιλικό περιβάλλον, ως θερμαλιστικών πάρκων.

Με το σχέδιο του νόμου αυτού δημιουργούνται οι **προϋποθέσεις για τον συνδυασμό Ιαματικού Τουρισμού, Θερμαλισμού και Κέντρων Αποκατάστασης Υγείας**, ώστε να επιτυγχάνεται πλήρης αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων. Ταυτόχρονα, προβλέπεται, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και λοιπούς φορείς, η δημιουργία εξειδικευμένου επιστημονικού, διοικητικού και νοσηλευτικού

προσωπικού, η δια βίου συνεχής εκπαίδευσή του και προσφέρονται φορολογικά κίνητρα για την ειδίκευση των υπηρετούντων γιατρών στις διάφορες χρήσεις των φυσικών πόρων, σε αναγνωρισμένες σχολές του εξωτερικού ή σε διεθνούς φήμης λουτροπόλεις. Με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο δεν υπάρχουν ενιαίοι κανόνες τιμολόγησης του ιαματικού φυσικού πόρου, ούτε προβλέπεται η δημιουργία `φορέα διανομής` εκεί που η διαθέσιμη ποσότητα ιαματικού φυσικού πόρου το επιτρέπει. Με το παρόν σχέδιο νόμου δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας “**φορέα διανομής**”, ενώ ορίζεται ενιαία τιμολόγηση του ιαματικού φυσικού πόρου για όσους είναι συνδεδεμένοι με το ίδιο δίκτυο διανομής και καθορίζονται ενιαία κριτήρια τιμολόγησης.

Επίσης καταργείται η διάκριση των **ιαματικών πηγών σε τουριστικής και τοπικής σημασίας**, διάκριση που στηριζόταν στον αριθμό των πελατών και όχι στα ειδικά χαρακτηριστικά των πηγών ή στο δυναμικό τους. Η διαχείριση των ιαματικών φυσικών πόρων, που αποτελούν κοινό αγαθό, ανήκει στο Δημόσιο, ενώ επιτρέπεται η ανάθεση της αξιοποίησης αυτών σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου με παραχώρηση. Ταυτόχρονα λαμβάνονται μέτρα για την **αποτελεσματικότερη προστασία των ιαματικών πηγών και της δημόσιας υγείας** (περιοχή προστασίας όργανα ελέγχου κλπ), ώστε να διασφαλίζεται η αειφόρα παροχή στον πολίτη των ευεργετικών ιδιοτήτων τους. Συνίσταται επίσης **διεύθυνση ιαματικών πηγών στη Γενική Γραμματεία του υπουργείου Ανάπτυξης** με επιτελικό χαρακτήρα, ενώ αποκεντρώνονται οι αρμοδιότητες με την παραχώρηση πολλών από αυτές στις Περιφέρειες. Τα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και Θερμαλισμού Θεωρούνται **Κέντρα Ειδικής Τουριστικής υποδομής**, ώστε να εντάσσονται στον Αναπτυξιακό Νόμο. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται κίνητρα για την αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων της χώρας, σε υψηλού επιπέδου εγκαταστάσεις, ανταγωνιστικές αντίστοιχων της αλλοδαπής. Προβλέπονται κυρώσεις για παραβάσεις αυτών που εκτελούν έργα μέσα στην περιοχή προστασίας ιαματικών πηγών χωρίς την απαιτούμενη άδεια ή προξενούν καθ' οιονδήποτε τρόπο βλάβη στους ιαματικούς φυσικούς πόρους ή προσφέρουν υπηρεσίες θερμαλισμού χωρίς την απαιτούμενη άδεια (μέχρι και αφαίρεση άδειας). **Χορηγείται προθεσμία τριών ετών**, από την έναρξη ισχύος του Νόμου, για την προσαρμογή των επιχειρήσεων που ήδη λειτουργούν, στις διατάξεις του νέου νόμου, με δυνατότητα παράτασης για δύο χρόνια, ώστε εντός λογικού χρονικού διαστήματος όλες οι δραστηριοποιούμενες στο χώρο επιχειρήσεις να πληρούν τις προϋποθέσεις του νέου νόμου.

Στις 13/09/2006 ψηφίστηκε στη Βουλή επί της αρχής το νομοσχέδιο για τον ιαματικό τουρισμό. Στην ομιλία της στη Βουλή, η υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης κυρία Φάνη Πάλλη - Πετραλιά υπογράμμισε μεταξύ άλλων ότι το νομοσχέδιο επιλύει προβλήματα που λιμνάζουν για πολλά χρόνια στον χώρο του τουρισμού, ενώ ρυθμίζει και ανοίγει τον δρόμο αξιοποίησης των ιαματικών φυσικών πόρων της χώρας, ώστε να δημιουργηθούν σύγχρονα κέντρα υγείας, που προσελκύουν υψηλού οικονομικού επιπέδου τουρισμό σε όλον τον κόσμο.

Η Νομαρχία Θεσσαλονίκης, ήδη από το 2007, έχει προχωρήσει στην **έκδοση ενός χρηστικού οδηγού για τις ιαματικές πηγές του Νομού**, με την επιμέλεια του ιατρού και πρώην γραμματέα του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας Αλέξανδρου Σταυράκη, από όπου ο αναγνώστης μπορεί να αντλήσει πολύτιμες πληροφορίες για την ιστορία κάθε ιαματικής πηγής, καθώς και στοιχεία πολιτισμού και λαογραφίας κάθε περιοχής. Στην ιαματική πηγή της Σουρωτής, μια τοποθεσία με ιδιαίτερο ιστορικό ενδιαφέρον, καθώς ήταν ο τόπος που τακτικά επισκεπτόταν ο ίδιος Μέγας Αλέξανδρος, πραγματοποιήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου μία από τις σημαντικότερες εκδηλώσεις του κύκλου «Νερό και Πολιτισμός 2008» που διοργάνωσε το Κέντρο Πολιτισμού Θεσσαλονίκης (ΚΕΠΟΘΕ), σε συνεργασία με τους Δήμους Λαγκαδά, Νέας Απολλωνίας, Θέρμης και Σουρωτής.

Στις 29 Αυγούστου, σε συνέντευξη Τύπου που πραγματοποιήθηκε για την παρουσίαση του κύκλου ενημερωτικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων **«Νερό και Πολιτισμός 2008»**, ο νομάρχης Θεσσαλονίκης, Παναγιώτης Ψωμιάδης, τόνισε *«Μετατρέποντας τις παραδοσιακές λουτροπόλεις μας σε εστίες πολιτισμού, τους δίνουμε μία ακόμη ευκαιρία να ξεδιπλώσουν και να αναδείξουν την τεράστια δυναμική τους. Ο ιαματικός τουρισμός, μία από τις πιο γνωστές μορφές εναλλακτικού τουρισμού που γνωρίζει εκ νέου ιδιαίτερη άνθηση, μπορεί να αποτελέσει για την Περιφέρεια του Νομού μας το όχημα που θα την οδηγήσει σε μία νέα εποχή, μια εποχή οικονομικής ευημερίας»*. Παρόντες στη συνέντευξη Τύπου ήταν ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΚΕΠΟΘΕ, Βασίλης Καραμανλής, ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής του ΚΕΠΟΘΕ Ηφαιστίων Σερδάρης, ο γιατρός και πρώην γραμματέας του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας Αλέξανδρος Σταυράκης και ο Δήμαρχος Νέας Απολλωνίας Γιάννης Αλμαλόγλου.

3.3 Νέες ευκαιρίες ανάπτυξης από το 2009

Την έναρξη νέας έκθεσης, αποκλειστικά για τη βιομηχανία των spas και του τουρισμού υγείας και ευεξίας εγκαινιάζει από την επόμενη χρονιά η εταιρία **Expomedia Events Ltd.**, μέλος του Expomedia Group Plc. Ειδικότερα, η έκθεση **“International Spa Show”** έχει προγραμματιστεί για τις **20-22 Μαρτίου 2009**, σε μια περίοδο δηλαδή πολύ σημαντική αναμφίβολα για τον προγραμματισμό διακοπών του καταναλωτικού κοινού. Η έκθεση θα πραγματοποιηθεί σε ένα από τα πιο καθιερωμένα και αναγνωρισμένου κύρους εκθεσιακά κέντρα του Λονδίνου, το Olympia National Hall.

Με πληθυσμό, που ξεπερνά τα 60 εκατομμύρια άτομα, η Βρετανία αντιπροσωπεύει την τρίτη μεγαλύτερη αγορά εξερχόμενου τουρισμού στον κόσμο, καταγράφοντας ετησίως περισσότερες από 70 εκατ. αναχωρήσεις για το εξωτερικό και περισσότερα από 101 εκατ. εσωτερικά ταξίδια, με τις ταξιδιωτικές δαπάνες των πολιτών της να ξεπερνούν τα 52 δισ. λίρες. Το 80% της κίνησης Βρετανών για το εξωτερικό πραγματοποιείται από το Λονδίνο και τη Νοτιοανατολική περιοχή της Αγγλίας, ενώ οι Βρετανοί ξοδεύουν τα περισσότερα χρήματα στις διακοπές τους από οποιοδήποτε άλλο λαό στον κόσμο (529 λίρες σε κάθε ταξίδι).

Οι τάσεις ταξιδίων και τουρισμού του 2007 καταδεικνύουν μια ισχυρή και συνεχή αύξηση ενδιαφέροντος για υπηρεσίες αναψυχής. Πολυτελείς υπηρεσίες, που προσφέρονται στα spas και τα resorts, σε συνδυασμό με τη διάθεση των καταναλωτών για χαλάρωση και ευζωΐα, έχουν δημιουργήσει τα τελευταία πέντε χρόνια μια από τις πιο ισχυρές τάσεις στη βρετανική βιομηχανία ταξιδίων και τουρισμού, τόσο εσωτερικού, όσο και εξωτερικού.

Πέρα από τις δυνατότητες απευθείας μάρκετινγκ των υπηρεσιών και προϊόντων τους στους εύπορους Βρετανούς αγοραστές, οι εκθέτες της έκθεσης International Spa Show 2009 θα έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε ένα εξειδικευμένο πρόγραμμα για τα spas και τα resorts, όπου θα συζητηθούν οι τάσεις του μέλλοντος, αλλά και θέματα μάρκετινγκ των δημοφιλών προορισμών και των προϊόντων.

“Ο πολυτελής τρόπος ζωής αποτελούσε πάντα πόλο έλξης για το ταξιδιωτικό κοινό” σχολίασε η κα **Stanislava Duschell**, Διευθύντρια των εκθέσεων ταξιδίων και τουρισμού της Expomedia Events Ltd. *“Η έκθεση International Spa Show θα αποτελέσει την ιδανική πλατφόρμα για τους επαγγελματίες της βιομηχανίας, τις*

αντιπροσωπείες των τουριστικών φορέων, τους tour operators, τους ταξιδιωτικούς πράκτορες και τους εκπροσώπους τύπου, προκειμένου να συζητήσουν τις τελευταίες εξελίξεις του χώρου" πρόσθεσε, μεταξύ άλλων η κα Duschell.

Σημειώνεται πως αντιπρόσωπος της έκθεσης International Spa Show για Ελλάδα και Κύπρο είναι η εταιρία Travel Media Applications.

4. Ο ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΓΕΡΜΑΝΙΑ – ΑΥΣΤΡΙΑ - ΕΛΒΕΤΙΑ

4.1. Γερμανία

Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (γερμ. Bundesrepublik Deutschland) είναι μία από τις μεγαλύτερες σε πληθυσμό χώρες της Ευρώπης, η πολυπληθέστερη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κινητήρια δύναμή της, και μία από τις σημαντικότερες βιομηχανικές και ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. Συνορεύει προς τα βόρεια με τη Δανία, στα ανατολικά με την Πολωνία και την Τσεχική Δημοκρατία, στα νότια με την Αυστρία και την Ελβετία και στα δυτικά με τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο και την Ολλανδία. Στα βόρεια βρέχεται από τη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική. Η Γερμανία (η τότε Δυτική Γερμανία) είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρωτεύουσα της είναι το Βερολίνο, έχει συνολική έκταση και πληθυσμό περίπου 82,5 εκατομμύρια.

4.1.1 Ο Ιαματικός τουρισμός της Γερμανίας

Ο τουρισμός στη Γερμανία είναι σημαντικός παράγοντας της οικονομίας της χώρας, καθώς συμβάλλει κατά περίπου 8% στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν.

Οι διακοπές στα σπα της Γερμανίας σε αφήνουν να απολαύσεις τις χαρές της ζωής και να αναζωογονηθείς. Η Γερμανία είναι ο ιδανικός προορισμός για την ενδυνάμωση της υγείας και της ευεξίας καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Υπάρχουν πάνω από 350 επισήμως αναγνωρισμένα σπα και ιαματικά κέντρα, όπως επίσης και αναρίθμητα ξενοδοχεία, όπου η φροντίδα του επισκέπτη είναι η κύρια προτεραιότητα. Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει τα προτερήματα ενός Γερμανικού σπα και να απολαύσει επίσης μια υπέροχη χώρα.

Τα σπα της Γερμανίας επισκέπτονται πάνω από 7.000.000 άνθρωποι το χρόνο. Η χρήση των σπα στη Γερμανία άρχισε προ αμνημονεύτων χρόνων, γεγονός το οποίο τα καθιστά μέρος της κουλτούρας τους. Οι Ρωμαίοι πρώτοι αναγνώρισαν τις ωφέλειες των ιαματικών νερών και “καλλιέργησαν” την ανάπτυξη των σπα στη Γερμανία. Τον 18^ο αι. και 19^ο αι. τα θεραπευτικά σπα είχαν γίνει πολυτελή μέρη συνάντησης των αριστοκρατών της εποχής

Μέχρι πρόσφατα που η κυβέρνηση αποφάσισε να μειώσει την χρηματοδότηση των σπα, κάθε Γερμανός πολίτης δικαιούταν 4 εβδομάδες διακοπές σε κάποιο σπα κάθε 3 χρόνια. Το συνολικό κόστος μίας θεραπείας σε κάποιο σπα ποικίλει ανάλογα με το είδος της ασθένειας και συνήθως κυμαίνεται για μια θεραπεία 21 ημερών στα 2600€-3000€για μια θεραπεία 14 ημερών στα 1700€- 2200€και για μια θεραπεία 7 ημερών στα 900€- 1200€

Η Γερμάνια που έχει ένα από τα καλύτερα συστήματα υγείας παγκοσμίως, θεωρεί πως η υγεία και η ευεξία είναι μια βασική ανάγκη όλων των ανθρώπων και γι' αυτό πιστεύουν πως δεν πρέπει μόνο να ζεις υγιής αλλά και να πεθαίνεις υγιής. Στην πραγματικότητα είναι από τις λίγες χώρες, αν όχι και η μόνη, όπου πάνω από 300 δημόσια και ιδιωτικά σπα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με συνταγή γιατρού. Από το 1992 ο ασφαλιζόμενος πληρώνει μόνο ένα μέρος των εξόδων, γεγονός το οποίο δεν αρέσει καθόλου στις ασφαλιστικές εταιρίες αφού χάνουν μεγάλο μέρος των εσόδων τους. Το γεγονός αυτό οδήγησε τις ασφαλιστικές στην αναζήτηση νέων συμβάσεων με σπα άλλων χωρών για να επιτύχουν μεγαλύτερο κέρδος. Αυτό προκάλεσε την αντίδραση των Γερμανών ιδιοκτητών καθώς πιστεύουν πως μόνο όποιο σπα πληρεί τις Γερμανικές προδιαγραφές μπορεί να είναι άξιο ανταγωνισμού. Για να επιχειρηματολογήσουν αναφέρουν πως δεν μπορεί για παράδειγμα ένας Πολωνός που λαμβάνει μόνο 8 εβδομάδες εκπαίδευσης να προσφέρει τις ίδιες υπηρεσίες με έναν Γερμανό που εκπαιδεύεται 3 χρόνια.

Γενικά τα σπα άλλων χωρών δεν εγκρίνονται από τις περισσότερες ασφαλιστικές εταιρίες. Ωστόσο μέχρι σήμερα περίπου 20 εταιρίες έχουν συνάψει κάποια σύμβαση που τους επιτρέπει να πληρώνουν για θεραπείες σε σπα εκτός της Δημοκρατίας της Τσεχίας.

Υπάρχουν περίπου 330 ιαματικά κέντρα που λειτουργούν στην Γερμανία και κάποιες από τις θεραπείες που ακολουθούνται είναι:

Ambulante Vorsorgekur: η θεραπεία αυτή ενδείκνυται για δυσλειτουργίες που βρίσκονται σε αρχικό στάδιο.

Kompaktkur:είναι μια άμεση ειδική θεραπεία για πολύ συγκεκριμένους τύπους ασθενειών.

Stationaere Vorsorge&Rehabilitation: είναι μια ολόημερη θεραπεία σχεδιασμένη να επιταχύνει την ανάρρωση του ασθενή. Οι συνταξιοδοτικές ασφαλίσεις καλύπτουν τα έξοδα αυτής της θεραπείας.

Ambulante rehabilitation : θεραπεία άμεσης αποκατάστασης.

Anschlussheilbehandlung (AHB): θεραπεία που γίνεται αφού πάρει εξιτήριο από το νοσοκομείο ο ασθενής και τον βοηθά να αναρρώσει πιο γρήγορα.

Müttergenesung: θεραπεία για γυναίκες που έχουν μεγαλώσει ή μεγαλώνουν τα παιδιά τους.

Vater-Kind-Kur: θεραπεία για άντρες γονιούς που μεγαλώνουν μόνοι τους τα παιδιά τους, έτσι ώστε να προστατευθούν και να ενδυναμωθούν τόσο φυσικά όσο και ψυχολογικά.

Kinderkuren: θεραπεία για παιδιά με ψυχολογικά προβλήματα ή με ειδικές ανάγκες.

4.1.2 Υπεύθυνοι για την πληρωμή των εξόδων ενός ιαματικού κέντρου

Ασφάλεια υγείας: για εργαζόμενους και συνταξιούχους.

Συνταξιοδοτική ασφάλεια: για όσους έχουν συνταξιοδοτική ασφάλιση.

Ασφάλεια ατυχήματος: για θεραπεία μετά από κάποιο ατύχημα.

Πρόνοια: για όσους δεν έχουν κάποια ασφάλιση.

Υπηρεσία Πρόνοιας Νέων: για τα παιδιά και τους νέους που έχουν εγκαταλειφθεί από τους γονείς τους και βρίσκονται υπό την φροντίδα του κράτους.

Υπηρεσία Πρόνοιας Βετεράνων Πολέμου: για βετεράνους και όσους τραυματίστηκαν σε στρατιωτικό καθήκον.

Τα δημόσια spa της Γερμανίας προσφέρουν ποιοτικές θεραπείες σε λογικές τιμές. Τα μεγάλα ξενοδοχεία και resorts με spa στη Γερμανία, επίσης προσπαθούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των επισκεπτών. Σε αυτά περιλαμβάνονται και γνωστά resorts όπως το Brenner's Park Hotel & Spa στο Baden-Baden, το Hotel Traube Tonbach, το Hotel Bareiss στο Black Forest, το Le Meridien Stuttgart, το Parkhotel Jordanbad και πολλά άλλα.

4.1.3 Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού (GNTO): Προωθητικές Ενέργειες μέχρι το 2010

Ο Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού ξεκίνησε τις ενέργειες προβολής του τουρισμού αναψυχής, παρουσιάζοντας τη Γερμανία ως τόπο διακοπών ευεξίας με υπηρεσίες επαγγελματικού επιπέδου. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ο αριθμός επισκεπτών από το εξωτερικό που έρχονται στη Γερμανία επιλέγοντας προορισμούς για spa και θέρετρα αναζωογόνησης αυξάνονται όλο και περισσότερο. Το ταξίδι που προσανατολίζεται σε θέματα υγείας και ευεξίας (θεραπευτικός/ιαματικός τουρισμός) έχει κερδίσει μεγάλο κοινό παγκοσμίως. Οι ξένοι πελάτες που έχουν επισκεφτεί κέντρα υγείας και spa της Γερμανίας αυξήθηκαν σε ποσοστό 7,7% το 2005. Ακόμη πιο εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι αυξήθηκε κατά 12,8% ο αριθμός των ξένων επισκεπτών που επέλεξαν παραθαλάσσια θέρετρα. Ο Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού έχει σχεδιάσει ένα εξειδικευμένο φυλλάδιο με θέμα τον τουρισμό για λόγους Υγείας και Ευεξίας, για τη Νοτιοδυτική Ευρώπη, με στόχο να προσελκύσει τουρίστες από την Ισπανία, την Ελβετία, την Ιταλία και τη Γαλλία. Τα βασικά θέματα του Γερμανικού Οργανισμού Τουρισμού υποστηρίζουν το Μάρκετινγκ. Το 2005 ο Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού επικεντρώθηκε στον Πολιτισμό και την Ευζωία. Οι τάσεις αυτές αποτέλεσαν τη βάση για δύο σειρές προϊόντων: τα city breaks / πολιτιστικός τουρισμός και αναψυχή /τουρισμός αναψυχής. Τα συνθήματα που έχει επιλέξει ο Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού για κάθε έτος υποστηρίζονται από σημαντικά γεγονότα και επετείους που εμπλουτίζουν τα διάφορα τουριστικά αξιοθέατα στη Γερμανία.

Για το 2007 η Γερμανία παρουσιάστηκε ως «χώρα τέχνης και πολιτισμού», με ποικίλες ενδιαφέρουσες προτάσεις για σύντομες αποδράσεις σε πόλεις (city breaks) και πολιτιστικό τουρισμό. Περισσότερα από 6.000 μουσεία με διάφορες καλλιτεχνικές εκθέσεις, θεατρικές παραστάσεις, μιούζικαλ, καθώς και 32 περιοχές που ανακηρύχθηκαν από την UNESCO Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, υποδέχθηκαν τους επισκέπτες από όλο τον κόσμο. Ένα από τα σημαντικά γεγονότα του 2007 ήταν η σημαντική πολιτιστική έκθεση 'documenta' στο Κάσελ, που προσελκύει περισσότερο από 100.000 ταξιδιώτες που αγαπούν την τέχνη, κάθε 5 πέντε χρόνια.

Το 2008, μια ρομαντική Γερμανία στόχευσε στη μαγεία των «κάστρων και πάρκων», που αποτέλεσαν το αντικείμενο των ενεργειών marketing του Γερμανικού

Οργανισμού Τουρισμού. Οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να ανακαλύψουν τα μυστικά των κάστρων και παλατιών που αντανακλούν τη δόξα των προηγούμενων αιώνων και να θαυμάσουν το ιδιαίτερου κάλλους φυσικό περιβάλλον απολαμβάνοντας κονσέρτα κλασικής μουσικής. Μεγάλα πάρκα με γραφικά κιόσκια και ναούς προσκαλούσαν τους επισκέπτες σε χαλαρωτικούς περιπάτους. Επίσης την ίδια χρονιά προωθήθηκαν οι διάφορες εορταστικές εκδηλώσεις και επετείους που πραγματοποιήθηκαν σε γερμανικές πόλεις, όπως την επέτειο «850 χρόνια Μόναχο», καθώς και το «Αποκορύφωμα Γερμανικής Μαγειρικής».

Το 2009, η Γερμανία θα επικεντρωθεί στις θαυμάσιες παραθεριστικές περιφέρειες και σε προορισμούς που ενδείκνυνται για σύντομες αποδράσεις. Η ποικιλότητα του τοπίου με μεγάλες δασώδεις εκτάσεις ή τόπους αναψυχής κοντά σε λίμνες και ποτάμια που περιβάλλονται από λόφους ή ψηλά βουνά, θα αποτελέσουν το βασικό προϊόν προβολής. Οι επισκέπτες μπορούν να επισκέπτονται, είτε μικρά χωριά και πόλεις σε αγροτικές περιοχές είτε μητροπόλεις με διεθνή απήχηση, να γευθούν παραδοσιακά θαλασσινά στο βορρά ή λευκά λουκάνικα Μονάχου στο νότο. Ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός το 2009 θα είναι η «20ή επέτειος από την πτώση του Τείχους του Βερολίνου».

Το 2010 η Γερμανική πόλη Έσση θα είναι η πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης και ταυτόχρονα μια Ουγγρική πόλη. Η Έσση θα παρουσιαστεί ως μια συναρπαστική πόλη με εντυπωσιακό πολιτισμό. Το σύνθημα για το πρόγραμμα προβολής της Γερμανίας το έτος 2010 θα είναι «πολιτιστικές πόλεις της Γερμανίας». Το 2010 ο Γερμανικός Οργανισμός Τουρισμού θα προβάλλει τα έργα των 'Παθών' του Ommerngau, ένα θέαμα που παρουσιάζεται κάθε 10 χρόνια από το 1643. Επίσης, το 2010 το Μόναχο θα γιορτάσει τα «200 χρόνια Oktoberfest». Ειδικά αυτό το γεγονός, που είναι μια από τις σημαντικότερες από τις περίπου 3 εκ. εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε πόλεις της Γερμανίας ετησίως, θα τύχει παγκόσμιας προβολής από τον Γερμανικό Οργανισμό Τουρισμού. Ιδιαίτερη προβολή θα δοθεί και στη Διεθνή Έκθεση Οικοδομικής Τέχνης/ Κτιρίων στο Sachsen-Anhalt, καθώς και στην 300ή επέτειο της ίδρυσης του εργοστασίου Πορσελάνης Meissen.

4.1.4 Γνωστά spa της Γερμανίας

Η λέξη **Bad** χρησιμοποιείται κανονικά ως πρόθεμα (Bad Vilbel) ή επίθημα (Marienbad, Wiesbaden) που δείχνει ότι η εν λόγω πόλη είναι μια πόλη SPA. Η λέξη **Kurort** χρησιμοποιείται επίσης για να δείξει ότι στην εν λόγω τοποθεσία υπάρχουν θεραπευτικά μέσα. Εντούτοις δεν είναι κάθε πόλη, που η ονομασία της συνοδεύεται από τη λέξη Kurorte, πόλη SPA. Υπάρχουν επίσης Kurorte που τα επισκέπτονται για τον καθαρό αέρα τους, το Luftkurorte παραδείγματος χάριν). Μια πόλη SPA είναι μια πόλη που συχνά την επισκέπτονται , και τώρα και παλιότερα, για λόγους υγείας. Το όνομα προέρχεται από τη βελγική πόλη Spa, και στην ηπειρωτική Ευρώπη μια πόλη SPA ήταν γνωστή ως deau ville (πόλη του νερού).

Λίστα spa, Spa Heritage Towns

Aachen (Aix-la-Chapelle)

Abensberg

Bad Abbach

Bad Aibling

Bad Berka

Bad Cannstatt

Bad Doberan

Bad Elster

Bad Ems

Bad Endorf

Bad Godesberg

Bad Honnef

Bad Klosterlausnitz

Bad König

Bad Königshofen

Bad Kösen

Bad Kreuznach

Bad Lausick

Bad Marienberg

Bad Mergentheim

Bad Nauheim

Bad Neuenahr-Ahrweiler
Bad Oeynhausen
Bad Orb
Bad Pyrmont
Bad Reichenhall
Bad Säckingen
Bad Salzuflen
Bad Salzungen
Bad Schwartau
Bad Segeberg
Bad Sulza
Bad Sülze, Nordvorpommern
Bad Vilbel
Bad Wildbad
Bad Wildungen
Bad Wörishofen
Baden-Baden
Heilbad Heiligenstadt
Wiesbaden

Τα πιο γνωστά spa resorts της Γερμανίας βρίσκονται στις ακόλουθες περιοχές:

- Baden-Baden
- Bad Reichenhall
- Bad Homburg
- Wiesbaden
- Bad Nauheim

4.2 ΑΥΣΤΡΙΑ

Η Δημοκρατία της Αυστρίας είναι μεσογειακό κράτος της Κεντρικής Ευρώπης και αποτελεί ομοσπονδία 9 κρατιδίων. Η Αυστρία συνορεύει με το Λιχτενστάιν και την Ελβετία δυτικά, την Ιταλία και τη Σλοβενία νότια, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία ανατολικά, τη Γερμανία και την Τσεχία βόρεια. Στα γερμανικά *Osterreich* σημαίνει «ανατολικό βασίλειο». Η λέξη πρωτοεμφανίζεται σε κείμενο του 996 μ.Χ. ως *ostarrichi* στην παλαιά άνω γερμανική διάλεκτο. Στη συνέχεια το όνομα μεταφέρθηκε στα λατινικά ως *Austria*. Η σημερινή ονομασία προήλθε μετά την πτώση της Αυστροουγγαρίας το 1918. Πρωτεύουσα της είναι η Βιέννη, έχει έκταση 83.870 km², ο πληθυσμός της είναι περίπου 8,3 εκατομμύρια με επίσημο νόμισμα πλέον το ευρώ και επίσημη γλώσσα τη γερμανική. Είναι μια χώρα με πλούσια ιστορία και πολιτισμό.

Η Αυστρία με τα εκσυγχρονισμένα κέντρα σπα, θεραπευτικά και μη, επιδιώκει να κατακτήσει μια σημαντική θέση στην διεθνή αγορά του τουρισμού ως «ευρωπαϊκός προορισμός ευεξίας». Το να καταφέρει να γίνει πιο ανταγωνιστική και να επιτύχει μεγαλύτερο κέρδος προϋποθέτει επίσης τη γνώση για τις νέες τάσεις της αγοράς και την εξέλιξη της τεχνολογίας.

Στο Αυστριακό έδαφος υπάρχουν πολλές πηγές που χρησιμοποιούνται από τον 15^ο αι. για ιατρικούς λόγους. Τα σπα στην Αυστρία βρίσκονται σε γραφικά τοπία και είναι ελκυστικά τόσο για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική τους όσο και για την εκπληκτική τοποθεσία τους. Μερικά από τα σπα φημίζονται εξίσου και για την ιδιαίτερη επίπλωσή τους.

4.2.1 Ιστορική αναδρομή στα σπα της Αυστρίας

Η ανάπτυξη των σπα στο τέλος του 18^{ου} αι. συμπίπτει με σημαντικές εξελίξεις στην ιατρική, την τεχνολογία και την κοινωνική επικοινωνία.

Μεγάλα κτήρια σπα χτίζονταν με κιονοστοιχίες και διακοσμητική δομή, πάνω και γύρω από τις πηγές. Οι πόλεις των σπα άρχισαν να υιοθετούν μια μη συστηματική προσέγγιση στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό τους και να προσπαθούν για μια ενιαία εμφάνιση. Πολλή προσοχή δόθηκε στις ορυκτές πηγές, με γεωλογικούς ελέγχους και χημικές αναλύσεις για την καταλληλότητα των νερών-αυτή ήταν μια πολύ δυναμική

εποχή. Ο σκληρός ανταγωνισμός έγινε η σφραγίδα της βιομηχανίας των σπα, ενώ αναπτύχθηκαν οι τοπικοί επιχειρηματίες σπα.

Στα σπα σύχναζαν πελάτες υψηλού μορφωτικού και κοινωνικού επιπέδου. Εκείνη την εποχή τα σπα του Karlovy Vary και του Teplice περήφανα υποδέχονταν τον **Czar Peter the Great**, τον βασιλιά **Edward VII** της Αγγλίας τον **Albrecht του Wallenstein** και μια σειρά από διάσημους και πολιτικούς της εποχής. Συχνοί επισκέπτες των σπα ήταν και “τέρατα” του ευρωπαϊκού πολιτισμού όπως **Goethe**, **Schiller**, **Chopin**, **Beethoven** και **Wagner**. Τέλος μεγάλος αριθμός των επισκεπτών ήταν προεξέχοντες αριστοκράτες, βιομήχανοι, επιχειρηματίες και τραπεζίτες...

Ο 18^{ος} αι. ήταν ο αιώνας της δημιουργίας των σπα και της ανάπτυξης της βιομηχανίας τους, όμως ο 19^{ος} αι. ήταν ο αιώνας που πραγματικά άκμασαν. Τα συγκροτήματα σπα επεκτάθηκαν και εκσυγχρονίστηκαν. Εισήχθησαν νέες μέθοδοι θεραπείας. Οι μέθοδοι στα σπα έγιναν πιο εξειδικευμένες και η Τσέχικη βιομηχανία των σπα απέκτησε μεγάλη φήμη για την ιατρική αποδοτικότητα της. Η επίσκεψη στα σπα δεν θεωρούνταν πλέον μορφή θεραπείας, αλλά έγινε σφραγίδα της κοινωνικής θέσης του επισκέπτη. Οι πόλεις των σπα εξελίχθηκαν σε μέρη κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής και πόλος έλξης τουρισμού. Μετά την Πράγα ήταν ο δεύτερος σε επισκεψιμότητα προορισμός στη χώρα.

Την τελευταία δεκαετία του προηγούμενου αιώνα ανοίχθηκαν νέοι ορίζοντες για τα σπα της Τσεχίας. Οι αλλαγές στον τρόπο ζωής υπαγόρευαν την επέκταση των προγραμμάτων των σπα έτσι ώστε να συμπεριληφθούν νέες μορφές χαλάρωσης και ανανέωσης και ομορφιάς. Όλα αυτά συμπληρώθηκαν με ένα φάσμα από αθλητικές και όχι μόνο δραστηριότητες όπως γκολφ, ποδηλασία, πεζοπορία, αντισφαίριση, γυμναστική και άλλες δραστηριότητες. τα επεκταμένα αυτά προγράμματα προσφέρονται σε περίπου 40 λουτροπόλεις.

4.2.2 Λίγα λόγια για κάποιες από τις λουτροπόλεις της Αυστρίας

Νότια της Βιέννης, 26 χιλ., είναι η πόλη SPA Baden, η οποία ιδρύθηκε αρχικά από τους Ρωμαίους πριν από εκατοντάδες έτη. Η Αυστριακή βασιλική οικογένεια κατάλαβε από νωρίς την αξία της περιοχής και την έκανε τη θερινή κατοικία της. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν πολυτελής βίλες καθώς και διάφορα πάρκα. Μεταξύ των επισκεπτών του Baden ήταν ο διάσημος συνθέτης, Ludwig van Beethoven, του οποίου η κατοικία έχει μετατραπεί σε μουσείο ανοικτό στο κοινό. Μεταξύ των

κυριότερων εγκαταστάσεων στο Baden είναι το Strandbad (λουτρά παραλιών). Το Strandbad δεν προσφέρει στους επισκέπτες μόνο τα θερμά, θεραπευτικά νερά του, αλλά και μια υπέροχη αμμώδη παραλία που είναι και η μεγαλύτερη στη χώρα. Στις ιαματικές πόλεις της Αυστρίας, SPA, οι επισκέπτες εκτός από τις διάφορες υπηρεσίες μασάζ και σπα, μπορούν να δειπνήσουν σε υπέροχα εστιατόρια, να χαλαρώσουν σε πανέμορφους κήπους, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως η πετοσφαίριση και η αντισφαίριση.

Στην αυστριακή πολιτεία Carinthia, θα βρείτε μια άλλη μεγάλη πόλη SPA όπου μπορείτε να επιτρεφθείτε. Το Villach είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Carinthia, και λόγω των θερμών πηγών που βρίσκονται στην περιοχή ονομάζεται και Warmbad Villach. Οι αρχαίοι Ρωμαίοι έδειχναν ιδιαίτερη προτίμηση στην περιοχή αυτή και την επισκέπτονταν συχνά. Ενώ η επίσκεψη στο Warmbad Villach και η χρήση των πηγών του είναι σαν μια επίσκεψη στον παράδεισο, πολλοί θεωρούν το Badgastein ως την καλύτερη λουτρόπολη της Αυστρίας.

Για περίπου 600 έτη, οι θερμές πηγές του προσελκύουν τους επισκέπτες συνεχώς. Το Badgastein είναι στην πολιτεία του Σάλτζμπουργκ, και είναι μια τοποθεσία για να αφήσει κανείς την ένταση πίσω του και να ξεκουραστεί. Μεταξύ των διαθέσιμων υπηρεσιών που προσφέρονται στο Badgastein είναι τα αμμόλουτρα, τα οποία ενδυναμώνουν το πνεύμα απελευθερώνοντας την πίεση του σώματος. Ο ραδόνιο-εμπλουτισμένος αέρας χρησιμοποιείται συχνά, καθώς θεωρείται από μερικούς ότι μπορεί να βοηθήσει στις αναπνευστικές ασθένειες. Θεωρείται επίσης ότι βοηθά στην αυτοθεραπευτική ικανότητα του σώματος.

Οι διακοπές στα SPA της Αυστρίας μπορούν να περιλάβουν ένα πακέτο συγκεκριμένων υπηρεσιών, ή ένα πακέτο με όλες τις υπηρεσίες, ανάλογα με το ενδιαφέρον σας και τον προϋπολογισμό σας. Εκτός από την επίσκεψη στις λουτρόπόλεις της Αυστρίας, μπορείτε επίσης να αναζητήσετε την ευεξία σε SPA τα οποία βρίσκονται μέσα στα αυστριακά, πολυτελή ξενοδοχεία και θέρετρα. Στο Zell AM See, για παράδειγμα, το Mavida Balance Hotel & SPA προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πακέτο υπηρεσιών, που χαλαρώνει τους επισκέπτες του από το πρώτο λεπτό της άφιξης τους. Ένα από τα πιο εξαίσιμα ξενοδοχεία της Βιέννης, το ξενοδοχείο Sacher Wien [βλ. παραρτημαIII], καυχάται επίσης για τα SPA του.

Το 4αστέρων ξενοδοχείο “Quellenhotel” είναι η καρδιά του ιαματικού κέντρου Bad Waltersdorf και διαθέτει 350 κλίνες. 370,000 άνθρωποι επισκέφθηκαν το

ιαματικό κέντρο του Bad Waltersdorf και το ξενοδοχείο Quellenhotel το2006.

Η μέση διάρκεια παραμονής στο ξενοδοχείο ήταν 3,5 ημέρες και αυτό το φέρνει στη πρώτη θέση, καθώς είναι υψηλότερο από το μέσο αριθμητικό όρο της Αυστρίας. Για πρώτη φορά η ικανοποίηση των πελατών άγγιξε το 95%. Για το 2007 οι υπεύθυνοι επένδυσαν πάνω από 3,5 εκατομμύρια ευρώ για να δημιουργήσουν ένα κέντρο μέσα στο ίδιο το ξενοδοχείο, το αποκαλούμενο “Quellenoase” όπου στο κέντρο του υπάρχει μια φυσική λίμνη.

4.2.3 Ανταγωνισμός

Ο ιαματικός τουρισμός στην Αυστρία τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει μια συνεχή αύξηση του ανταγωνισμού σε όλα τα είδη παρεχόμενων υπηρεσιών με ταυτόχρονη αύξηση της ζήτησης.

Γενικά στην ιαματική αγορά της Αυστρίας υπάρχουν μόνο μερικά προεξέχοντα τουριστικά προϊόντα. Επίσης είναι περίεργο το ότι περίπου το 75% των επισκεπτών των θερμαλλιστικών κέντρων στην Αυστρία είναι επισκέπτες μόνο για μία ημέρα. Τα περισσότερα σπα στην Αυστρία προωθούν τον προορισμό και όχι το ίδιο το προϊόν. Εκτός από το θερμαλλιστικό κέντρο του Bad Blumau που φιλοξενεί άτομα από **όλο τον κόσμο, τα Αυστριακά σπα κατά κύριο λόγο επισκέπτονται οι ίδιοι οι Αυστριακοί.**

Όπως με όλες τις ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις, έτσι και οι πισίνες υπόκεινται σε έναν σχετικά σύντομο κύκλο ζωής που τείνει να γίνει όλο και συντομότερος. Όταν στην Γερμανία, πολλές πισίνες δημιουργήθηκαν σύμφωνα με το πλαίσιο “Golden Plan”, και αρχικά η ανάπτυξη ήταν ευνοϊκή, στη συνέχεια όμως το ενδιαφέρον μειώθηκε γρήγορα και σήμερα αυτές οι πισίνες έχουν τεράστια προβλήματα. Το μεγαλύτερο μέρος του ποσοστού των επισκεπτών κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα που κυμαινόταν όταν πρωτολειτούργησαν τέτοιου είδους εγκαταστάσεις. Το γεγονός

αυτό καθιστά αναγκαία την άμεση ανανέωση των υπηρεσιών σε σύντομη χρονική περίοδο ώστε να μπορέσουν να κερδίσουν και πάλι την θέση τους στην αγορά. Το ενδιαφέρον των επισκεπτών χάνεται όταν δεν υπάρχει μια διαρκής ανανέωση των υπηρεσιών ώστε να δοκιμάζουν νέα πράγματα και όχι συνέχεια τα ίδια και τα ίδια.

4.2.4 Βασικές παράμετροι για την αγορά της Αυστρίας

Οι κοινωνικοδημογραφικές, οικονομικές, κοινωνικές εξελίξεις δημιουργούν τις βασικές παραμέτρους για τις μελλοντικές εξελίξεις στον τουρισμό υγείας της Αυστρίας. το ποσοστό των ατόμων τρίτης ηλικίας μεγαλώνει συνεχώς ενώ το ποσοστό των οικογενειών και των νεότερων σε ηλικία συρρικνώνεται όλο και πιο πολύ. Οι δημογραφικές αλλαγές τα τελευταία έτη έχουν οδηγήσει σε μια σημαντική αλλαγή στις τουριστικές απαιτήσεις των γηραιότερων (60+), για παράδειγμα στη Γερμανία παρατηρήθηκε αύξηση κατά 84% από το 1972 έως το 2004. Η αύξηση του μέσου όρου ηλικίας, η υψηλότερη καταναλωτική δύναμη, και η αύξηση των δραστηριοτήτων στο γκρουπ ηλικίας άνω των 50 χρόνων, οδηγούν στην αναγκαία αναθεώρηση της νομοθεσίας (π.χ Γερμανία). Η Αυστρία άλλαξε και αυτή με τη σειρά της τη νομοθεσία της έτσι ώστε αφενός οι δημόσιες υπηρεσίες να μειωθούν συνεχώς αφετέρου να αναλάβουν τις υγειονομικές υπηρεσίες οι ασφαλιστικές εταιρείες.

Η υγεία, οι κοινωνικές επαφές και η αναψυχή είναι οι πιο σημαντικοί παράγοντες στο σχεδιασμό της ζωής των ανθρώπων (όλο και πιο πολλοί άνθρωποι ζουν κοινωνικά απομονωμένοι). Η υγεία και η ευεξία, η επικοινωνία και τα ψυχαγωγικά προϊόντα προσδιορίζονται στις αμέτρητες μελέτες ως αναπτυσσόμενοι κλάδοι. Η υγεία παραμένει “αρνητική εμπειρία”: η υγεία θεωρείται σημαντική μόνο όταν αντιμετωπίσουμε κάποια ασθένεια, το κίνητρο της πρόληψης είναι μάλλον ασήμαντο για το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας. Η αλλαγή του ρόλου της γυναίκας στη κοινωνία (αύξηση του ποσοστού άτεκνων γυναικών, και ιδιαίτερα των ακαδημαϊκών, αύξηση του ποσοστού των γυναικών που ζουν μόνες τους) οδηγεί σε μια περαιτέρω αύξηση του ενδιαφέροντος για την ομάδα των γυναικών ως στόχο, γεγονός που απαιτεί άμεσες τροποποιήσεις των τουριστικών προϊόντων. Η απόκλιση μεταξύ των στρωμάτων του πληθυσμού που έχουν “έναν πλούτο χρόνου” (με λιγότερη διαθέσιμη καταναλωτική δύναμη) και χρηματικό πλούτο (με λιγότερο διαθέσιμο χρόνο) μεγαλώνει. Οι χαμηλού κόστους μεταφορές και οι φτηνές διαπραγματεύσεις διακοπών οδηγούν σε μια περαιτέρω άνοδο στην κινητικότητα με μειωμένες δαπάνες.

Το ενδιαφέρον για τις διακοπές που παρέχουν χαλάρωση, αναζωογόνηση, άσκηση και ανάταση της υγείας, καθώς επίσης και την εκπαίδευση και τον πολιτισμό έχει αυξηθεί σημαντικά μεταξύ του 1992-2002(πηγή: F.U.R. Reiseanalyse 2004), το συνεχώς αυξανόμενο επίπεδο παιδείας έχει μια θετική επίδραση πάνω στον αριθμό των τουριστών.

Οι λουτροπόλεις της Αυστρίας:

Aflenz - Kurort	Bad Vigaun	Mönchhof
Althofen	Bad Vöslau	Mönichkirchen
Aspach	Bad Waltersdorf	Moorbad Harbach
Bad Aussee	Bad Weinberg Prambachkirchen	Neuberg
Bad Bleiberg	Bad Wimsbach-eydharting	Oberwart
Bad Blumau	Bad Zell	Oberzeiring
Bad Deutsch - Altenburg	Böckstein/Bad Gastein	Puchberg
Bad Dürrenberg	Brixlegg/Mehrn	Purgstall
Bad Eisenkappel	Dellach	Reichenau a.d.Rax
Baden	Dürnstein	Reuthe
Bad Gams	Feldkirchen a.d.D.	Salzburg
Bad Gastein	Galtür	Schärding
Bad Gleichenberg	Gars am Kamp	Schwanberg
Bad Goisern	Gaschurn	Semmering
Bad Hall	Gmös/Laakirchen	Senftenberg
Bad Häring	Gmunden	St. Georgen i. Attergau
Bad Hofgastein	Groß Gerungs	St. Koloman
Bad Ischl	Hartberg	St. Lorenzen
Bad Kleinkirchheim	Kleinzell	St. Margarethen

Bad Kreuzen	Koblach	St. Radegund
Bad Leonfelden	Krumbach	Strobl am Wolfgangsee
Bad Mitterndorf	Laa an der Thaya	St. Veit im Pongau
Bad Pirawarth	Längenfeld	Velden a. Wörthersee
Bad Radkersburg	Laßnitzhöhe	Warmbad Villach
Bad Sauerbrunn	Lingenua	Weißbriach
Bad Schallerbach	Loipersdorf	Wien
Bad Schönau	Maria Wörth Dellach	Windischgarsten
Bad Tatzmannsdorf	Micheldorf	Wolfsegg i. Hausruck

4.3 ΕΛΒΕΤΙΑ

Η Ελβετία, με επίσημο όνομα Ελβετική Συνομοσπονδία (*Schweizerische Eidgenossenschaft, Confédération Suisse, Confederazione Svizzera, Confederaziun svizra*) είναι μια χώρα της δυτικής Ευρώπης. Συνορεύει δυτικά με τη Γαλλία, νότια και νοτιοανατολικά με την Ιταλία, βόρεια και βορειοανατολικά με τη Γερμανία και ανατολικά με την Αυστρία και το Λιχτενστάιν. Είναι μία μικρή χώρα, με έκταση 41.285 τ.χλμ. και πληθυσμό 7.581.520 (εκτ. Ιουλ. 2008) , 7.288.010 κατά την απογραφή του 2000). Πρωτεύουσα της Ελβετίας είναι η Βέρνη (127.000 κάτοικοι το 2004) ενώ μεγαλύτερη πόλη η Ζυρίχη. Άλλες σημαντικές πόλεις είναι η Βασιλεία, η Γενεύη και η Λωζάνη. Νόμισμα έχει το ελβετικό Φράγκο. Θεωρείται χώρα με υψηλό βιοτικό επίπεδο και ανεπτυγμένο τουρισμό.

4.3.1 Ο Ιαματικός τουρισμός της Ελβετίας

Η φυσική ομορφιά, το υγιεινό της κλίμα, ή ήσυχη ζωή της Ελβετίας προσελκύουν κάθε χρόνο εκατομμύρια τουρίστες στα διάφορα τουριστικά θέρετρα που είτε βρίσκονται στις πλαγιές των Άλπεων, όπως το Σαιντ - Μόριτς, η Κουρ, η Αρόζα, το Νταβός είτε στις όχθες των γραφικών της λιμνών.

Οι λουτροπόλεις της Ελβετίας έχουν μια εκατονταετή παράδοση και για την ευεξία και για την ιατρική περίθαλψη. Αν και η θεραπευτική επίδραση των θερμικών και ορυκτών πηγών αναδείχτηκε σε πρώτο πλάνο κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με το επαγγελματικό ιατρικό προσωπικό που συνιστά και εξελίσσει τις λίγο περίπλοκες αυτές θεραπείες για έναν μεγάλο αριθμό ασθενειών, η εστίαση στην γενική ευεξία και ευημερία βρίσκεται πίσω στα 1980'. Αν και μπορείτε ακόμα να έχετε την εξειδικευμένη και υψηλού επιπέδου ιατρική βοήθεια σε όλες τις ελβετικές θερμικές και ορυκτές πηγές SPA, η πλειοψηφία των Ελβετών και ξένων φιλοξενουμένων που τις χρησιμοποιούν το κάνουν απλά για να ξεκουραστούν και να νιώσουν καλύτερα και όχι για να αντιμετωπίσουν κάποιο ιατρικό πρόβλημα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για κάποια αλπικά SPA όπου μπορεί κανείς να χαλαρώσει από την πεζοπορία, την ορειβασία ή το σκι θαυμάζοντας στο αλπικό τοπίο μέσα από την πισίνα. Κάποια από τα ελβετικά SPA είναι γνωστά για περισσότερο από 2000 έτη. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη ναυαρχίδα των σπα της Ελβετίας, το Baden.

4.3.2 Η πόλη του Baden

Η μικρή πόλη του Baden (το όνομα σημαίνει λούσιμο) ,μερικούς αιώνες πριν, όταν η Ελβετία ήταν ακόμα μια μικρή συνομοσπονδία αυτόνομων πόλεων, ήταν τόπος συνάντησης Ελβετών πολιτικών. Σήμερα το Baden είναι μια βιομηχανική-αστική περιοχή μέσα στο ευρύτερο αστικό συγκρότημα της Ζυρίχης, με τις σύγχρονες εγκαταστάσεις, το πολιτιστικό κέντρο και ένα υπέροχο θερμαλλιστικό κέντρο spa. Είναι μια κωμόπολη των αντιθέσεων. Οι ιαματικές πηγές της Ελβετίας με την υψηλότερη ορυκτή συγκέντρωση έχουν θερμοκρασία 47 °C που πηγάζουν από 19 θειούχες πηγές στο Baden. Η πόλη είναι γνωστή ως “ζωηρό θεραπευτικό κέντρο” από τους Ρωμαϊκούς χρόνους, όταν ήταν γνωστό ως "Aquae Helveticae". Ξεχωριστοί άνθρωποι όπως ο Goethe, ο Nietzsche και ο Dürrenmatt αναζήτησαν την χαλάρωση στις θερμές πηγές του Baden. Σήμερα το spa του Baden με τα πολυάριθμα ξενοδοχεία του είναι μία όαση ηρεμίας και χαλάρωσης.

4.3.2 Θερμαλλιστικά κέντρα

Η Ελβετία έχει ένα πλήθος θερμαλλιστικών κέντρων, μερικά από αυτά είναι:

Δημόσια κέντρα ευεξίας:

Û **Adelboden (Bernese Oberland) -The Gruebi Panoramic Pool:** η ελκυστική πανοραμική πισίνα στο Adelboden δίνει μια Αλπική όαση ευεξίας με υπέροχη θέα.

Û **Alvaneu Bad (Graubünden):** αισθανθείτε τις θεραπευτικές δυνάμεις του νερού στην κοιλάδα Albula, τη δεύτερη σε συγκέντρωση θείου πηγή της Ευρώπης, με θέα τα βουνά.

Û **Andeer (Graubünden) -Mineral bath:** δοκιμάστε τη δύναμη του νερού στα ιαματικά λουτρά δίπλα στο φαράγγι του Vialmala.

Û **Bad Ragaz (Eastern Switzerland / Liechtenstein) -Thermal springs:** ζεστά νερά και συσκευές μασάζ με θέα τα βουνά του Grisons συντελούν το τέλειο περιβάλλον για μια ευχάριστη χαλάρωση.

Û **Balerna / Chiasso (Ticino) -The California Water Park:** αυτό το water park με τα θερμικά λουτρά, υδρομασάζ, έναν μικρό παράδεισο για τα μικρά παιδιά με διάφορα παιχνίδια, είναι ο ιδανικός προορισμός για μια οικογένεια.

ü **Bern-Schönbühl (Schweizer Mittelland) - Brine bath:** ενδυναμώνστε το σώμα και το πνεύμα σας στα μεγαλύτερα αλατούχα λουτρά στην ελβετία.

ü **Breiten (Valais) -Salina Maris:** απολαύστε την ευεξία στην αρχαία αλπική θάλασσα

ü **Frutigen (Bernese Oberland) -The Frutigen Indoor Pool**

ü **Gonten (Eastern Switzerland / Liechtenstein) -The Nature Mud Bath at Gontenbad:** προσφέρεται στον εαυτό σας μια ώρα ευεξίας στο υψηλής περιεκτικότητας σε μέταλλα λασπόλουτρο με βότανα για ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του.

ü **Heiden (Eastern Switzerland / Liechtenstein) -Unterrechstein therapeutic baths**

ü **Lavey les Bains (Lake Geneva Region) -Lavey spa & resort**

ü **Le Bouveret (Valais) –Aquaparc**

ü **Lenk (Bernese Oberland) -Lenkerhof Alpine Resort**

ü **Leukerbad (Valais) -Alpine thermal bath – Burgerbad**

ü **Morschach (Central Switzerland) -Swiss Holiday Park**

ü **Ovronnaz (Valais) -Thermal baths**

ü **Pfäffikon (Zurich (Region)) –Alpamare**

ü **Pontresina (Graubünden) -Bellavita Adventure Bath and Spa**

ü **Rheinfelden (Basel Region) -Health resort**

ü **Saillon (Valais) -The baths of Saillon**

ü **Schinznach Bad (Schweizer Mittelland) –Aquarena**

ü **Scuol (Graubünden) -Bogn Engiadina**

ü **Val d'Iliez (Valais) -Thermal bath park**

ü **Vals (Graubünden) -Vals thermal baths**

ü **Yverdon-les-Bains (Lake Geneva Region) -Thermal centre**

ü **Zernez (Graubünden) -Bogn Zernez**

ü **Zurzach (Zurich (Region)) -Zurzach Baths**

Thermal Spa	θερμοκρασία		άξια ενδιαφέροντος	Ιατρικές παθήσεις
	° C	° F		
Baden	47	117	Η όμορφη παλιά πόλη, μουσεία, μόνο 20 λεπτά από τη Ζυρίχη.	Αρθρίτιδες, σκελετικοί τραυματισμοί, νευρίτιδες.
Bad Ragaz / Valens	37	99	Τοποθετημένο σε ένα εντυπωσιακό φαράγγι. Ένα από τα τοπία του δημοφιλούς μυθιστορήματος της Heidi.	Αρθρίτιδες, σκελετικοί τραυματισμοί, νευρίτιδες.
Leukerbad / Loeche-Les-Bains	42 to 51	108 to 124	Αλπικό θέρετρο, δίνει την αίσθηση της 'κόλασης' με το σπήλαιο λουτρών ατμού και συγχρόνως επιτρέπει τον θαυμασμό των αλπικών βουνών από την υπαίθρια πισίνα του.	Αρθρίτιδες, σκελετικοί τραυματισμοί, νευρίτιδες.
Schinznach Bad	45	13	Μικρό χωριό.	Αρθρίτιδες, ασθένειες δέρματος, σκελετικοί τραυματισμοί, νευρίτιδες.
Vals	25	77	 <p>Alpine resort. Το Felsentherme κτισμένο από τον Valser Quartzite θεωρείται ως αριστούργημα της σύγχρονης Ελβετικής αρχιτεκτονικής.</p>	Αρθρίτιδες, σκελετικοί τραυματισμοί, νευρίτιδες.
Zurzach	40	104	Μικρό χωριό.	Αρθρίτιδες, σκελετικοί τραυματισμοί, νευρίτιδες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Τουρισμός είναι “ Εθνικό Προϊόν”. Αποτελεί εθνική δυνατότητα και πρέπει να χαρακτηρίζεται από τα λίγα και ουσιαστικά λόγια, τους ξεκάθαρους στόχους, τη σωστή και την αποτελεσματική δουλειά. Είναι ένας τομέας που προσφέρει εργασία σε εκατομμύρια Έλληνες και οικονομική ανάπτυξη σχεδόν σε όλες τις περιοχές της χώρας μας. Είτε εξετάσουμε την περίπτωση του Τουρισμού ψυχρά και αντικειμενικά, με τη γλώσσα των αριθμών και των μεγεθών, είτε με τις ευαισθησίες – κοινωνικές, πολιτισμικές, συμβολικές - που οφείλει κάθε πολιτική να συνεκτιμά, δεν υπάρχει άλλος τομέας που να παρουσιάζει τέτοιο βαθμό και τόσες προοπτικές ευεργετικής επίδρασης.

Εξετάζοντας τον ιαματικό τουρισμό της χώρας μας βλέπουμε πως υπάρχουν άπειρες δυνατότητες για εξέλιξη και ανάπτυξη. Ο φυσικός πλούτος της χώρας σε ιαματικές πηγές οφείλει να αναδειχθεί από το ίδιο το κράτος, ώστε να εξελιχθεί ο ιαματικός τουρισμός σε σημαντική πηγή εσόδων.

Συγκρίνοντας τον ιαματικό τουρισμό των Γερμανόφωνων χωρών, που εξετάσαμε σε αυτήν την εργασία βλέπουμε πόσο πίσω είναι η χώρα μας σε αυτόν τον τομέα. Η Ελλάδα χάρη στα φυσικά – γεωλογικά της χαρίσματα μπορεί να αναδειχθεί σε μεγάλη δύναμη του ιαματικού τουρισμού, είτε ως θεραπευτικό μέσο είτε ως μέσο ευεξίας.

Η διεύθυνση του ιδιωτικού τομέα, παγκοσμίως, στην εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών δίνει στον ιαματικό τουρισμό πλέον, την μορφή της πολυτέλειας για λόγους ξεκούρασης και αναψυχής και όχι τόσο της πρόληψης, της θεραπείας και της προστασίας της υγείας. Γεγονός όμως το οποίο καθιστά την πρόσβαση απαγορευτική στο μεγαλύτερο ποσοστό των επισκεπτών καθώς δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στο οικονομικό κόστος των υπηρεσιών. Ο ιαματικός τουρισμός αποτελούσε βασική κρατική επένδυση μέχρι πρότινος στις χώρες που εξετάσαμε, εξού και η πολύ μεγάλη ανάπτυξη του, οι περικοπές όμως στον κλάδο της υγείας επιβαρύνουν τους εργαζόμενους που δεν μπορούν πλέον να επισκέπτονται τα ιαματικά κέντρα, γεγονός το οποίο όμως οδηγεί και στην μείωση των εσόδων από την εκμετάλλευσή τους. Επίσης μέσα απ τη σύγκριση βλέπουμε πόσο αναγκαία είναι η εξειδίκευση του προσωπικού για την ανάπτυξη του χώρου. Στην χώρα μας το προσωπικό αποτελείται από ερασιτέχνες σε αντίθεση με το εκπαιδευμένο προσωπικό των χωρών που είδαμε

με 4ετής σπουδές.

Μέσα από την ερευνά μας καταλήγουμε και στο συμπέρασμα πως αν θέλουμε να υπάρξει ανάπτυξη στην χώρα μας του ιαματικού τουρισμού θα πρέπει το κράτος να ενεργοποιηθεί και να αναλάβει δράση. Ο τουρισμός δεν είναι ούτε μπλε, ούτε πράσινος, ούτε κόκκινος. Όλοι οι φορείς της πολιτικής, όλοι οι συντελεστές στο χώρο του τουρισμού μπορούν και πρέπει να έχουν τη δική τους συμβολή στην ανάπτυξή του, ανεξαρτήτως πολιτικών και ιδεολογικών αναφορών, προτιμήσεων και απόψεων. Το κράτος πρέπει να:

- ✓ Επιλύσει τα προβλήματα στον χώρο του τουρισμού
- ✓ Αναμορφώσει τις τουριστικές υποδομές
- ✓ Αναβαθμίσει ποιοτικά το ελληνικό τουριστικό προϊόν
- ✓ Συμβάλλει στη διαμόρφωση τουριστικής συνείδησης
- ✓ Μορφώσει κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό (εισαγωγή ειδικότητας Υδρολόγου στην εκπαίδευση)

Ο Ιαματικός Τουρισμός δεν είναι μόνο μία πολύ βασική συνιστώσα της παγκόσμιας βιομηχανίας των διακοπών και του ελεύθερου χρόνου. Παράλληλα, οι ιαματικές πηγές είναι στοιχείο πολιτισμού: Εκφράζουν έναν τρόπο ζωής που συνδυάζει την υγεία με την αισθητική. Είναι βέβαιο ότι οι ιαματικές πηγές συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και φτάνουν να αποτελούν σήμερα ζωτική ανάγκη.

Η Ελλάδα, λόγω της σύστασης του υπεδάφους της, είναι μια από τις πιο πλούσιες περιοχές σε φυσικούς ιαματικούς πόρους. Σε νερά, σε αέρα, σε πηλούς. Γι' αυτό πιστεύουμε ότι μπορεί να κερδίσει σημαντικό μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς σε ότι αφορά τον ιαματικό τουρισμό. Ο ιαματικός τουρισμός μπορεί να συμβάλλει στην ολόπλευρη ενίσχυση, στη συμπλήρωση και στην ανανέωση του τουριστικού μοντέλου της χώρας μας. Η Ελλάδα, με τις τόσες ιαματικές πηγές της, αλλά και τις αναρίθμητες παραλίες, μπορεί να γίνει η Νο1 χώρα παγκοσμίως σε αριθμό spa, αλλά και σε ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Τα spa μπορούν να συμπληρώσουν το τουριστικό μοντέλο που στηρίζεται στον ήλιο και τη θάλασσα και να ενισχύσουν ακόμα περισσότερο την τουριστική εικόνα της Ελλάδας. Αυτά, ασφαλώς, δεν μπορούν να γίνουν χωρίς ένα σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο. Ένα θεσμικό πλαίσιο που θα βοηθά στην σωστή λειτουργία των επιχειρήσεων και θα προωθεί την ανάπτυξη του κλάδου.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- § Πολυξένη Μοίρα, “Από τον προσκυνητή στον θρησκευτικό τουρίστα. Κοινωνιολογική προσέγγιση”, Τουριστική Επιστημονική Επιθεώρηση, Τεύχος 1, Λύτρας Περικλής(διεύθυνση έκδοσης) Οκτώβριος 2003.
- § Λύτρας Π. “Θρησκευτικός τουρισμός. Μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση” INTERBOOKS, Αθήνα 200
- § Στέφανος Καραγιάννης-Θεόδωρος Παπαηλίας, “Ο μουσειακός τουρισμός ως μοχλός ορθολογικής και τουριστικής ανάπτυξης-περίπτωση του μουσείου Ν. Καζαντζάκης”, Τουριστική Επιστημονική Επιθεώρηση, Τεύχος 1, Λύτρας Περικλής(διεύθυνση έκδοσης) Οκτώβριος 2003

-
- Πρακτικά συμποσίου “Γεωτουριστικά, γεωπολιτιστικά μονοπάτια και γεωμυθότοποι”, Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Παράρτημα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλονίκη 2002.
 - Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας
 - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου

<http://www.agrotourism.gr>

<http://www.alternativegreece.gr>

<http://www.comeniusnationalparks.org>

<http://www.ecocrete.gr>

<http://www.etasa.gr>

<http://www.eurotourism.com>

<http://www.lavey-les-bains.ch>

<http://www.theodromion.gr>

<http://www.thermalbad.ch>

<http://www.thermalsprings.gr/>

<http://www.traveldailynews.gr>

<http://www.trekking.gr>

<http://www.visiteuropeanspas.com>

<http://www.visitgreece.gr>

http://www.cometogermany.com/ENU/nature_active_recreation/german_spas.htm

<http://www.destination360.com/europe/austria/austria-spas.php>

<http://www.draketravel.com.gr/0010000119>

<http://dspace.lib.ntua.gr/handle/123456789/1908?mode=full>

<http://eyploia.aigaio-net.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=359>

<http://www.eurotourism.com/ch/en/symbol.asp?symbol=24>

<http://www.iama.gr/ethno/Therm/kokalas.html>

http://www.ithacos.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1381&Itemid=43

<http://www.nationmaster.com/encyclopedia/Spa-towns-in-Germany>

<http://www.nomarxia-artas.gr/61EB1079.el.aspx>

<http://www.nomarxia-artas.gr/28353A9F.el.aspx>

<http://www.n-skiathos.gr/clorida-panida/13.html>

<http://news.travelling.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=2488>

http://www.pathway.gr/info/_selection/thermal_springs

<http://www.pbs.gr/cms/?q=node/974>

<http://www.skiathos.gr/clorida-panida/11.html>

<http://www.synedrio.gr/arthra/a018.asp>

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1436&permanent_id=1

http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=765&permanent_id=1

<http://www.travelreport-int.gr/?p=1363>

<http://www.visiteuropeanspas.com/switzerland>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού και του Θερμαλισμού

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-Α

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

ΑΡΘΡΟΝ-1

Σκοπός

1. Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι αποτελούν κοινό αγαθό, μέρος της φυσικής κληρονομιάς της χώρας και ανήκουν στο Δημόσιο, το οποίο τους προστατεύει και τους διαχειρίζεται.

2. Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η δημιουργία προϋποθέσεων και κινήτρων για:

α) την ανάπτυξη στη Χώρα του Ιαματικού Τουρισμού και του Θερμαλισμού, την εξασφάλιση υψηλής ποιότητας υποδομών και προσφερόμενων υπηρεσιών στους τομείς αυτούς και τη δημιουργία εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού,

β) τη διαχείριση και προστασία των ιαματικών φυσικών πόρων κατά τρόπο που να διασφαλίζονται οι πρωτογενείς ιαματικές τους ιδιότητες και η βιώσιμη παροχή των ποικίλων αγαθών και υπηρεσιών τους στον άνθρωπο,

γ) την παροχή υπηρεσιών Θερμαλισμού κατά τρόπο που να διασφαλίζονται οι ευεργετικές ιδιότητες των χρησιμοποιούμενων υλικών και η βιώσιμη διαχείριση τους.

3. Η ιαματική χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων προηγείται οποιασδήποτε άλλης χρήσης αυτών. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου του άρθρου 5, μπορεί να επιτραπεί και άλλη χρήση αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται ο σκοπός του παρόντος νόμου, όπως περιγράφεται στην προηγούμενη παράγραφο.

ΑΡΘΡΟΝ-2

Πεδίο εφαρμογής - Ορισμοί

1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου έχουν πεδίο εφαρμογής τους ιαματικούς φυσικούς πόρους, καθώς και την παροχή υπηρεσιών Θερμαλισμού. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

α. Φυσικοί πόροι είναι υλικά ή ιδιότητες του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του αέρα, του εδάφους και του υπεδάφους, που είναι χρήσιμοι στον άνθρωπο χωρίς οποιαδήποτε μετατροπή τους ή αλλαγή των φυσικών ή χημικών τους χαρακτηριστικών.

β. Ιαματικοί Φυσικοί Πόροι είναι φυσικά ψυχρά, θερμά, μεταλλικά, θερμομεταλλικά νερά και αέρια, καθώς και πηλοί, που συνδέονται με συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο και έχουν, με βάση την πρακτική εμπειρία του παρελθόντος ή τη σύγχρονη επιστημονική τεκμηρίωση, ιαματικές ιδιότητες, οι οποίες αναγνωρίζονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 του παρόντος νόμου.

γ. Ιαματική πηγή είναι φυσική ανάβλυση ή και άντληση ιαματικού φυσικού πόρου μαζί με τα τυχόν έργα υδροληψίας.

δ. Ιαματικά νερά και ιαματικά αέρια είναι υπόγεια ή πηγαία νερά ή αέρια, που αναβλύζουν με φυσικό τρόπο ή απολαμβάνονται με τεχνικό έργο, τα οποία λόγω των χημικών, φυσικών ή ραδιολογικών τους ιδιοτήτων έχουν ιαματικές ιδιότητες που αναγνωρίζονται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 3 του παρόντος νόμου.

ε. Ιαματικός Τουρισμός είναι ειδική μορφή τουρισμού κατά την οποία παρέχονται υπηρεσίες με κυρίαρχο στοιχείο τη χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων σε ειδικές προς τούτο εγκαταστάσεις.

στ. Θερμαλισμός είναι ειδική μορφή τουρισμού, η οποία περιλαμβάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων που έχουν στόχο τη διατήρηση ή τη βελτίωση της ανθρώπινης σωματικής και ψυχικής ευεξίας και αισθητικής με τη χρήση ιαματικών φυσικών πόρων ή άλλων υλικών στη φυσική τους κατάσταση ή μετά από επεξεργασία, συμπεριλαμβανομένου και του θαλασσινού νερού, σε ειδικές προς τούτο εγκαταστάσεις. Κύριες μορφές παροχής υπηρεσιών Θερμαλισμού είναι οι αναφερόμενες στο παράρτημα ΙΙ του παρόντος.

ζ. Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού είναι οι ειδικές εγκαταστάσεις στις οποίες παρέχονται υπηρεσίες ιαματικού τουρισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, με αποκλειστική χρήση αναγνωρισμένων ιαματικών πόρων.

η. Κέντρα Θερμαλισμού είναι οι ειδικές εγκαταστάσεις στις οποίες παρέχονται υπηρεσίες Θερμαλισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιείται τουλάχιστον ένας αναγνωρισμένος ιαματικός φυσικός πόρος για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

2. Η χημική σύσταση, καθώς και οι φυσικές ιδιότητες των ιαματικών φυσικών πόρων καθορίζονται στα πλαίσια των ορίων φυσικής διακύμανσης των φυσικοχημικών χαρακτηριστικών τους.

3. Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι χρησιμοποιούνται ή αξιοποιούνται στο χώρο που εμφανίζονται με φυσική ανάβλυση ή άντληση.

4. Η χρήση ιαματικών φυσικών πόρων για τους σκοπούς του παρόντος νόμου και η παροχή υπηρεσιών Θερμαλισμού επιτρέπεται μόνο στα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και στα Κέντρα Θερμαλισμού που λειτουργούν κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

5. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν έχουν εφαρμογή στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) στα φυσικά νερά που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση ή για εμφιάλωση, σύμφωνα με την κ.υ.α. Υ2/2600/2001 ή την κ.υ.α. 1263/1999, όπως κάθε φορά ισχύουν, β) στα αναγνωρισμένα φυσικά μεταλλικά νερά που προορίζονται για εμφιάλωση, σύμφωνα με το π.δ. 433/1983 και την κ.υ.α. Υ2/329/1998, όπως κάθε φορά ισχύουν και γ) στα νερά που θεωρούνται φάρμακα, σύμφωνα με την οδηγία 65/65 ΕΟΚ, όπως κάθε φορά ισχύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-Β

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ - ΑΡΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ

ΑΡΘΡΟΝ-3

Αναγνώριση Ιαματικών Φυσικών Πόρων και Ιαματικών πηγών

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που εκδίδεται κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων

και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, φυσικοί πόροι όπως υγρά, αέρια, πηλοί, καθώς και υδρατμοί σε φυσικά ή τεχνητά σπήλαια, αναγνωρίζονται ως ιαματικοί φυσικοί πόροι με τις ιαματικές τους ιδιότητες και τα λοιπά στοιχεία που ορίζονται στην παράγραφο 2. Η αναγνώριση αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την αξιοποίηση τους.

2. Στην απόφαση της προηγούμενης παραγράφου αναφέρεται το είδος του φυσικού πόρου, όπως νερό, αέριο ή πηλός, ο τρόπος εμφάνισης του, όπως πηγή, γεώτρηση, πηγάδι, λασποπηγή και ατμίδα, το όνομα της περιοχής και η ακριβής τοποθεσία ανάβλυσης ή άντλησης, τα ειδικότερα φυσικά, χημικά και ραδιολογικά χαρακτηριστικά του, καθώς και οι ενδείξεις, οι αντενδείξεις και οι συγκεκριμένες ιαματικές του ιδιότητες που οφείλονται στα πιο πάνω χαρακτηριστικά. Με την ίδια απόφαση ορίζονται, επίσης, οι περιοχές και ζώνες προστασίας και εξειδικεύονται τα μέτρα που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία του φυσικού πόρου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 10 παράγραφοι 1-3. Με την πιο πάνω απόφαση είναι δυνατόν να ορίζονται, σύμφωνα με επιστημονικά κριτήρια, ειδικοί όροι και προϋποθέσεις για την αξιοποίηση του φυσικού πόρου, με σκοπό την προστασία του, καθώς και την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

3. Με την απόφαση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου ταυτοποιείται ο ιαματικός φυσικός πόρος. Ειδικότερα, καθορίζεται ο υδροχημικός του τύπος σε σχέση με τα περιεχόμενα διαλυμένα άλατα ή αέρια, τα ιχνοστοιχεία που περιέχονται στο φυσικό πόρο, η συνολική ραδιενέργεια, η κατηγορία του ανάλογα με τη μεταλλικότητά του, η ωσμωτική του πίεση, και τέλος η κατηγορία στην οποία υπάγεται με βάση τη θερμοκρασία του.

4. Για την έναρξη της διαδικασίας αναγνώρισης απαιτείται η υποβολή αίτησης από φυσικό ή νομικό πρόσωπο στη Διεύθυνση Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από τα απαιτούμενα για την αναγνώριση δικαιολογητικά.

5. Η ως άνω αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης μπορεί να κινήσει και αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία αναγνώρισης. Στην περίπτωση αυτή τα απαιτούμενα δικαιολογητικά συγκεντρώνονται με επιμέλεια και δαπάνες της υπηρεσίας και σχηματίζεται φάκελος.

6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου του

άρθρου 5 και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται ο τύπος και το περιεχόμενο της αίτησης, καθώς και τα δικαιολογητικά που υποβάλλονται κατά την κατάθεση της αίτησης για την αναγνώριση φυσικού πόρου ως ιαματικού, στα οποία συμπεριλαμβάνονται υδρογεωλογική, ραδιολογική και ιατρική έκθεση, έκθεση για την υφιστάμενη κατάσταση και τις υπάρχουσες υποδομές, μικροβιολογικές, φυσικές και χημικές αναλύσεις που εκτελούνται σε εργαστήρια που λειτουργούν σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, καθώς και τοπογραφικά διαγράμματα.

ΑΡΘΡΟΝ-4

Διαδικασία αναγνώρισης

1. Η αίτηση με τα δικαιολογητικά που τη συνοδεύουν, καθώς και ο φάκελος της παραγράφου 5 του άρθρου 3, διαβιβάζονται προς το Συμβούλιο του άρθρου 5, το οποίο υποχρεούται εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από τη λήψη τους να ελέγξει τα δικαιολογητικά, να συντάξει έκθεση για τις ιατρικές ενδείξεις και αντενδείξεις και τα λοιπά χαρακτηριστικά του φυσικού πόρου και να εκδώσει αιτιολογημένη σύμφωνη γνώμη για την αναγνώριση του ή μη ως ιαματικού φυσικού πόρου κατάλληλου για τουριστική αξιοποίηση.

2. Σε περίπτωση θετικής γνώμης εκδίδεται η αναφερόμενη στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του παρόντος κοινή υπουργική απόφαση και ο φυσικός πόρος καταχωρείται στο "Γενικό Μητρώο Ιαματικών Φυσικών Πόρων και Ιαματικών Πηγών", που τηρείται στο Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης. Αντίγραφο της απόφασης αυτής χορηγείται μετά από αίτηση σε κάθε ενδιαφερόμενο και κοινοποιείται με ευθύνη της Διεύθυνσης Ιαματικού Τουρισμού στην κατά τόπο αρμόδια Περιφέρεια προς ενημέρωση του "Περιφερειακού Μητρώου Ιαματικών Φυσικών Πόρων και Ιαματικών Πηγών" που τηρείται σε αυτή. Στα μητρώα αυτά, πλέον των ανωτέρω στοιχείων βάσης, καταγράφονται και τα στοιχεία που συλλέγονται κατά την διάρκεια τακτικών και εκτάκτων ελέγχων. Με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης μπορεί να ορίζονται οι λεπτομέρειες τήρησης των μητρώων.

3. Ο προς αναγνώριση φυσικός πόρος που προορίζεται για επιτόπια ποσιθεραπεία πρέπει να ικανοποιεί επιπλέον και τις απαιτήσεις της ΥΑ Α5/288/23.1.1986 (ΦΕΚ 53 Β 7 1986) και της Υ2/2600/2001(ΦΕΚ 892 Β711.07.2001), όπως κάθε φορά ισχύουν,

καθώς και της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, με εξαίρεση τις διατάξεις που αφορούν στα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά στα οποία οφείλονται οι ιαματικές ιδιότητες αυτού και με βάση τα οποία γίνεται η αναγνώριση του και ο χαρακτηρισμός του ως κατάλληλου για ποσιθεραπεία.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εμφιάλωσης, μεταφοράς, διανομής και διάθεσης του αναγνωρισμένου ιαματικού νερού, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

ΑΡΘΡΟΝ-5

Συγκρότηση και λειτουργία του Συμβουλίου Αναγνώρισης Ιαματικών Φυσικών Πόρων και Ιαματικών Πηγών

1. Συνιστάται Συμβούλιο Αναγνώρισης Ιαματικών Φυσικών Πόρων και Ιαματικών Πηγών που αποτελείται από τον Διευθυντή Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης ως Πρόεδρο, έναν Καθηγητή Υδρογεωλογίας, έναν εκπρόσωπο του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, έναν γιατρό ή φαρμακοποιό ως εκπρόσωπο του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.), δύο γιατρούς μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕ.Σ.Υ), έναν εκπρόσωπο του Γενικού Χημείου του Κράτους, έναν γιατρό ως εκπρόσωπο της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (Ε.Σ.Δ.Υ.) και έναν εκπρόσωπο του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Ι.Γ.Μ.Ε.). Η συγκρότηση του Συμβουλίου γίνεται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, με την οποία ορίζονται και οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών, ο Γραμματέας του Συμβουλίου και ο αναπληρωτής του και καθορίζονται οι λεπτομέρειες που αφορούν στη λειτουργία και στη γραμματειακή υποστήριξη του Συμβουλίου.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Τουριστικής Ανάπτυξης καθορίζεται η αμοιβή του Προέδρου, των μελών και του Γραμματέα του Συμβουλίου.

3. Το Συμβούλιο γνωμοδοτεί για κάθε θέμα που ρητά ορίζεται με τον παρόντα νόμο, καθώς και για οποιοδήποτε συναφές θέμα του ανατεθεί από τον Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης.

4. Το Συμβούλιο μπορεί να ζητά τη γνώμη του ΚΕ.Σ.Υ, των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, των εξειδικευμένων εργαστηρίων αυτών, των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και Ερευνητικών Κέντρων, όπως το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών, τα Ινστιτούτα Τεχνολογίας και Ερευνας, το Εθνικό Κέντρο Φυσικών Επιστημών "Δημόκριτος" και το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.

ΑΡΘΡΟΝ-6

Άρση αναγνώρισης ιαματικού φυσικού πόρου

1. Η αναγνώριση ενός φυσικού πόρου ως ιαματικού αίρεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Όταν αλλοιωθούν οι ιδιότητες αυτού, όπως αυτές προκύπτουν από την απόφαση της παραγράφου 1 του άρθρου 3.

β. Όταν ρυπανθεί με αποτέλεσμα να μην ικανοποιεί τις προϋποθέσεις με βάση τις οποίες έγινε η ταυτοποίηση του ή όταν κρίνεται αναγκαίο για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας.

2. Για την άρση της αναγνώρισης εκδίδεται κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μετά από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου του άρθρου 5 του παρόντος νόμου, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και καταχωρείται στο γενικό και στο περιφερειακό μητρώο ιαματικών φυσικών πόρων και ιαματικών πηγών. Από τη δημοσίευση της απόφασης αυτής απαγορεύεται οποιαδήποτε τουριστική αξιοποίηση του, καθώς και η χρήση του όρου "ιαματικός" σε σχέση με το συγκεκριμένο φυσικό πόρο, επανέρχονται δε τα πράγματα στην προ της αναγνώρισης του φυσικού πόρου νομική κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-Γ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ - ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΦΟΡΕΙΣ

ΑΡΘΡΟΝ-7

Διαχείριση - αξιοποίηση ιαματικών φυσικών πόρων

1. Η διαχείριση των ιαματικών φυσικών πόρων ανήκει στο Δημόσιο και ασκείται με βάση τις αρχές της βιώσιμης διαχείρισης κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στα επόμενα άρθρα. Επιτρέπεται η ανάθεση της αξιοποίησης των ιαματικών φυσικών πόρων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με παραχώρηση της χρήσης αυτών. Για την ως άνω ανάθεση καταρτίζεται σύμβαση μεταξύ του Δημοσίου, που εκπροσωπείται για το σκοπό αυτό από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας και του παραχωρησιούχου. Η παραχώρηση διέπεται από τους όρους της σύμβασης, τις διατάξεις του παρόντος νόμου και του Αστικού Κώδικα. Στη σύμβαση περιλαμβάνονται, τουλάχιστον, λεπτομερής περιγραφή των έργων που αναλαμβάνει να κατασκευάσει ο παραχωρησιούχος, το ύψος της επένδυσης στο οποίο αυτός υποχρεούται, ο τρόπος της δαπάνης, το καταβαλλόμενο στο Δημόσιο αντάλλαγμα, η χρονική διάρκεια της παραχώρησης, που είναι ανάλογη με το ύψος της επένδυσης, οι υποχρεώσεις του παραχωρησιούχου για την αποτελεσματική προστασία της ποσότητας και της ποιότητας του ιαματικού φυσικού πόρου, οι ποινικές ρήτρες για παραβάσεις της σύμβασης και οι λόγοι λύσης αυτής.

2. Η αξιοποίηση φυσικών πόρων που αναγνωρίστηκαν ως ιαματικοί κατόπιν αίτησης φυσικού ή νομικού προσώπου, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, ανατίθεται στο φυσικό ή νομικό αυτό πρόσωπο, υπό την προϋπόθεση ότι έχει υποβάλει σχετική αίτηση. Εάν παρέλθει διετία από την έκδοση της απόφασης αναγνώρισης του φυσικού πόρου ως ιαματικού και δεν υποβληθεί αίτηση για την ανάθεση της αξιοποίησης του, η αρμόδια προς τούτο Υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας μπορεί να προκηρύξει δημόσιο διαγωνισμό για την ανάθεση της αξιοποίησης αυτού. Ομοίως, η Υπηρεσία προκηρύσσει δημόσιο διαγωνισμό για την ανάθεση της αξιοποίησης των αναγνωρισμένων ιαματικών φυσικών πόρων, η διαδικασία αναγνώρισης των οποίων έχει κινηθεί αυτεπαγγέλτως.

3. Ο παραχωρησιούχος υποχρεούται στην καταγραφή των ποιοτικών και

ποσοτικών χαρακτηριστικών του ιαματικού φυσικού πόρου που χρησιμοποιεί, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κοινή υπουργική απόφαση της παραγράφου 1 του άρθρου 12 του παρόντος νόμου.

4. α) Σε περίπτωση που ο αναγνωρισμένος ιαματικός φυσικός πόρος επαρκεί για τις ανάγκες λειτουργίας περισσότερων του ενός Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρων θερμαλισμού επιτρέπεται η ανάθεση της αξιοποίησης του, κατά τους κανόνες του υγιούς ανταγωνισμού, σε περισσότερους παραχωρησιούχους. Στην περίπτωση αυτή η ιδιότητα του φορέα διανομής του ιαματικού φυσικού πόρου στα ως άνω Κέντρα δεν συμβιβάζεται με την ιδιότητα του παραχωρησιούχου. Αρμόδιο για την τεκμηρίωση της επάρκειας ή μη του φυσικού ιαματικού πόρου για την λειτουργία περισσότερων του ενός Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού ή Κέντρων θερμαλισμού είναι το Συμβούλιο του άρθρου 5.

β) Φορέας διανομής είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που αναλαμβάνει με σύμβαση με το Δημόσιο, που εκπροσωπείται για το σκοπό αυτόν από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, την κατασκευή και συντήρηση δικτύου διανομής που να εξασφαλίζει τη διατήρηση της ποιότητας και των φυσικοχημικών χαρακτηριστικών του ιαματικού φυσικού πόρου, καθώς και την εγκατάσταση μετρητών διανομής στα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και στα Κέντρα θερμαλισμού. Στη σύμβαση περιλαμβάνεται, τουλάχιστον, λεπτομερής περιγραφή των έργων που αναλαμβάνει να κατασκευάσει ο φορέας διανομής, η χρονική διάρκεια του χρόνου κατασκευής και του χρόνου συντήρησης, η αμοιβή του φορέα, που μπορεί να συνίσταται στην είσπραξη του αντιτίμου του ιαματικού φυσικού πόρου που διανέμεται ή ποσοστού αυτού, οι υποχρεώσεις του για την αποτελεσματική προστασία του ιαματικού φυσικού πόρου από το σημείο σύλληψης μέχρι και τα σημεία διανομής, ο τρόπος πιστοποίησης της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του, ποινικές ρήτρες για παραβάσεις της σύμβασης και οι λόγοι λύσης αυτής.

γ) Η τιμολόγηση του ιαματικού φυσικού πόρου είναι ενιαία για όσους είναι συνδεδεμένοι με το ίδιο δίκτυο διανομής και γίνεται με βάση ιδίως: i) Την αρχή ανάκτησης του κόστους παροχής υπηρεσιών, του κόστους προστασίας του ιαματικού φυσικού πόρου, καθώς και του κόστους προστασίας του περιβάλλοντος από τη χρήση του ιαματικού φυσικού πόρου και ii) τη βιωσιμότητα του έργου.

5. Τα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά του ιαματικού φυσικού πόρου, τόσο στα σημεία διανομής, όσο και στα σημεία χρήσης, πρέπει να είναι τα ίδια με τα

φυσικοχημικά χαρακτηριστικά αυτού, όπως αναφέρονται στην κοινή απόφαση του άρθρου 3 παρ. 1 του παρόντος νόμου.

6.α) Επιβάλλεται τέλος υπέρ Δήμων και Κοινοτήτων στα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και στα Κέντρα Θερμα-λισμού για κάθε χρήση αναγνωρισμένου ιαματικού φυσικού πόρου, το οποίο καθορίζεται σε ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) επί του βασικού αντίτιμου. Ως βασικό αντίτιμο για τον προσδιορισμό του τέλους αυτού θεωρείται το ελάχιστο ποσό που καταβάλλει ο καταναλωτής για τη βασική χρήση του αναγνωρισμένου ιαματικού φυσικού πόρου, χωρίς πρόσθετες παροχές, εγκαταστάσεις ή εξοπλισμό. Το βασικό αντίτιμο καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, με βάση την αρχή της διασφάλισης του ελάχιστου κόστους, στο αυτό ύψος για όλα τα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και τα Κέντρα Θερμαλισμού της ίδιας Περιφέρειας και για όλα τα είδη χρήσης του ιαματικού φυσικού πόρου. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος το βασικό αντίτιμο δεν μπορεί να καθοριστεί κατώτερο του ελάχιστου εισιτηρίου που εισπράττουν τα υδροθεραπευτήρια και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ιαματικού τουρισμού που λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού, ούτε ανώτερο του αντίστοιχου ανώτατου εισιτηρίου.

β) Το τέλος καταβάλλεται κατ' έτος, εντός είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από τη λήξη του οικονομικού έτους, στην αρμόδια για τη δήλωση του εισοδήματος του υπόχρεου Κέντρου Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία. Η Δ.Ο.Υ. αποδίδει το ποσό αυτό στο Δήμο ή στην Κοινότητα στη διοικητική περιφέρεια της οποίας είναι εγκατεστημένο το υπόχρεο Κέντρο μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την είσπραξη του. Ο αρμόδιος Δήμος ή Κοινότητα οφείλουν να δαπανούν κατ' έτος το ήμισυ του εισπραττόμενου ποσού για την εκτέλεση έργων βελτίωσης της ευρύτερης περιοχής.

γ) Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ανωτέρω ποσοστό.

ΑΡΘΡΟΝ-8

Χρήση ιαματικών φυσικών πόρων για θερμαλιστικούς σκοπούς

1. Επιτρέπεται η χρήση ιαματικών φυσικών πόρων για θερμαλιστικούς σκοπούς

μετά από άδεια. Η μείξη ιαματικού φυσικού πόρου με κοινό ή θαλασσινό νερό για παροχή υπηρεσιών Θερμαλισμού επιτρέπεται μόνον αν προβλέπεται ρητά στην άδεια.

2. Η διαδικασία έκδοσης της άδειας της προηγούμενης παραγράφου καθορίζεται με την κοινή υπουργική απόφαση της παραγράφου 1 του άρθρου 12 του παρόντος νόμου. Κριτήρια για τη χορήγηση της άδειας είναι, ιδίως, η επάρκεια του ιαματικού φυσικού πόρου, τόσο για ιαματική όσο και για θερμαλιστική χρήση, η συμβατότητα της θερμαλιστικής χρήσης με τις λοιπές ιαματικές χρήσεις, το κοινωνικοοικονομικό όφελος για την περιοχή, ο αποκλεισμός οποιασδήποτε οχλούσας ή ρυπαίνουσας δραστηριότητας που τυχόν προέρχεται από τις θερμαλιστικές χρήσεις, η συμβατότητα με τα αναπτυξιακά προγράμματα και τις χρήσεις γης στην περιοχή, καθώς και το ύψος της σκοπούμενης επένδυσης.

3. Η ιαματική χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων προηγείται της θερμαλιστικής.

ΑΡΘΡΟΝ-9

Διάρθρωση υπηρεσιών

1. Στο Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης συστήνεται Διεύθυνση Ιαματικού Τουρισμού. Η εσωτερική διάρθρωση της Διεύθυνσης και η κατανομή των αρμοδιοτήτων που απορρέουν από τον παρόντα νόμο στα επί μέρους τμήματα αυτής καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 20 του ν. 2503/1997.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 2503/1997, συστήνονται σε κάθε Διοικητική Περιφέρεια της χώρας Διεύθυνση ή Τμήμα Ιαματικών Πόρων ανάλογα με τις επί μέρους ανάγκες. Με το ίδιο διάταγμα καθορίζεται η εσωτερική διάρθρωση των υπηρεσιών αυτών και κατανέμονται οι αρμοδιότητες που απορρέουν από τον παρόντα νόμο.

3. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του παρόντος νόμου αρμόδια κατά τόπο αρμόδια Περιφέρεια είναι εκείνη στα διοικητικά όρια της οποίας βρίσκεται ο ιαματικός φυσικός πόρος. Σε περίπτωση που η περιοχή προστασίας του ιαματικού φυσικού πόρου εμπίπτει στα διοικητικά όρια δύο ή περισσότερων Περιφερειών, αρμόδια ορίζεται μια Περιφέρεια από αυτές, με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, μετά από γνώμη των Γενικών Γραμματέων αυτών.

4. Οι οργανισμοί κοινής ωφελείας, οι αστυνομικές, λιμενικές και λοιπές αρχές, καθώς και οι δήμοι και οι κοινότητες οφείλουν να παρέχουν τη συνδρομή τους στις ανωτέρω Υπηρεσίες του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και της Περιφέρειας κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και να εκτελούν, κατά το μέτρο ευθύνης τους, τα αναγκαία έργα για την αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων και την ανάπτυξη του Θερμαλισμού .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-Δ

ΑΡΘΡΟΝ-10

Προστασία ιαματικών πηγών και ιαματικών φυσικών πόρων

1. Η προστασία της ποσότητας και της ποιότητας των αναγνωρισμένων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, ιαματικών πηγών και ιαματικών φυσικών πόρων αποτελεί ευθύνη της πολιτείας και υποχρέωση των πολιτών.

2. Κάθε ιαματική πηγή αποτελεί μοναδική εμφάνιση σύμφωνα με την ταυτοποίηση της, που λαμβάνει χώρα κατά την αναγνώριση της με την απόφαση του άρθρου 3 παρ. 1 του παρόντος νόμου. Με την ίδια απόφαση ορίζονται περιοχές και ζώνες προστασίας της ιαματικής πηγής και εξειδικεύονται τα μέτρα που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία της.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου του άρθρου 5 και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται, σύμφωνα με τα επιστημονικά παραδεκτά:

α) οι κανόνες και τα κριτήρια ορισμού των περιοχών προστασίας της ιαματικής πηγής και της διαίρεσης αυτών σε ζώνες προστασίας,

β) τα ενδεικνύομενα μέτρα προστασίας και οι περιορισμοί μέσα στα όρια κάθε περιοχής ή και ζώνης, καθώς και ο προσδιορισμός των μη συμβατών ή συμβατών υπό όρους δραστηριοτήτων,

γ) η διαδικασία και τα αρμόδια όργανα ελέγχου της εφαρμογής των μέτρων προστασίας και διαπίστωσης παραβάσεων,

δ) οι επιβαλλόμενες για κάθε παράβαση διοικητικές κυρώσεις, τα αρμόδια για την επιβολή των κυρώσεων αυτών όργανα,

ε) η διαδικασία υποβολής ένστασης κατά των πράξεων αυτών, η διαδικασία και τα αρμόδια όργανα για την εκδίκαση των ενστάσεων,

στ) η διαδικασία και τα αρμόδια όργανα για τη χορήγηση άδειας για τη διενέργεια συμβατών υπό όρους δραστηριοτήτων εντός των περιοχών και ζωνών προστασίας,

ζ) η διαδικασία υποβολής αίτησης θεραπείας κατά ρητής ή σιωπηρής απόρριψης της αίτησης χορήγησης άδειας,

η) η διαδικασία και τα αρμόδια όργανα για την εξέταση της αίτησης θεραπείας και

θ) κάθε άλλη λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

4. Προκειμένης της διενέργειας οποιασδήποτε δραστηριότητας μέσα στα όρια ή σε επαφή με την περιοχή προστασίας ιαματικής πηγής, όπως επέκτασης σχεδίων πόλεων, δημιουργίας ζωνών οικιστικού ελέγχου, εξωιαματικών χρήσεων νερού, χωροθέτησης γεωργικών, κτηνοτροφικών, λατομικών, βιομηχανικών, βιοτεχνικών και τουριστικών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων, απαιτείται σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής της παραγράφου 6 του παρόντος, σχετικά με τη συμβατότητα των επιχειρούμενων παρεμβάσεων και δραστηριοτήτων, με στόχο τη διατήρηση της ποιότητας και ποσότητας των ιαματικών φυσικών πόρων και πηγών. Όπου προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις γνωμοδότηση ή άδεια του Ε.Ο.Τ. για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων αυτών, στο εξής, επιφυλασσομένων των διατάξεων της Υ.Α. 34510/7766/26.1.1999 (ΦΕΚ35 Β 71999), απαιτείται σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής αυτής.

5. Ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης, μετά από εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας, επιβάλλει σε υφιστάμενα ή σε νέα έργα και δραστηριότητες τους περιορισμούς και τα μέτρα που κρίνονται κατά περίπτωση αναγκαία και πρόσφορα προς αποτροπή σοβαρώς πιθανολογούμενου άμεσου κινδύνου για τους ιαματικούς φυσικούς πόρους. Καθένας που έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει την ανάκληση της πράξης επιβολής περιοριστικών μέτρων. Η αίτηση ανάκλησης κατατίθεται στο Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης εντός είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της πράξης. Ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης δύναται, εντός εξήντα (60) ημερών από την κατάθεση της αίτησης, να επανεξετάσει την υπόθεση και να άρει ή να τροποποιήσει τους περιορισμούς και τα μέτρα που έχουν επιβληθεί.

6. Συνιστάται "Επιτροπή Προστασίας Ιαματικών Φυσικών Πόρων και Ιαματικών Πηγών", που αποτελείται από τον Διευθυντή Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου

Τουριστικής Ανάπτυξης, έναν καθηγητή Υδρογεωλογίας, έναν εκπρόσωπο του Ι.Γ.Μ.Ε., έναν εκπρόσωπο του Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., έναν εκπρόσωπο του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, έναν υπάλληλο της Διεύθυνσης ή του Τμήματος Ιαματικών Πόρων και έναν υπάλληλο της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας της Περιφέρειας, στη δικαιοδοσία της οποίας υπάγεται κάθε φορά το υπό εξέταση θέμα. Η συγκρότηση της Επιτροπής γίνεται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης. Η Επιτροπή γνωμοδοτεί για κάθε θέμα σχετικό με την προστασία των ιαματικών φυσικών πόρων και των ιαματικών πηγών που της ανατίθεται από την Διεύθυνση Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η γνώμη υπέρ της οποίας ψήφισε ο Πρόεδρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-Ε

ΑΔΕΙΕΣ-ΑΡΜΟΔΙΑ ΟΡΓΑΝΑ

ΑΡΘΡΟΝ-11

Καθορισμός χρήσεων και έργων αξιοποίησης ιαματικών φυσικών πόρων και παροχής υπηρεσιών θερμαλισμού για τις οποίες απαιτείται άδεια

1. Πριν από κάθε πράξη αξιοποίησης ιαματικού φυσικού πόρου ή παροχής υπηρεσιών θερμαλισμού ή συνδυασμού των δραστηριοτήτων αυτών απαιτείται έκδοση άδειας χρήσης του ιαματικού φυσικού πόρου και άδεια εκτέλεσης έργων αξιοποίησης αυτού. Οι άδειες αυτές μπορεί να είναι ενιαίες.

2. Οι κυριότερες χρήσεις ιαματικών φυσικών πόρων και παροχής υπηρεσιών θερμαλισμού για τις οποίες απαιτείται άδεια αναφέρονται στα Παραρτήματα I και II του παρόντος νόμου.

3. Τα έργα αξιοποίησης ιαματικών φυσικών πόρων για τα οποία απαιτείται η έκδοση άδειας περιγράφονται στα Παραρτήματα III και IV του παρόντος νόμου.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, επιτρέπεται να συμπληρώνονται ή να τροποποιούνται τα Παραρτήματα του παρόντος νόμου.

ΑΡΘΡΟΝ-12

Άδειες

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι όροι, η διαδικασία και οι αναγκαίες λεπτομέρειες για τη χορήγηση άδειας χρήσης αναγνωρισμένου ιαματικού φυσικού πόρου, άδειας εκτέλεσης έργων αξιοποίησης του και άδειας ίδρυσης Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρων θερμαλισμού. Ειδικότερα, καθορίζονται τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του ιαματικού φυσικού πόρου που υποχρεούται να καταγράφει ο παραχωρησιούχος, η συχνότητα και η μέθοδος καταγραφής αυτών, οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η αποθήκευση και διανομή του ιαματικού φυσικού πόρου και η μέθοδος ελέγχου της τήρησης αυτών, οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η μείξη ιαματικού φυσικού πόρου με κοινό ή θαλασσίνο νερό για παροχή υπηρεσιών θερμαλισμού, ο τύπος και το ελάχιστο περιεχόμενο των αδειών, η διάρκεια αυτών, η οποία, προκειμένου περί της άδειας χρήσης, δεν μπορεί να είναι μικρότερη της δεκαετίας, τα απαιτούμενα για την έκδοση τους δικαιολογητικά, μεταξύ των οποίων και οικονομοτεχνική μελέτη, η διαδικασία έκδοσης των αδειών, τα στοιχεία που συνεκτιμώνται από την αρμόδια προς τούτο υπηρεσία για τη χορήγηση της άδειας, οι όροι υπό τους οποίους δυνατόν να τελεί η άδεια, η διαδικασία και τα αρμόδια όργανα ελέγχου της εφαρμογής των όρων, οι συνέπειες παράβασης αυτών, στις οποίες δυνατόν να περιλαμβάνεται και η αφαίρεση της άδειας, η μέθοδος ελέγχου των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων Θερμαλισμού ως προς τη διατήρηση της ποιότητας και της ποσότητας του ιαματικού φυσικού πόρου του οποίου γίνεται χρήση, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

2. Η εκτέλεση έργων για τα οποία απαιτείται άδεια χωρίς την προηγούμενη έκδοση αυτής ή καθ' υπέρβαση των όρων της άδειας που έχει εκδοθεί, πλην των κυρώσεων που προβλέπονται από άλλες διατάξεις, συνεπάγεται και την αναστολή λειτουργίας του Κέντρου Ιαματικού Τουρισμού ή του Κέντρου Θερμαλισμού στο οποίο διαπιστώθηκε η παράβαση. Με την απόφαση της προηγούμενης παραγράφου ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία υπό τις οποίες είναι δυνατόν να εγκριθούν τα έργα αυτά και να επαναλειτουργήσει το Κέντρο.

ΑΡΘΡΟΝ-13

Αρμόδια όργανα

1. Οι άδειες χρήσης ιαματικών φυσικών πόρων και εκτέλεσης έργων αξιοποίησης αυτών, καθώς και οι άδειες ίδρυσης Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρων Θερμαλισμού εκδίδονται από τη Διεύθυνση Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης μετά γνώμη της αρμόδιας Διεύθυνσης ή Τμήματος Ιαματικών Πόρων και της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας της αρμόδιας Περιφέρειας. Περί της έκδοσης αυτών γίνεται σχετική καταχώριση στο γενικό και στο περιφερειακό μητρώο ιαματικών φυσικών πόρων και ιαματικών πηγών. Για την έκδοση αυτών απαιτείται η υποβολή αίτησης. Η αίτηση και όλα τα απαραίτητα στοιχεία και δικαιολογητικά υποβάλλονται στην κατά τα ανωτέρω αρμόδια για τη χορήγηση των αδειών Υπηρεσία.

2. Ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης δύναται, μετά από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης της Περιφέρειας και γνώμη της Επιτροπής της παραγράφου 6 του άρθρου 10, να επιβάλει περιορισμούς στη χρήση ιαματικών φυσικών πόρων και στην εκτέλεση έργων αξιοποίησης αυτών, καθώς και την αναστολή εκδοθεισών ήδη αδειών, εάν αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία τους και τη διατήρηση της ταυτότητάς τους, ιδίως δε λόγω σημαντικής μείωσης της παροχής των ιαματικών φυσικών πόρων ή σημαντικής αλλαγής των φυσικών ή χημικών τους χαρακτηριστικών.

ΑΡΘΡΟΝ-14

Παρακολούθηση και έλεγχος εφαρμογής των αδειών

1. Ο έλεγχος τήρησης των όρων των αδειών που εκδίδονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ανήκει στη Διεύθυνση ή Τμήμα Ιαματικών Πόρων της Περιφέρειας, οι οποίες επικουρούνται από τις αντίστοιχες Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας, εντός των πλαισίων της καθ' ύλην αρμοδιότητας αυτών, καθώς και από την Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος και το Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας.

2. Οι κάτοχοι αδειών είναι υπεύθυνοι για την τήρηση των σχετικών όρων.

3. Κάθε Κέντρο Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρο Θερμαλισμού απαιτείται να πληροί καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του τους όρους υπό τους οποίους τελούν οι χορηγηθείσες για την ίδρυση και τη λειτουργία του άδειες, καθώς και τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας των καταναλωτών και του προσωπικού. Η Διεύθυνση ή το Τμήμα Ιαματικών Πόρων της οικείας Περιφέρειας χορηγεί "Πιστοποιητικό Καλής Λειτουργίας" των ανωτέρω Κέντρων, ετήσιας ισχύος. Το πιστοποιητικό καλής λειτουργίας αποτελεί προϋπόθεση για τη νόμιμη λειτουργία αυτών. Περί της εκδόσεως αυτού γίνεται σχετική καταχώρηση στο μητρώο τουριστικών επιχειρήσεων.

ΑΡΘΡΟΝ-15

Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρα Θερμαλισμού

1. Η αξιοποίηση και χρήση των αναγνωρισμένων ιαματικών φυσικών πόρων, καθώς και η παροχή υπηρεσιών Θερμαλισμού γίνεται σε Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και σε Κέντρα Θερμαλισμού που διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό για την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στα Παραρτήματα I, II, III και IV, ανάλογα με τη φύση και τα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά των πόρων.

2. Σε κάθε Κέντρο Ιαματικού Τουρισμού και σε κάθε Κέντρο Θερμαλισμού πρέπει να υπηρετούν ένας ή περισσότεροι γιατροί, οι οποίοι έχουν εξασκήσει το επάγγελμα του γιατρού τουλάχιστον επί τριετία. Οι ανωτέρω πρέπει, επίσης, να έχουν καλή γνώση μιας των γλωσσών αγγλικής, γαλλικής, γερμανικής, που αποδεικνύεται σύμφωνα με το π.δ. 50/2001 (ΦΕΚ 39 Α'). Ο αριθμός και η ειδικότητα των γιατρών προσδιορίζεται με τη σύμβαση παραχώρησης, ανάλογα με τη δυναμικότητα του Κέντρου και τις ενδείξεις του ιαματικού φυσικού πόρου.

Κάθε καταναλωτής Κέντρου Ιαματικού Τουρισμού που προτίθεται να κάνει χρήση ιαματικού φυσικού πόρου υποχρεούται να επισκεφθεί το γιατρό του Κέντρου, ο οποίος του χορηγεί γραπτή άδεια με σχετική σημείωση στο ατομικό του δελτίο. Σε περίπτωση αρνήσεως του, ο διευθυντής του Κέντρου του απαγορεύει τη χρήση. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που εκδίδεται μετά από εισήγηση της Διεύθυνσης Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι δυνατόν να τροποποιούνται τα προσόντα των γιατρών που προσλαμβάνονται στα ανωτέρω Κέντρα. Δαπάνες ειδίκευσης των

γιατρών στη χρήση ιαματικών φυσικών πόρων και στην υδρολογία σε αναγνωρισμένες σχολές του εξωτερικού ή σε διεθνούς φήμης λουτροπόλεις εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρα Θερμαλισμού ή του υποκειμένου σε φορολόγηση για τα πραγματοποιούμενα στα Κέντρα αυτά εισοδήματα.

3. Εφόσον ολοκληρωθούν τα έργα κατασκευής και εξοπλισμού των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων Θερμαλισμού, επιτροπή υπαλλήλων της κατά τόπο αρμόδιας Περιφέρειας, που συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα αυτής, προβαίνει σε έλεγχο αυτών προκειμένου να χορηγηθεί το ειδικό σήμα λειτουργίας από την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης. Στην επιτροπή αυτή μετέχει και υπάλληλος της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας.

4. Τα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και τα Κέντρα Θερμαλισμού αποτελούν εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, υπό την προϋπόθεση ότι σε αυτά γίνεται χρήση αναγνωρισμένου ιαματικού φυσικού πόρου. Σε περίπτωση που τα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού και τα Κέντρα Θερμαλισμού υποστηρίζονται από τουριστικά καταλύματα, που βρίσκονται σε κτιριακή σύνδεση με αυτά και έχουν αντίστοιχη σε κλίνες δυναμικότητα, θεωρούνται και τα τουριστικά αυτά καταλύματα ως εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής.

5. Επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Αποκατάστασης Υγείας στα Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν εκάστοτε την ίδρυση και τη λειτουργία τους. Επίσης, επιτρέπεται η μακροχρόνια μίσθωση των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων Θερμαλισμού, με τις υποστηρικτικές αυτών εγκαταστάσεις, για διάρκεια μέχρι ενενήντα εννέα (99) χρόνια, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 610 του Α.Κ.. Η ανωτέρω σύμβαση απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος ή δικαίωμα Δημοσίου ή τρίτων. Τα δικαιώματα και οι αμοιβές συμβολαιογράφων, δικηγόρων, δικαστικών επιμελητών και υποθηκοφυλάκων για τη σύμβαση και κάθε άλλη προς πραγμάτωση αυτής πράξη, περιορίζονται στο 10% αυτών.

6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εγκρίνεται ο Γενικός Κανονισμός Λειτουργίας των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων Θερμαλισμού. Με τον Γενικό Κανονισμό ορίζονται οι όροι λειτουργίας αυτών, οι ελάχιστες προσφερόμενες υπηρεσίες, η διαδικασία, οι

προϋποθέσεις και τα αρμόδια όργανα διαπίστωσης της καλής λειτουργίας των Κέντρων αυτών για τη χορήγηση του πιστοποιητικού καλής λειτουργίας του άρθρου 14 παρ. 3, οι ειδικότητες, τα προσόντα και ο ελάχιστος αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού, οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα αυτών, οι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων και των λουσμένων, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κανονισμού Ακτινοπροστασίας (ΥΑ 1014/94, ΦΕΚ 216 Β', 6.3.2001), όπως κάθε φορά ισχύει, το ελάχιστο περιεχόμενο του ατομικού δελτίου του καταναλωτή, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια αναγκαία για την εύρυθμη και την κατά τον προορισμό τους λειτουργία των ως άνω Κέντρων. Κάθε Κέντρο Ιαματικού Τουρισμού και Κέντρο Θερμαλισμού οφείλει να καταρτίσει εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας, με τον οποίο ορίζονται οι ειδικότεροι όροι οργάνωσης και λειτουργίας του. Ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας γνωστοποιείται στην αρμόδια Διεύθυνση ή Τμήμα της οικείας Περιφέρειας με την υποβολή ακριβούς αντιγράφου πριν την έναρξη λειτουργίας του Κέντρου.

7. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται οι προδιαγραφές των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων Θερμαλισμού, οι κατηγορίες αυτών, τα τεχνικά χαρακτηριστικά που πρέπει να πληρούν, οι υγειονομικοί όροι και ο εξοπλισμός που πρέπει να διαθέτουν για την επίτευξη των σκοπών του παρόντος νόμου.

8. Στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών ιαματικού τουρισμού, στα υδροθεραπευτήρια, καθώς και στις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών Θερμαλισμού, που λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, παρέχεται προθεσμία τριών (3) ετών από τη δημοσίευση των αποφάσεων των παραγράφων 6 και 7 του παρόντος να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις των αποφάσεων αυτών. Η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας έχει ως συνέπεια την αφαίρεση της άδειας λειτουργίας και τη σφράγιση των εγκαταστάσεων. Η συμμόρφωση βεβαιώνεται με έγγραφο της Διεύθυνσης Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης εντός έξι (6) μηνών από την εκπνοή της προθεσμίας.

9. Η προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να παραταθεί, για μία μόνο φορά και για μία το πολύ διετία, με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης.

ΑΡΘΡΟΝ-16

Σήμα ποιότητας - Θερμαλιστικά Πάρκα

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία πιστοποίησης των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων Θερμαλισμού και χορήγησης σήματος ποιότητας.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία αναγνώρισης ευρύτερων περιοχών ως θερμαλιστικών πάρκων, οι όροι προστασίας και διαχείρισης αυτών και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την ανάπτυξη τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-ΣΤ

ΚΥΡΩΣΕΙΣ

ΑΡΘΡΟΝ-17

Αρμόδια Όργανα - Διαδικασία

1. Σε οποιονδήποτε εκτελεί έργα εντός της περιοχής προστασίας ιαματικής πηγής χωρίς την απαιτούμενη άδεια ή κατά παράβαση αυτής ή επιφέρει κατά οποιονδήποτε τρόπο βλάβη σε ιαματικούς φυσικούς πόρους, καθώς επίσης και σε οποιονδήποτε κάνει χρήση ιαματικών φυσικών πόρων ή προσφέρει υπηρεσίες Θερμαλισμού χωρίς την απαιτούμενη άδεια ή κατά παράβαση των όρων αυτής, ανεξάρτητα από την αστική ή ποινική ευθύνη, επιβάλλεται ως διοικητική κύρωση πρόστιμο από έξι χιλιάδες (6.000) έως τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης, την υποτροπή και τη βλάβη που προκλήθηκε στην ιαματική πηγή, στο Δημόσιο, σε τρίτους ή στον τουρισμό γενικότερα. Το πρόστιμο επιβάλλεται με αιτιολογημένη πράξη του Γενικού Διευθυντή της οικείας Περιφέρειας, μετά από πρόταση του προϊστάμενου της αρμόδιας Διεύθυνσης αυτής. Κατά της πράξης επιβολής προστίμου επιτρέπεται ένσταση εντός είκοσι (20) ημερών από την

κοινοποίηση της ενώπιον του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, ο οποίος αποφασίζει επ' αυτής εντός εξήντα (60) ημερών από την κατάθεση της. Η ένσταση τεκμαίρεται ότι έχει απορριφθεί, εάν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη.

2. Σε περίπτωση παραβάσεως καθ' υποτροπή ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης μπορεί να αφαιρέσει την άδεια που έχει χορηγηθεί κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου, για χρονικό διάστημα μέχρι ενός (1) έτους.

Δεν αποκλείεται η οριστική αφαίρεση της άδειας χρήσης και του ειδικού σήματος λειτουργίας κατ' εφαρμογή όρων της σύμβασης. Ως υποτροπή νοείται η τέλεση νέας παράβασης μέσα σε (ένα) 1 έτος από την τέλεση της προηγούμενης.

3. Πριν από την επιβολή του προστίμου, οι παραβάτες καλούνται να εκθέσουν τις απόψεις τους εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την επίδοση της κλήσης.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Οικονομίας και Οικονομικών, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να αναπροσαρμόζονται τα κατώτερα και τα ανώτατα όρια των διοικητικών προστίμων που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο με κριτήριο την μεταβολή των οικονομικών συνθηκών.

ΑΡΘΡΟΝ-18

Χρήση των όρων "ιαματικός", "θερμαλιστικός" και λοιπών συναφών όρων

1. Οι όροι "ιαματικός", "θερμαλιστικός", τα παράγωγα αυτών και οι αντίστοιχοι ξενικοί όροι, όπως π.χ. therma- lism, s.p.a., spa, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τον προσδιορισμό φυσικών πόρων, εγκαταστάσεων και υπηρεσιών που πληρούν τους όρους του παρόντος νόμου.

2. Σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που παραβιάζουν τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλεται, με αιτιολογημένη απόφαση του Γενικού Διευθυντή της οικείας Περιφέρειας, μετά από πρόταση του αρμόδιου Διευθυντή αυτής, ως διοικητική κύρωση, πρόστιμο από τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης. Οι διατάξεις των δύο τελευταίων εδαφίων της παρ. 1 και των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 17 εφαρμόζονται και στην προκειμένη περίπτωση.

3. Οι κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται και στην περίπτωση κατά την οποία η διαφήμιση των Κέντρων Ιαματικού Τουρισμού και των Κέντρων

θερμαλισμού γίνεται κατά τρόπο παραπλανητικό ή κατά τρόπο που δημιουργεί σύγχυση ως προς τα ειδικότερα χαρακτηριστικά του φυσικού πόρου του οποίου γίνεται χρήση, καθώς επίσης και επί παραβάσεως του Γενικού Κανονισμού Λειτουργίας αυτών. Οι ως άνω διατάξεις του άρθρου 17 εφαρμόζονται και στην προκειμένη περίπτωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ-Ζ

ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΑΡΘΡΟΝ-19

Αναγκαστική απαλλοτρίωση

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Οικονομίας και Οικονομικών κηρύσσεται για λόγους δημόσιας ωφέλειας η αναγκαστική απαλλοτρίωση εδαφικής έκτασης, η οποία κρίνεται αναγκαία για την αξιοποίηση ιαματικού φυσικού πόρου, νομίμως αναγνωρισμένου. Η απαλλοτρίωση κηρύσσεται υπέρ του Δημοσίου και με δαπάνες του παραχωρησιούχου. Για τη διαδικασία της απαλλοτρίωσης εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων, όπως κάθε φορά ισχύει.

ΑΡΘΡΟΝ-20

Ανακηρυγμένες κατά το προϊσχύσαν δίκαιο ιαματικές πηγές

1. Εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, οι ανακηρυγμένες ιαματικές πηγές που παρατίθενται στο παράρτημα V, καταχωρούνται με επιμέλεια της Διεύθυνσης Ιαματικού Τουρισμού του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης στο γενικό, καθώς και στο αντίστοιχο περιφερειακό μητρώο ιαματικών φυσικών πόρων και ιαματικών πηγών.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Τουριστικής Ανάπτυξης και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εκδίδεται με επιμέλεια της ανωτέρω Υπηρεσίας εντός δύο (2) ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, καθορίζονται, προκειμένου περί των ιαματικών πηγών

της παραγράφου 1, τα στοιχεία των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, καθώς και οι περιοχές και ζώνες προστασίας τους και εξειδικεύονται τα μέτρα που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία αυτών. Για την έκδοση της απόφασης αυτής απαιτείται σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου του άρθρου 5, κατόπιν υποβολής σε αυτό εμπεριστατωμένης έκθεσης της υφιστάμενης κατάστασης και υδρογεωλογικής έκθεσης, στην οποία αναφέρονται τουλάχιστον οι υδρογεωλογικές συνθήκες της ευρύτερης περιοχής εμφάνισης του ιαματικού φυσικού πόρου, τα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά αυτού, το βάθος του υδροφόρου και οι πιθανές πηγές ρύπανσης αυτού.

3. Η προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να παραταθεί, με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, μία φορά και για μία διετία το πολύ.

4. Οι δαπάνες εκπόνησης των ως άνω εκθέσεων βαρύνουν τον Κρατικό Προϋπολογισμό και εισπράττονται από τον παραχωρησιούχο της πηγής, σύμφωνα με τις διατάξεις περί είσπραξης δημοσίων εσόδων.

5. Προκειμένου περί των ιαματικών πηγών της παραγράφου 1 και μέχρι την εκπνοή της προθεσμίας της παραγράφου 2 του παρόντος ή της τυχόν παράτασης αυτής, ως περιοχή προστασίας νοείται περιοχή με κέντρο την ιαματική πηγή και ακτίνα χιλίων (1.000) μέτρων.

6. Εμπράγματα δικαιώματα που έχουν κτηθεί επί των ιαματικών πηγών της παραγράφου 1 και των πέριξ αυτών εκτάσεων μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου δεν θίγονται.

ΑΡΘΡΟΝ-21

Κατάργηση διάκρισης ιαματικών πηγών σε τοπικής και τουριστικής σημασίας

1. Η διάκριση των ιαματικών πηγών σε τοπικής και τουριστικής σημασίας καταργείται. Οι συμβάσεις παραχώρησης ιαματικών πηγών, που κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου είχαν ανακηρυχθεί και χαρακτηριστεί ως τοπικής σημασίας κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4086/1960, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι τη λήξη του συμβατικού χρόνου, το δε Ελληνικό Δημόσιο εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης υπεισέρχεται στη θέση του Ε.Ο.Τ., όσον αφορά στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη σύμβαση. Μετά τη λήξη ή τη λύση της σύμβασης με οποιονδήποτε τρόπο, οι ιαματικές πηγές

περιέρχονται στη διοίκηση και διαχείριση του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης. Με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, που εκδίδεται μετά από πρόταση της οικείας Περιφέρειας, οι πηγές αυτές μπορούν να παραχωρηθούν για αξιοποίηση και εκμετάλλευση είτε στους Ο.Τ.Α. χωρίς διαγωνισμό είτε σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου κατόπιν διαγωνισμού.

2. Οι ιαματικές πηγές που κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου είχαν ανακηρυχθεί και χαρακτηριστεί ως τουριστικής σημασίας κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4086/1960 και των οποίων η διοίκηση και διαχείριση περιήλθε στην ανώνυμη εταιρεία "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε." δυνάμει του ν. 2636/1998 (ΦΕΚ 198 Α') και του ν. 2837/2000 (ΦΕΚ 178 Α'), παραμένουν στη διοίκηση και διαχείριση αυτής, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις των νόμων αυτών, όπως κάθε φορά ισχύουν. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου.

ΑΡΘΡΟΝ-22

Έγκριση περιβαλλοντικών όρων

1. Για την έγκριση περιβαλλοντικών όρων εφαρμογή έχει ο ν. 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το ν. 3010/2002 και οι κανονιστικές διατάξεις που εκδίδονται σε εκτέλεση των νόμων αυτών.

2. Στο τέλος της περίπτωσης στ' της παραγράφου β του άρθρου 4 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α'), προστίθεται εδάφιο ως εξής:

"Ομοίως δεν απαιτείται προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση στις περιοχές και ζώνες προστασίας ιαματικών πηγών που έχουν καθοριστεί κατά τη διαδικασία του νόμου "Ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού και του θερμαλισμού"."

ΑΡΘΡΟΝ-23

Παραρτήματα

Προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος νόμου τα Παραρτήματα I, II, III, IV και V.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

1. Υδροθεραπεία με χρήση ιαματικών φυσικών πόρων
 - 1.1. σε ατομικούς λουτήρες
 - 1.2. σε λουτήρες ειδικών θεραπειών
 - 1.3. σε κοινόχρηστες δεξαμενές (πισίνες).
2. Ποσιθεραπεία, αγωγή με πόση ορισμένης ποσότητας ιαματικού νερού
 - 2.1 στον τόπο εμφάνισης ή άντλησης του ιαματικού πόρου
 - 2.2. με εμφιαλωμένο ιαματικό πόρο.
3. Βιομηχανική χρήση. εμφιάλωση ιαματικού νερού για χρήση εκτός του τόπου εμφάνισης ή παραγωγής του.
4. Εισπνοθεραπεία, αγωγή με εισπνοή ή διοχέτευση στην αναπνευστική κοιλότητα ιαματικών φυσικών ατμών
 - 4.1 με μεμονωμένες συσκευές εισπνοής ατμών
 - 4.2 με πεπιεσμένο αέριο
 - 4.3 με άμεσο ψεκασμό στη φαρυγγική κοιλότητα
 - 4.4 σε αίθουσες ομαδικών θεραπειών
 - 4.5 σε φυσικές κοιλότητες (σπήλαια - σπηλαιοθεραπεία).
5. Ρινοπλύσεις.
6. Πηλοθεραπεία, αγωγή με επικάλυψη ή άμεση επαφή του σώματος ολική ή τοπική με ιαματικό φυσικό πηλό
 - 6.1. σε κοινόχρηστες δεξαμενές (πισίνες)
 - 6.2. σε ατομικούς λουτήρες
 - 6.3. σε φυσικές κοιλότητες
 - 6.4. με επάλειψη πηλού.
7. Σπηλαιοθεραπεία, αγωγή μέσω εφίδρωσης λόγω των ειδικών κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν μέσα στο σπήλαιο.
8. Κλιματοθεραπεία.

ΚΥΡΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΥ

1. Αναζωογόνηση, Ευεξία, Αισθητική
 - 1.1 σε κοινόχρηστες δεξαμενές (πισίνες)
 - 1.2 αισθητική προσώπου και σώματος
 - 1.3 με επάλειψη πηλού
 - 1.4 παρασκευή καλλυντικών ιδιοσκευασμάτων
 - 1.5 εγκαταστάσεις "Σάουνα"
 - 1.6 εγκαταστάσεις Γιαγκούτσι - υδρομασάζ
 - 1.7 εγκαταστάσεις μασάζ, σιάτσου
 - 1.8 εγκαταστάσεις με ατμόλουτρα (χαμάμ).
2. Υδροθεραπεία, αγωγή με βάση το νερό (φυσικό θερμό, μεταλλικό,θερμομεταλλικό, θαλασσινό ή μείγμα αυτών), καθώς και τα προϊόντα του, σε υγρή, στερεά ή αέρια μορφή.
 - 2.1 Σε κοινόχρηστες δεξαμενές (πισίνες)
 - 2.2 Σε ατομικούς λουτήρες.
3. Κλιματοθεραπεία.
4. Θαλασσοθεραπεία, η χρήση θαλασσινού νερού σε ατομικούς λουτήρες ή ατομικές δεξαμενές, καθώς και των προϊόντων του, οργανικών ή ανόργανων, για θεραπευτικούς ή αισθητικούς σκοπούς.
5. Αρωματοθεραπεία, αγωγή με βάση αρωματικά έλαια
6. Πηλοθεραπεία, η χρήση ιλύος πλούσιας σε ορυκτά και οργανικά συστατικά για θεραπευτικούς ή αισθητικούς σκοπούς (συνώνυμα: φανγκοθεραπεία, λασποθεραπεία).
7. Σπηλαιοθεραπεία.
8. Φυκοθεραπεία, μορφή θαλασσοθεραπείας με βάση τα φύκια.
9. Φυτοθεραπεία, θεραπευτική ή αισθητική αγωγή με χρήση χλωρίδας.
10. Εισπνοθεραπεία, εισπνοή υδρατμών εμπλουτισμένων φυσικά ή τεχνητά με αέριες ανόργανες ενώσεις που χρησιμεύει για τη θεραπεία αναπνευστικών προβλημάτων.

11. Αγωγή Κνείρ, Αγωγή με χρήση κρύου νερού.
12. Παραψινοθεραπεία, επάλειψη του σώματος με παραφινέλαια.
13. Πιεσοθεραπεία (Pressotherapy).
14. Ατμοθεραπεία (Σάουνα).
15. Αμμοθεραπεία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

III

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

1. Έργα υδροληψίας.
 - 1.1 Έργα σύλληψης ιαματικού φυσικού πόρου από υδροφόρους σημειακά ή εκτεταμένα
 - 1.2 Έργα υδρομάστευσης πηγών
 - 1.3 Έργα σύλληψης ιαματικού φυσικού πόρου από επιφανειακά σώματα νερού
 - 1.4 Έργα απόληψης πηλού
 - 1.5 Έργα απόληψης αερίου
 - 1.6 Έργα άντλησης ιαματικού πόρου.
2. Έργα μεταφοράς ιαματικού φυσικού πόρου.
 - 2.1 Αγωγοί μεταφοράς ιαματικού φυσικού πόρου από το σημείο σύλληψης του σε συγκεκριμένο σημείο διανομής ή Χρήσης.
3. Δίκτυα.
 - 3.1 Δίκτυα διανομής
 - 3.2 Δίκτυα μεταφοράς.
4. Έργα ρύθμισης - αποθήκευσης
 - 4.1 Έργα ρύθμισης ιαματικού φυσικού πόρου
 - 4.2 Έργα αποθήκευσης ιαματικού φυσικού πόρου
 - 4.3 Έργα ρύθμισης επιφανειακών ιαματικών φυσικών πόρων.
5. Έργα ενδεχόμενης επεξεργασίας ιαματικού πόρου
6. Έργα τροφοδότησης σε περιπτώσεις
 - 6.1. Εγκαταστάσεων υδροθεραπείας
 - 6.2. Εγκαταστάσεων αναψυχής

- 6.3. Εγκαταστάσεων πηλοθεραπείας
- 6.4. Εγκαταστάσεων ποσιθεραπείας
- 6.5. Εγκαταστάσεων εμφιάλωσης.
- 7. Έργα βελτίωσης της απόδοσης υφιστάμενων έργων υδροληψίας
 - 7.1 Καθαρισμός γεωτρήσεων
 - 7.2 Αντικατάσταση φιλτροσωλήνων, αντλητικών συγκροτημάτων κ.α.
 - 7.3 Βελτίωση της απόληψης ή υδρομάστευσης ιαματικών πόρων
 - 7.4 Καθαρισμός ιαματικών πηγών.
- 8. Έργα αύξησης της ποσότητας ή και βελτίωσης της ποιότητας
 - 8.1 Έργα παραγωγής ιαματικών ρευστών, όπως γεωτρήσεις, φρέατα κ.λπ.
 - 8.2 Υδρομάστευση πηγών.
- 9. Έργα διαπίστωσης ή και παρακολούθησης (Monitoring)
 - 9.1 Ερευνητικά έργα, όπως γεωτρήσεις, φρέατα κ.λπ.
 - 9.2 Έργα για δειγματοληψίες ρευστού
 - 9.3 Πιεζομετρικές γεωτρήσεις.
- 10. Έργα μείξης αναγνωρισμένου ιαματικού φυσικού πόρου με κοινό ή θαλασσίνο νερό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

IV

ΚΕΝΤΡΑ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΑ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΥ

Οι εγκαταστάσεις στις οποίες γίνεται χρήση αναγνωρισμένων, κατά το άρθρο 3 του παρόντος νόμου, ιαματικών φυσικών πόρων, καθώς και παροχή υπηρεσιών θερμαλισμού, διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- 1) Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού με χρήση ιαματικού φυσικού πόρου:
 - α) ιαματικού νερού,
 - β) φυσικού πηλού,
 - γ) αερίων ατμών,
 - δ) φυσικής θερμότητας σε σπήλαια.
- 2) Κέντρα - Θερμαλισμού
 - A. Με χρήση:
 - α) αναγνωρισμένου φυσικού ιαματικού πόρου

- β) θαλασσινού νερού ζεστού ή κρύου
- γ) κοινού νερού ζεστού ή κρύου
- δ) τεχνητού πηλού
- ε) υδρατμών
- στ) αρωμάτων.

B. Με εφαρμογή:

- α) μασάζ
- β) κινησιοθεραπείας
- γ) μηχανοθεραπείας
- δ) ακτινοθεραπείας
- ε) φωτοθεραπείας
- στ) θερμοθεραπείας
- ζ) ηλεκτροθεραπείας
- η) αεροθεραπείας
- θ) solarium.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

V

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΑΝΑΚΗΡΥΓΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΪΣΧΥΣΑΝ ΔΙΚΑΙΟ

1. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

1. Ι.Π. ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΗΣ

2. Ι.Π. ΨΑΡΟΘΕΡΜΩΝ

ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

1. Ι.Π. ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

2. Ι.Π. ΚΡΗΝΙΔΩΝ

ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

1 Ι.Π. ΓΕΝΗΣΑΙΑΣ (ΠΟΤΑΜΙΑΣ)

2. Ι.Π. ΕΧΙΝΟΥ

ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ

1. Ι.Π. ΘΕΡΜΙΑ (ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ)
1.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
1. Ι.Π. ΘΕΡΜΗ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ (ΣΕΔΕΣ)
2. Ι.Π. ΛΑΓΚΑΔΑ
3. Ι.Π. ΝΕΑΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ
4. Ι.Π. ΣΟΥΡΩΤΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΚΙΑΚΙΣ
1. Ι.Π. ΓΙΑΝΝΕΣ
2. Ι.Π. ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ
3. ΠΗΛΟΣ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ
4.ΥΔΡΟΓΕΩΤΡΗΣΗ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ
1. Ι.Π. ΛΟΥΤΡΩΝ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ (ΑΡΙΔΑΙΑΣ)
2. Ι.Π. ΛΟΥΤΡΟΧΩΡΙΟΥ (ΠΕΤΡΑΙΑΣ)
ΝΟΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ
1.1.Π. ΝΙΓΡΙΤΑΣ
2. Ι.Π. ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
1. Ι.Π. ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ (ΔΟΥΜΠΙΑ)
2. Ι.Π. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ (ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ)
3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ 1.Ι.Π. ΑΜΜΟΥΔΑΡΑΣ
ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
1. Ι.Π. ΞΥΝΟΝΕΡΟ
2. ΑΓΡΑΠΙΔΙΩΝ-ΛΙΜΝΟΧΩΡΙΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ
1. Ι.Π. ΚΙΒΩΤΟΥ
4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ
1. Ι.Π. ΧΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

1. Ι.Π. ΑΜΑΡΑΝΤΟΥ
2. Ι.Π. ΚΑΒΑΣΙΛΩΝ ΠΥΞΑΡΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

- 1.1.Π. ΠΡΕΒΕΖΗΣ
5. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

1. Ι.Π. ΣΜΟΚΟΒΟΥ
2. Ι.Π. ΣΟΥΛΑΝΤΑ
3. Ι.Π. ΔΡΑΝΙΤΣΑΣ - ΚΑΪΤΣΑΣ

ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

1. Ι.Π. ΚΟΚΚΙΝΟ ΝΕΡΟ
6. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

1. Ι.Π. ΞΥΓΚΙΑ - ΟΡΘΩΝΙΩΝ
7. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ

1. Ι.Π. ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΟΥ
2. Ι.Π. ΑΓΡΑΠΙΔΟΚΑΜΠΙΟΥ
3. Ι.Π. ΚΟΚΚΙΝΟ ΣΤΕΦΑΝΙ
4. Ι.Π. ΚΡΕΜΑΣΤΩΝ ΒΑΛΤΟΥ
5. Ι.Π. ΛΙΤΣΕΚΙ
6. Ι.Π. ΜΟΥΡΣΤΙΑΝΟΥ
7. Ι.Π. ΣΤΑΧΤΗΣ ΠΟΡΙΑΡΗ
8. Ι.Π. ΧΕΛΟΒΑ ΜΠΙΑΝΙΩΤΗ

ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ

1. Ι.Π. ΑΡΑΧΩΒΙΤΙΚΩΝ
2. Ι.Π. ΣΕΛΙΑΝΙΤΙΚΩΝ

ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

1. Ι.Π. ΚΑΪΑΦΑ
2. Ι.Π. ΚΟΥΝΟΥΠΕΛΙΟΥ

3. Ι.Π. ΚΥΛΛΗΝΗΣ
4. Ι.Π. ΞΥΛΟΚΕΡΑΣ
5. Ι.Π. ΠΟΥΡΝΑΡΙ ΠΕΛΟΠΙΟΥ
6. Ι.Π. ΦΡΑΣΙΝΙΑΣ
8. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ
1. Ι.Π. ΑΙΔΗΨΟΥ
2. Ι.Π. ΠΑΛΤΡΩΝ
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
1. Ι.Π. ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ
2. Ι.Π. ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟΥ
3. Ι.Π. ΚΑΜΜΕΝΩΝ ΒΟΥΡΑΩΝ
4. Ι.Π. ΚΟΝΙΑΒΙΤΗ
5. Ι.Π. ΠΑΛΑΙΟΒΡΑΧΑΣ
6. Ι.Π. ΠΛΑΤΥΣΤΟΜΟΥ
7. Ι.Π. ΥΠΑΤΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΑΣ
1. Ι.Π. ΚΙΡΡΑΣ
9. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
1. Ι.Π. ΕΥΡΥΑΛΛΗΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ
2. Ι.Π. ΛΙΜΝΗΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ
3. Ι.Π. ΜΕΘΑΝΩΝ
4. Ι.Π. ΣΟΥΒΑΛΑΣ ΑΙΓΙΝΑΣ
10. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
1. Ι.Π. ΗΡΑΙΑΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ
ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
1. Ι.Π. ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ
2. Ι.Π. ΛΟΥΤΡΩΝ ΩΡΑΙΑΣ ΕΛΕΝΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

1. Ι.Π. ΒΡΩΜΟΝΕΡΙΟΥ
11. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ
 1. Ι.Π. ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ (ΛΙΣΒΟΡΙΟΥ)
 2. Ι.Π. ΕΥΘΑΛΟΥΣ
 3. Ι.Π. ΘΕΡΜΗΣ
 4. Ι.Π. ΚΟΛΠΟΥ ΓΕΡΑΣ
 5. Ι.Π. ΠΟΛΥΧΝΙΤΟΥ
 6. Ι.Π. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ
- ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ
 1. Ι.Π. ΘΕΡΜΟ ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΙΚΑΡΙΑΣ
 2. Ι.Π. ΙΚΑΡΙΑΣ
 3. Ι.Π. ΠΟΤΑΜΙΟΥ
- ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ
 1. Ι.Π. ΑΠΑΣΜΑΤΑ
12. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ
 1. Ι.Π. ΑΓ. ΦΩΚΑ ΚΩ
 2. Ι.Π. ΘΕΡΜΩΝ ΚΑΛΥΜΝΟΥ
 3. Ι.Π. ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ ΡΟΔΟΥ
 4. Ι.Π. ΜΑΝΔΡΑΚΙΟΥ ΝΙΣΥΡΟΥ
- ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
 1. Ι.Π. ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ ΜΗΛΟΥ
 2. Ι.Π. ΚΥΘΝΟΥ
13. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
 1. Ι.Π. ΠΑΝΑΣΣΟΥ
- ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ
 1. Ι.Π. ΜΕΣΑ ΧΩΡΙΟ (ΛΙΜΠΙΝΑΡΕ)
 2. Ι.Π. ΤΖΑΝΟΥΔΙΑΝΩΝ

ΑΡΘΡΟΝ-25

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει έξι (6) μήνες από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 8 Νοεμβρίου 2004

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΥΠΟΥ
www.nath.gr

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ 29/8/2008

Π. ΨΩΜΙΑΔΗΣ: «Ο ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ,

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΣ»

«Μετατρέποντας τις παραδοσιακές λουτροπόλεις μας σε εστίες πολιτισμού, τους δίνουμε μία ακόμη ευκαιρία να ξεδιπλώσουν και να αναδείξουν την τεράστια δυναμική τους. Ο ιαματικός τουρισμός, μία από τις πιο γνωστές μορφές εναλλακτικού τουρισμού που γνωρίζει εκ νέου ιδιαίτερη άνθηση, μπορεί να αποτελέσει για την Περιφέρεια του Νομού μας το όχημα που θα την οδηγήσει σε μία νέα εποχή, μια εποχή οικονομικής ευημερίας». Αυτά τόνισε ο νομάρχης Παναγιώτης Ψωμιάδης, μιλώντας σήμερα, στις 12 το μεσημέρι, στη συνέντευξη Τύπου που πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του Νομαρχιακού Συμβουλίου, για την παρουσίαση του κύκλου ενημερωτικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων με τίτλο «Νερό και Πολιτισμός 2008», που διοργανώνει το Κέντρο Πολιτισμού Θεσσαλονίκης (ΚΕΠΟΘΕ), σε συνεργασία με τους Δήμους Λαγκαδά, Νέας Απολλωνίας, Θέρμης και Σουρωτής.

Παρόντες στη συνέντευξη Τύπου ήταν ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΚΕΠΟΘΕ Βασίλης Καραμανλής, ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής του ΚΕΠΟΘΕ Ηφαιστίων Σερδάρης, ο γιατρός και πρώην γραμματέας του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας Αλέξανδρος Σταυράκης και ο Δήμαρχος Νέας Απολλωνίας Γιάννης Αλμαζόγλου.

«Η πρωτοβουλία αυτή σηματοδοτεί μια νέα αρχή για τη Νομαρχία Θεσσαλονίκης, στην κατεύθυνση της ανάδειξης και περαιτέρω αξιοποίησης των λουτροπόλεων και των ιαματικών πηγών του Νομού Θεσσαλονίκης» υπογράμμισε ο Νομάρχης, ενώ ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΚΕΠΟΘΕ Βασίλης Καραμανλής

εξέφρασε την ικανοποίησή του για την έναρξη λειτουργίας του πρωτοποριακού αυτού προγράμματος. **«Ο ιαματικός τουρισμός είναι και μπορεί να γίνει η βαριά βιομηχανία της Ελλάδας, διότι είναι τουρισμός 365 ημερών το χρόνο»**, τόνισε ο Δήμαρχος Νέας Απολλωνίας **Γιάννης Αλμαζόγλου**, ο οποίος ευχαρίστησε το Νομάρχη και το ΚΕΠΟΘΕ για την πρωτοβουλία των εκδηλώσεων «Νερό και Πολιτισμός». Ο κ. Αλμαζόγλου αναφέρθηκε επίσης στο «αγκάθι» της νέας λουτρόπολης της Νέας Απολλωνίας, ενός σύγχρονου κέντρου ιαματικού τουρισμού, που φτιάχτηκε πριν από 11 χρόνια με ευρωπαϊκά κονδύλια και δεν έχει ακόμη τεθεί σε λειτουργία.

Στόχος των εκδηλώσεων «Νερό και Πολιτισμός», όπως τόνισε ο Νομάρχης, **«είναι η ευαισθητοποίηση όλων μας για τη διαφύλαξη ενός ζωτικού στοιχείου που τόσο γενναιόδωρα μας χαρίστηκε, μα τόσο αλόγιστα το χρησιμοποιούμε, με αποτέλεσμα να βρισκόμαστε σήμερα μπροστά στον κίνδυνο της έλλειψής του»**. Ο κ. Ψωμιάδης αναφέρθηκε στην ανάγκη ορθολογικής χρήσης του νερού, που αποτελεί **«πηγή και σύμβολο ζωής και όχι μόνο κατέχει ξεχωριστή θέση στον πολιτισμό, αλλά γεννά τον πολιτισμό»**. **«Τα αποθέματα νερού σε παγκόσμιο επίπεδο δεν είναι ανεξάντλητα. Πρέπει όλοι μας να κατανοήσουμε επιτέλους την αναγκαιότητα της ορθολογικής χρήσης των υδατικών πόρων. Τώρα είναι η ώρα, να αλλάξουμε συνήθειες, να κάνουμε την υπέρβαση, να φερθούμε επιτέλους με σοβαρότητα και υπευθυνότητα, να γίνουμε πολίτες με συνείδηση, να μην υποθηκεύσουμε το αύριο των παιδιών μας. Εστω και τώρα, προτού να είναι πολύ αργά για όλους μας»**, είπε χαρακτηριστικά.

Το πρόγραμμα **«Νερό και Πολιτισμός 2008»** ξεκινά στη 1 Σεπτεμβρίου και θα εξελιχθεί για ολόκληρο τον μήνα Σεπτέμβριο **στις λουτροπόλεις του Λαγκαδά, της Νέας Απολλωνίας, της Θέρμης και στην ιαματική πηγή της Σουρωτής**, περιλαμβάνοντας διαλέξεις ειδικών επιστημόνων σχετικές με τις θεραπευτικές ιδιότητες του νερού, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις φωτογραφίας και παραδοσιακές βραδιές, με κοινό σημείο αναφοράς **τον πολιτισμό του νερού**.

Η Νομαρχία Θεσσαλονίκης, ήδη από το 2007, έχει προχωρήσει στην **έκδοση ενός χρηστικού οδηγού για τις ιαματικές πηγές του Νομού**, με την επιμέλεια του ιατρού και πρώην γραμματέα του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας **Αλέξανδρου Σταυράκη**, όπου ο αναγνώστης μπορεί να αντλήσει πολύτιμες πληροφορίες για την ιστορία κάθε ιαματικής πηγής, καθώς και στοιχεία πολιτισμού και λαογραφίας κάθε περιοχής. Στην ιαματική πηγή της Σουρωτής, μια

τοποθεσία με ιδιαίτερο ιστορικό ενδιαφέρον, καθώς ήταν ο τόπος που τακτικά επισκεπτόταν ο ίδιος Μέγας Αλέξανδρος, θα πραγματοποιηθεί στις 27 Σεπτεμβρίου μία από τις σημαντικότερες εκδηλώσεις του κύκλου «Νερό και Πολιτισμός 2008».

«Μέσα από το πρόγραμμα "Νερό και Πολιτισμός" αποδεικνύουμε στην πράξη πως δηλώνουμε παρόντες στην κοινή προσπάθεια της συνολικής τουριστικής ανάπτυξης και προβολής κάθε γωνιάς του Νομού μας», επισήμανε ο Νομάρχης και πρόσθεσε: *«Ο Νομός Θεσσαλονίκης άλλωστε οφείλει και πρέπει να είναι ο νομός των ίσων ευκαιριών, ο Νομός της υπέρβασης, ο Νομός της επιτυχίας. Και για να το πετύχουμε αυτό πρέπει να εργαστούμε όλοι μαζί, με σοβαρότητα, συνέπεια και υπευθυνότητα».*

Χορηγοί της εκδήλωσης είναι η **Σουρωτή Α.Ε.**, η **COSMOTE**, το **TITAN**, το **HONDOS CENTER** και ο **Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης**.

Γραφείο Τύπου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Sacher spa vienna

Spa Special by Sacher (155,00 €)

Wellness breakfast (buffet).

Free entrance to fitness zone and thermal area Refreshing Vital Bar

1 x Spa Package (90 min.) – take an option:

Spa Vital by Ligne St. Barth

- papaya body scrub massage
- vitalizing camphor & menthol oil back massage
- foot reflexology massage with nurturing avocado oil
- relaxing massage with body lotion vanilla, tiaré or lily
- skin analysis with product recommendation

Aroma Spa Special

- grape seed body scrub massage with precious orange essence
- aroma therapy with natural essential oils
- relaxing massage with individual aromatic lotion
- skin analysis with product recommendation